

räknepuss
 leksaksdag kulbanslekar
 koja-lek hama-pärlor kurragömma
 sjunga kompisar räkna brädspel känna
 lermaterial bygga gåspela nyapussel saker
 dansa skriva leka fotboll innebandy
 små kull varal leka rita göra
 siffror utflykt läsa lära bokstäver simma
 legobitar lära lego pyssla måla simning
 uppgifter skogsutflykt göra konst
 legobyggen förskoleuppgifter mäs
 dansrörelser målning

Namn	Lojo stads läroplan för förskoleundervisningen 2025
Kommun	Lojo
Träder i kraft	24.6.2025
Pdf skapad	30.9.2025

Innehållsförteckning

1. Grunderna för läroplanen och den lokala läroplanen.	1
1.1. Grunderna för förskoleundervisningens läroplan.	1
1.2. Den lokala läroplanen och utvecklandet av den.	1
1.3. Centrala beslut i den lokala läroplanen.	3
2. Förskoleundervisningens uppdrag och allmänna mål.	5
2.1. Förpliktelser som styr förskoleundervisningen.	5
2.2. Förskoleundervisningens uppdrag under lärstigen.	7
2.3. Värdegrunden.	8
2.4. Synen på lärande.	9
2.5. Mångsidig kompetens i förskoleundervisningen.	9
2.6. Frågor som avgörs på lokal nivå.	12
3. Verksamhetskulturen inom förskoleundervisningen.	14
3.1. Principer för utvecklandet av verksamhetskulturen.	14
3.2. Lärmiljöer i förskoleundervisningen.	16
3.3. Samarbete i förskoleundervisningen och vid övergångarna.	16
3.4. Frågor som avgörs på lokal nivå.	18
4. Principer för förskoleundervisningen.	20
4.1. Mångsidiga arbetssätt.	20
4.2. Utvärdering som stöd för undervisningen och lärandet.	20
4.3. Gemensamma mål för undervisningen och lärområden.	22
4.4. Preciseringar gällande språk och kultur.	28
4.5. Frågor som avgörs på lokal nivå.	30
5. Stöd för lärande och deltagande i förskoleundervisning.	36
5.1. Barnets rätt till stöd för lärande och deltagande i förskoleundervisning.	36
5.1.1. Principer för att ordna stöd.	36
5.1.2. Kontinuerligt stöd från småbarnspedagogiken till förskoleundervisningen och från förskoleundervisningen till den grundläggande utbildningen.	37
5.2. Undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande och gruppspecifika stödformer.	38
5.3. Barnspecifika stödåtgärder och ordnande av sådana.	40
5.3.1. Bedömning av behovet av barnspecifikt stöd.	42
5.3.2. Plan för genomförande av barnspecifikt stöd.	43
5.3.3. Beslut om stöd.	44

5.4. Samarbete i samband med stöd för lärande och deltagande i förskoleundervisning.	45
5.4.1. Samarbete med vårdnadshavaren och barnet.	45
5.4.2. Yrkes- och sektorsövergripande samarbete.	45
5.5. Avvikande ordnande av förskoleundervisning på grund av barnets stödbehov eller hälsotillstånd.	46
5.5.1. Förlängd och tidigarelagd läroplikt.	46
5.5.2. Sjukhusundervisning och konsultativ sjukhusundervisningstjänst.	48
5.5.3. Övriga undervisningstjänster.	49
5.5.4. Avvikande ordnande av barnets förskoleundervisning på grund av barnets hälsotillstånd.	49
5.5.5. Inledande av den grundläggande utbildningen senare.	50
5.6. Frågor som avgörs på lokal nivå.	50
6. Elevvård.	59
6.1. Frågor som avgörs på lokal nivå och utbildningsanordnarens elevvårdsplan.	59
7. Förskoleundervisning som baserar sig på en viss världsåskådning eller pedagogisk princip.	64
7.1. Frågor som avgörs på lokal nivå.	64

1. Grunderna för läroplanen och den lokala läroplanen

1.1. Grunderna för förskoleundervisningens läroplan

Grunderna för förskoleundervisningens läroplan är en nationell föreskrift utfärdad av Utbildningsstyrelsen enligt lagen om grundläggande utbildning¹, utifrån vilken den lokala läroplanen för förskoleundervisningen ska utarbetas och förskoleundervisningen genomföras. Beredningen av läroplansgrunderna regleras främst av lagen och förordningen om grundläggande utbildning och av statsrådets förordning² som fastställer målen för förskoleundervisningen.

Syftet med grunderna för förskoleundervisningens läroplan är att främja att en högklassig och enhetlig förskoleundervisning förverkligas i hela landet. Utgångspunkt för revideringen av grunderna är de utmaningar som förändringarna i barnens uppväxtmiljö och förskolans verksamhetsmiljö ställer i dag och i framtiden. Grunderna har beretts i brett samarbete utgående från de senaste resultaten från forskning och utvecklingsarbete.

I grunderna för läroplanen³ fastställs målen och det centrala innehållet i förskoleundervisningen, samarbetet mellan vårdnadshavarna och förskolan samt principerna för elevvård och målen för den elevvård som hör till undervisningsväsendet. Förskoleundervisningen är en helhet som omfattar undervisning och fostran, där målen inom olika delområden är relaterade till varandra och formar grunden för verksamhetskulturen. Grunderna för förskoleundervisningens läroplan innehåller därför också texter som klargör målen för förskoleundervisningen.

Grunderna för förskoleundervisningens läroplan innehåller hänvisningar till lagstiftningen. Syftet med hänvisningarna är att förtydliga sambandet mellan läroplansgrunderna och lagstiftningen. Avvikande från lagarna som reglerar förskoleundervisningen används i grunderna för förskoleundervisningens läroplan benämningen barn i stället för elev, stöd för lärande och deltagande i förskoleundervisning i stället för stöd för lärande och skolgång och elevvård i stället för termen elevhälsa som används i lagen om elev- och studerandevård. I det svenskspråkiga styrdokumentet används förskoleundervisning och förskola synonymt i betydelsen förskoleundervisning.

1.2. Den lokala läroplanen och utvecklandet av den

Utbildningsanordnaren ansvarar för att utarbeta en lokal läroplan⁴ för förskoleundervisningen och för att utveckla den. I den lokala läroplanen bestäms utifrån de nationella grunderna för förskoleundervisningen om det fostrande arbetet, undervisningen, elevvården, samarbetet med vårdnadshavarna samt om den övriga verksamheten och dess genomförande. Läroplanen ska utarbetas så att den beskriver, styr och stödjer anordnandet av förskoleundervisningen vid alla förskoleenheter eller verksamhetsställen för förskoleundervisning. Vid uppgörandet av den lokala läroplanen ska utbildningsanordnaren beakta de lokala särdragen och barnens behov samt resultat från utvärderingar och utvecklingsarbete som gäller förskoleundervisningen.

Läroplanen ska också utarbetas med hänsyn till övriga lokala planer, såsom

- eventuell plan för småbarnspedagogik
- läroplanen för undervisning som förbereder för den grundläggande utbildningen
- läroplanen för den grundläggande utbildningen

1 Lag om grundläggande utbildning (628/1998) 14 §

2 Statsrådets förordning (422/2012)

3 Lag om grundläggande utbildning 14 §

4 Lag om grundläggande utbildning 15 §

- eventuell plan för morgon- och eftermiddagsverksamhet inom den grundläggande utbildningen
- välfärdsplan för barn och unga enligt barnskyddslagen⁵
- plan för likabehandling enligt diskrimineringslagen⁶
- jämställdhetsplan enligt jämställdhetslagen⁷
- eventuell plan för hållbar utveckling eller kulturfostran samt övriga planer och beslut som utbildningsanordnaren gjort angående utbildning, barn och familjer.

Utbildningsanordnaren⁸ ska godkänna läroplanen separat för förskoleundervisning på svenska, finska och samiska och vid behov för förskoleundervisning på något annat språk. Den lokala läroplanen kan utarbetas gemensamt för alla förskoleenheter eller verksamhetsställen för förskoleundervisning eller så att planen innehåller gemensamma delar och separata delar för varje enhet eller verksamhetsställe på det sätt som utbildningsanordnaren beslutar. Flera utbildningsanordnare kan också komma överens om att utarbeta, utvärdera och utveckla läroplanen tillsammans. Utbildningsanordnaren ska dessutom läsårsvis sammanställa en på läroplanen baserad plan⁹ (senare läsårsplan) och på förhand underrätta vårdnadshavarna om centrala frågor som bestäms i den. I läsårsplanen preciseras hur den lokala läroplanen förverkligas vid varje förskoleenhet eller verksamhetsställe för förskoleundervisning under det aktuella läsåret.

Utbildningsanordnaren ska se till att förskoleundervisningens personal och vårdnadshavarna har möjlighet att delta i utarbetandet och utvecklandet av läroplanen. Också barnens synpunkter¹⁰ ska beaktas och användas i utvecklingsarbetet. Särskild vikt läggs vid att skapa metoder för samarbete som är digitalt och fysiskt tillgängliga så att både barnen och vårdnadshavarna kan delta och påverka på ett meningsfullt sätt. Enligt lagen om grundläggande utbildning¹¹ ska förskoleundervisningens läroplan utarbetas i samarbete med de myndigheter som ordnar social- och hälsovårdstjänster inom välfärdsområdet. För att trygga en enhetlig lärstig för barnen är det viktigt att personalen inom den övriga småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildningen ges möjlighet att bekanta sig med och delta i utarbetandet och utvecklandet av förskoleundervisningens läroplan.

Enligt lagen om grundläggande utbildning¹² har barn i förskoleundervisning rätt att varje dag få undervisning enligt läroplanen samt stöd för sitt lärande och deltagande i förskoleundervisning¹³ enligt sina behov. För att trygga denna rätt ska alla som arbetar med barnet följa den läroplan som utbildningsanordnaren fastställt och andra normer som reglerar arbetet. Också den plan för genomförande av barnspecifikt stöd som anknyter till stöd för lärande och deltagande i förskoleundervisningen¹⁴ ska utarbetas i enlighet med kapitel 5.

Utbildningsanordnaren har som uppdrag att utvärdera sin förskoleundervisning och dess effekt och delta i extern utvärdering av sin verksamhet. Syftet med utvärderingen¹⁵ är att utveckla kvaliteten på förskoleundervisningen och förbättra förutsättningarna för barnens lärande. Uppföljning och utvärdering av den lokala läroplanen och läsårsplanen som preciserar läroplanen är en del av utvärderingsuppdraget och utvecklingsarbetet. Utöver den information som utbildningsanordnaren och förskoleenheterna eller verksamhetsställena för förskoleundervisning tar fram kan även resultaten av nationella utvärderingar och utvecklingsprojekt användas vid utvärderingen av förskoleundervisningen. En konstruktiv och öppen självvärdering främjas av samarbete med andra aktörer.

5 Barnskyddslag (417/2007) 12 § (610/2022) och Lag om elev- och studerandevård (1287/2013) 13 § (377/2022)

6 Diskrimineringslag (1325/2014) 6 §

7 Lag om jämställdhet mellan kvinnor och män (609/1986) 5 a § (1329/2014)

8 Lag om grundläggande utbildning 15 §

9 Förordning om grundläggande utbildning (852/1998) 9 §

10 Lag om grundläggande utbildning 47 a (1267/2013), FN:s konvention om barnets rättigheter 1989 (59/1991)

11 Lag om grundläggande utbildning 15 §

12 Lag om grundläggande utbildning 30 §

13 Lag om grundläggande utbildning 20 a § (1090/2024)

14 Lag om grundläggande utbildning 4 a kap. (1090/2024)

15 Lag om grundläggande utbildning 21 § (1296/2013)

Ändringar i läroplansgrunderna förutsätter att motsvarande ändringar görs i den lokala läroplanen och omsätts i praktiken. Utbildningsanordnaren kan också granska sin läroplan och förbättra dess kvalitet och ändamålsenlighet utifrån lokala behov och genom att utnyttja resultaten från utvecklingsarbetet.

1.3. Centrala beslut i den lokala läroplanen

Den lokala läroplanen och läsårsplanen¹⁶ som preciserar läroplanen utarbetas på det sätt som utbildningsanordnaren bestämmer i enlighet med de mål och principer som beskrivs i detta kapitel. Utbildningsanordnaren kan besluta om delegering av beslut gällande läroplanens innehåll till förskoleenheterna eller verksamhetsställena för förskoleundervisning och ge dem anvisningar om detta. I grunderna för förskoleundervisningens läroplan anges i slutet av varje huvudkapitel vilka frågor i kapitlet som ska avgöras och beskrivas i den lokala läroplanen.

Vid beredningen av den lokala läroplanen ska utbildningsanordnaren fastställa och i läroplanen beskriva

- för vilka undervisningsspråk läroplanen utarbetas och godkänns
- om den lokala läroplanen utarbetas gemensamt för alla förskoleenheter eller verksamhetsställen för förskoleundervisning, helt eller delvis separat för varje enhet eller verksamhetsställe, regionalt, eller om man väljer en annan lösning
- hur strukturen i läroplanen ser ut, i vilken ordning frågor behandlas och hur läroplanen publiceras
- hur förskoleundervisningens personal, barnen och vårdnadshavarna deltar i uppgörandet, uppföljningen och utvecklingen av läroplanen
- hur samarbetet i anknytning till läroplansarbetet genomförs med småbarnspedagogiken, den grundläggande utbildningen och sakkunniga inom välfärdsområdets social- och hälsovårdstjänster samt andra eventuella samarbetsparter
- hur lokala särdrag, olika sätt att ordna förskoleundervisningen, utvecklingsmål och planer som gäller barnen beaktas vid beredningen av läroplanen
- om planerna enligt jämställdhetslagen¹⁷ och diskrimineringslagen¹⁸ ska ingå i läroplanen eller om de ska utarbetas som fristående planer
- hur vårdnadshavarna och intressentgrupperna informeras om läroplanen och läsårsplanen som preciserar läroplanen
- hur läroplanen utarbetas, uppföljs och utvecklas.

I LOJO

Den pedagogiska utvecklingsgruppen inom småbarnspedagogiken svarar för att utarbeta, utvärdera och utveckla Lojos lokala läroplan för förskoleundervisning. Planen godkänns av bildningsnämnden och utarbetas på finska och svenska. Den godkänns som finskspråkig, varefter den översätts till svenska. Lojos läroplan för småbarnspedagogik utarbetas på kommunal nivå. I läroplanen antecknas linjerna, strategierna, tyngdpunkterna och den lokala rutiner som man gemensamt kommit överens om att följa.

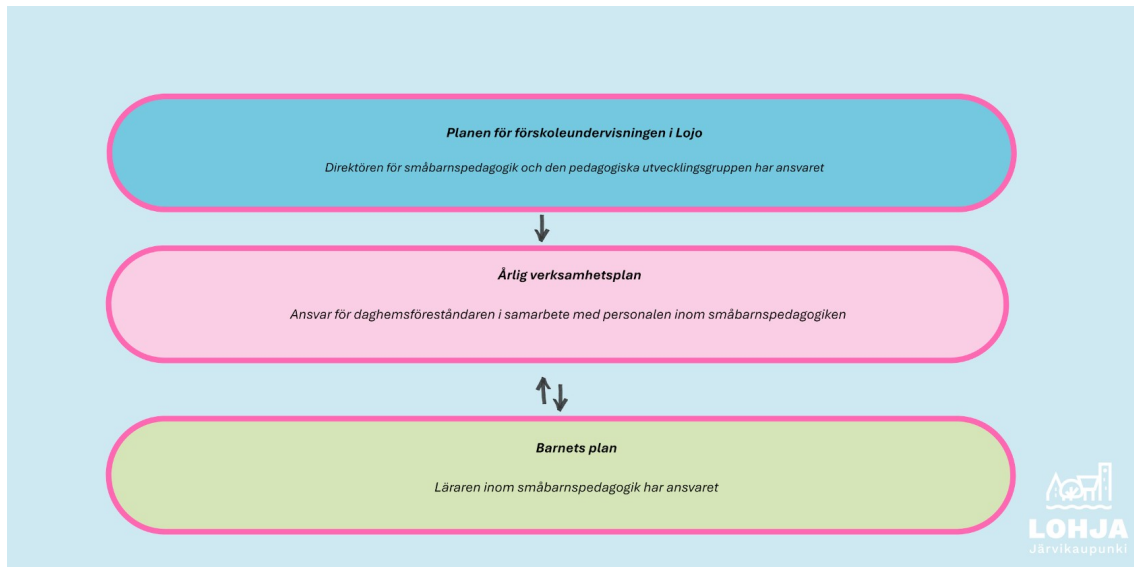
Den lokala planen publiceras elektroniskt. Personalen involveras i att regionalt upprätta, utvärdera och utveckla planen genom diskussioner och möten. Barn och vårdnadshavare involveras till exempel på introduktionsdagen för förskoleundervisning i maj, på vardagliga möten och på föräldrakvällar. Feedback och kommentarer lämnas för kännedom till den pedagogiska utvecklingsgruppen inom småbarnspedagogiken genom att utnyttja befintliga mötesstrukturer. Det samarbete som gäller utarbetande av läroplan med småbarnspedagogiken, den grundläggande undervisningen och social- och hälso-tjänsterna i välfärdsområdet samt övriga behövliga samarbetspartner genomförs genom att utnyttja lokala, multidisciplinära aktörer och den gemensamma elev- och studerandevården.

¹⁶ Förordning om grundläggande utbildning 9 §

¹⁷ Lag om jämställdhet mellan kvinnor och män 5 a §

¹⁸ Diskrimineringslag 6 §

Läroårsplaner som preciserar den lokala planen utarbetas på enhetsnivå och är offentliga. Beslut om det sätt på vilket läsårsplanen publiceras fattas på enhetsnivå. Läsårsplanen kan läsas till exempel på enhetens anslagstavla. Vårdnadshavarna informeras om det sätt på vilket planen publiceras både elektroniskt och på en föräldrakväll. I Lojo antecknas i läsårsplanen även målen och ärendena enligt arbetsplatspecifika jämställdhets- och likabehandlingsplaner.

Lojos planer

2. Förskoleundervisningens uppdrag och allmänna mål

Förskolan är en viktig tidsperiod i barnets liv. Förskoleundervisningen ska planeras och genomföras så att barnen har möjlighet att bli inspirerade, experimentera och att lära sig nytt. Barnens utveckling inom de olika kunskaps- och färdighetsområdena breddas genom att de agerar och är aktiva och leker i månsidiga lärmiljöer. I förskoleundervisningen ska barnen ges tillfälle att kommunicera på olika sätt och att stärka sina sociala färdigheter. Målet är att barnen lär sig att värdesätta att alla människor är likvärdiga och att de själva är unika.

Småbarnspedagogiken inklusive förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen ska med tanke på barnets utveckling, lärande och välbefinnande bilda en konsekvent och kontinuerlig helhet som lägger grunden för ett livslångt lärande. Verksamheten ska planeras utgående från barnets perspektiv. Verksamheten har som uppgift att stärka barnets positiva självbild och uppfattning om sig själv som lärande individ. Förskoleundervisningen ska utvecklas och ordnas enligt principer om inkludering. Till dessa principer hör alla barns lika rättigheter, jämlikhet, likabehandling, icke--diskriminering, värdesättning av mångfald samt social delaktighet och gemenskap. Inkludering är ett omfattande begrepp och gäller alla barn. Inkludering ska ses som en princip, en värdering och ett sätt att tänka som berör anordnandet av förskoleundervisningen som helhet. Förskoleundervisningen har stor betydelse när det gäller att på ett tidigt stadium upptäcka behov av stöd, att ge stöd och samtidigt förebygga svårigheter. Barnet har rätt till stöd för lärande och deltagande i förskoleundervisning (kapitel 5).

2.1. Förpliktelser som styr förskoleundervisningen

Förpliktelserna som styr förskoleundervisningen grundar sig på Finlands grundlag, lagen och förordningen om grundläggande utbildning och statsrådets förordning som utfärdats med stöd av den, lagen om elev- och studerandevård¹⁹ samt på grunderna för förskoleundervisningens läroplan. På förskoleundervisning som ordnas på daghem eller i familjedaghem tillämpas²⁰ dessutom vad som föreskrivs i lagen om småbarnspedagogik och i statsrådets förordning med stöd av den. Om barnet utöver förskoleundervisningen deltar i småbarnspedagogik som kompletterar förskoleundervisningen, styr lagen om småbarnspedagogik²¹ anordnandet av småbarnspedagogiken.

Vid planering och anordnande av samt beslutsfattande om förskoleundervisning ska barnets bästa²² i första hand beaktas. Då undervisningen ordnas ska också förpliktelser som grundar sig på annan lagstiftning eller internationella avtal som Finland förbundit sig att följa beaktas. Sådana är bland annat diskrimineringslagen²³, jämställdhetslagen²⁴, Europakonventionen om mänskliga rättigheter²⁵, FN:s konvention om barnets rättigheter²⁶, FN:s konvention om handikappades rättigheter²⁷, FN:s deklaration om urfolkens rättigheter²⁸ och FN:s globala mål för hållbar utveckling²⁹. Förskoleundervisningen regleras också av förvaltningslagen³⁰ och lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet³¹.

19 Lag om elev- och studerandevård (1287/2013)

20 Lag om grundläggande utbildning 1 § (1136/2003)

21 Lag om småbarnspedagogik (540/2018) 12 § (1228/2020)

22 Lag om grundläggande utbildning 3 a § (163/2022)

23 Diskrimineringslag (1325/2014)

24 Lag om jämställdhet mellan kvinnor och män (609/1986)

25 Europakonventionen om mänskliga rättigheter, Fördrag (63/1999)

26 FN:s konvention om barnets rättigheter 1989

27 FN:s konvention om handikappades rättigheter 2007 (27/2016)

28 FN:s deklaration om urfolkens rättigheter 2007

29 Globala mål för hållbar utveckling – Agenda 2030. FN:s toppmöte 2015

30 Förvaltningslag (434/2003)

31 Lag om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999)

Enligt Finlands grundlag³² får ingen utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd, handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person.

Kommunen är skyldig att ordna förskoleundervisning³³ för barn som bor inom kommunen året innan läroplikten börjar. Vårdnadshavaren ska se till att barnet deltar i förskoleundervisningen eller annan verksamhet genom vilken målen för förskoleundervisningen uppnås³⁴. Förskoleundervisningen kan ordnas i daghem och i skolor. Ett barn som deltar i förskoleundervisning har rätt att delta i småbarnspedagogik som kompletterar förskoleundervisningen³⁵. I kapitel 5.5 föreskrivs om inledande av den grundläggande utbildningen senare samt om annan avvikande ordnande av förskoleundervisning.

I förskoleundervisningen är undervisningsspråket antingen svenska eller finska. Undervisningsspråket kan också vara samiska, romani eller teckenspråk. Dessutom kan en del av undervisningen ges på något annat språk än de som fastställs i lagen om grundläggande utbildning³⁷, om det inte äventyrar barnens möjligheter att följa med undervisningen. Om detta bestäms närmare i avsnittet Preciseringar gällande språk och kultur.

Enligt lagen om grundläggande utbildning³⁸ är målet för förskoleundervisningen att stödja barnens utveckling till humana människor och etiskt ansvarskännande samhällsmedlemmar och att ge dem sådana kunskaper och färdigheter som behövs i livet. Målet för förskoleundervisningen är enligt lagen att som en del av småbarnspedagogiken förbättra barnens förutsättningar för lärande. Förskoleundervisningen ska också främja bildning och jämlikhet och undervisningen ska ges på tillräckligt lika villkor i hela landet. Målen för undervisning och fostran beskrivs närmare i statsrådets förordning³⁹.

Förskoleundervisningen omfattar i allmänhet ett läsår⁴⁰ och ska ges under minst 700 timmar⁴¹. För ett barn som fått ett beslut om förlängd läroplikt⁴² (i kraft till och med den 31 juli 2026) beskrivs alternativen för hur förskoleundervisningen kan genomföras i kapitel 5.5.1 a. För ett barn som fått ett beslut om tidigarelagd läroplikt⁴³ (träder i kraft den 1 augusti 2026) beskrivs alternativen för hur förskoleundervisningen kan genomföras i kapitel 5.5.1 b. När förskoleundervisningen ordnas ska man beakta att barn som deltar i förskoleundervisning även har rätt att delta i småbarnspedagogik som kompletterar förskoleundervisningen⁴⁴.

Förskoleundervisningen och småbarnspedagogiken som kompletterar förskoleundervisningen ska ordnas och utvecklas i enlighet med inkluderande principer. Då barnet inom ramen för småbarnspedagogiken som kompletterar förskoleundervisningen behöver stöd för sin utveckling, sitt lärande och sitt välbefinnande iakttas för småbarnspedagogikens del lagen om småbarnspedagogik⁴⁵ och grunderna för planen för småbarnspedagogik⁴⁶.

Förskoleundervisningen ska genomföras enligt en lokal läroplan som utarbetats utgående från grunderna för förskoleundervisningens läroplan. Hela personalen inom förskoleundervisningen ansvarar för att förskoleundervisningen genomförs systematiskt. Förskoleundervisningen ska ta hänsyn till barnens språkliga, kulturella och åskådningsmässiga bakgrund. Barnens åsikter ska beaktas och utvecklingen av deras identitet stödjäs.

32 Finlands grundlag (731/1999) 6 §

33 Lag om grundläggande utbildning 4 § (1288/1999)

34 Lag om grundläggande utbildning 26 a § (1040/2014)

35 Lag om småbarnspedagogik 12 §

37 Lag om grundläggande utbildning 10 §

38 Lag om grundläggande utbildning 2 §

39 Statsrådets förordning (422/2012) 2–4 §

40 Lag om grundläggande utbildning 9 §

41 Förordning om grundläggande utbildning 3 §

42 Läropliktslag (1214/2020) 2 §

43 Läropliktslag 2 §

44 Lag om grundläggande utbildning 6 § och Lag om småbarnspedagogik 12 §

45 Lag om småbarnspedagogik 15 a § (1183/2021)

46 Grunderna för planen för småbarnspedagogik (2022) kapitel 2.1 och 5

I lagstiftningen som berör förskoleundervisningen betonas vårdnadshavarnas delaktighet⁴⁷. Vårdnadshavarna har rätt att få information om förskoleundervisningens mål och verksamhet redan innan anmälan till förskoleundervisningen sker och om sitt barns förskoledag under året i förskolan. Vårdnadshavarnas åsikter och den information och respons som de ger ska beaktas när man utvecklar förskoleundervisningen.

Förskoleundervisningen, läromedlen och redskapen som används i undervisningen samt behövlig elevvård är avgiftsfria⁴⁸. Barnen ska varje förskoledag avgiftsfritt få en fullvärdig måltid⁴⁹ som är ändamålsenligt ordnad och övervakad.

Barn som deltar i förskoleundervisning har rätt till en trygg och säker lärmiljö⁵⁰. Tryggheten och säkerheten ska beaktas i lärmiljöerna och i all verksamhet i förskolan. En verksamhetskultur som bygger på ömsesidig respekt och omsorg och lärmiljöer som lämpar sig för förskoleundervisningen skapar goda förutsättningar för att barnen ska känna sig trygga och säkra. Barnen ska individuellt och i grupp handledas⁵¹ till att ta ansvar för sitt eget beteende och för att ingen i gruppen blir mobbad eller diskriminerad eller orsakar fara för någon annan. beskrivs närmare i kapitel 3 och 6. Vid anordnandet av undervisning ska dessutom beaktas föreskrifter om arbetarskydd, användning av personuppgifter, offentlighet och integritetsskydd samt föreskrifter om utredning av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn. I förskoleundervisningen kan fostrande samtal och disciplinära åtgärder som nämns i lagen om grundläggande utbildning⁵² användas på ett för förskoleundervisningen anpassat sätt. Utbildningsanordnaren ansvarar för uppgörandet av den plan som lagen förutsätter. Planen kan ingå i den lokala läroplanen eller utgöra en skild plan.

Kommunen eller en anordnare som beviljats tillstånd att ordna förskoleundervisning kan köpa tjänster som gäller förskoleundervisning av en offentlig eller privat serviceproducent. Utbildningsanordnaren ansvarar för att de tjänster som köps ordnas enligt de lagar som gäller förskoleundervisning, tillståndet att ordna förskoleundervisning och enligt föreliggande läroplansgrunder.

2.2. Förskoleundervisningens uppdrag under lärstigen

Det är viktigt att småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen som ingår i den, och den grundläggande utbildningen bildar en konsekvent och kontinuerlig helhet med tanke på barnens utveckling, lärande och välbefinnande. Utgångspunkten för en högklassig helhet är att lärarna och den övriga personalen känner till de olika etapperna under lärstigen samt de centrala mål, särdrag och metoder som anknyter till dem. För att stödja barnens utveckling, lärande och välbefinnande ska övergångarna planeras och utvärderas i samarbete på det sätt som beskrivs i kapitel 3.3. Undervisningspersonalen och den övriga personalen ska samarbeta med vårdnadshavarna under alla etapper av barnens lärstig. Målet är att varje barns lärstig fortlöper smidigt från småbarnspedagogiken till förskoleundervisningen och vidare till den grundläggande utbildningen utgående från barnets behov. För att målet ska nås är det viktigt med en systematisk ledning av personalens samarbete och kompetens både på verksamhetsställena för förskoleundervisning och på anordnarnivå.

Förskoleundervisningen har i enlighet med statsrådets förordning⁵³ som särskilt mål att i samarbete med vårdnadshavarna främja barnens förutsättningar för utveckling och lärande samt att stärka barnens sociala färdigheter och sunda självkänsla med hjälp av lek och positiva upplevelser av lärande. I förskoleundervisningen ska pedagogiska metoder som lämpar sig för småbarnspedagogik användas och barnens intressen respekteras när undervisningen ordnas.

47 Lag om grundläggande utbildning 3 §

48 Lag om grundläggande utbildning 31 § och Lag om elev- och studerandevård 9 § (1225/2020)

49 Lag om grundläggande utbildning 31 §

50 Lag om grundläggande utbildning 29 § (1267/2013)

51 Lag om grundläggande utbildning 35 §

52 Lag om grundläggande utbildning 35 a § (1267/2013) samt 36 och 36 a § (477/2003)

53 Statsrådets förordning (422/2012) 5 §

Olika former av lek ska ständigt ingå i förskoleundervisningens verksamhet. Vårdnadshavarna är viktiga samarbetsparter vid planeringen, genomförandet och utvärderingen av verksamheten. Stödet för lärande och deltagande i förskoleundervisning samt elevvården ordnas vid behov genom sektorsövergripande samarbete.

Förskoleundervisningen är en målinriktad verksamhet. Målen för undervisningen fastställs enligt grunderna för läroplanen och den lokala läroplan som utarbetats utgående från läroplansgrunderna. Läroplanen ska inte fastställa gemensamma mål för barnens lärande. Individuella mål främjar barnens lärande, och därför ska läraren diskutera varje barns individuella behov, önskemål och lärande med barnet och barnets vårdnadshavare. Personalen inom förskoleundervisningen beaktar dessa behov och önskemål när undervisningen planeras och lärmiljöerna utvecklas. För att göra lärandet ännu mer målinriktat, kan läraren för varje barn utarbeta en plan för barnets lärande tillsammans med barnet och vårdnadshavaren.

I förskoleundervisningen ska varje barns fysiska, psykiska och sociala utveckling samt utvecklingen av kunskaper och färdigheter följas upp och stödjas. Målet är att samtidigt förebygga eventuella svårigheter. Barnets jaguppfattning ska stärkas med hjälp av uppskattande kommunikation, mångsidiga upplevelser av lärande och uppmuntrande respons. Under förskoletiden ska barnen få bekanta sig med den närmaste omgivningen, dess natur och den mångfald av människor som bor där. Lek och fantasi har stor betydelse när barnen lär sig nya kunskaper och färdigheter. Förskoleundervisningen ska erbjuda barnen tillfällen att kommunicera, uttrycka sig på olika sätt och få nya upplevelser. Tillsammans ska man i olika lärmiljöer bekanta sig med barnens intressen. Det ger barnen möjligheter att få vänner, att känna glädje över sitt lärande och upptäcka nya intresseområden.

När barnet har börjat i förskoleundervisningen deltar barnet i all verksamhet⁵⁴, förutsatt att det inte är frågan om avvikande ordnande av förskoleundervisning på grund av barnets hälsotillstånd (se kapitel 5). Vårdnadshavaren, läraren och den personal som medverkar i anordnandet av förskoleundervisningen bär gemensamt ansvar för att barnen regelbundet deltar i förskoleundervisningen.

2.3. Värdegrunden

Värdegrunden i grunderna för förskoleundervisningens läroplan baserar sig på de allmänna principerna i FN:s konvention om barnets rättigheter⁵⁵, lagen om grundläggande utbildning⁵⁶ och FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning⁵⁷. Principerna omfattar principen om inkludering och att barnets bästa kommer i första hand, att barnet har rätt att må bra, få omvårdnad och skydd, att barnets åsikter ska beaktas samt att barnet ska behandlas jämlikt och likvärdigt och att barnet inte får diskrimineras.

Förskoleundervisningen bygger på uppfattningen om barndomens egenvärde. Varje barn är unikt och värdefullt precis så som det är. Alla barn har rätt att bli hörda, sedda, tagna i beaktande och förstådda som individer och som medlemmar i gruppen. Barnen har rätt att lära sig och bilda sig en uppfattning om sig själva och världen utifrån sina egna perspektiv.

Barnen har rätt att lära sig genom lek och att glädja sig över sitt lärande. Barnets tidigare upplevelser och kunskaper utgör en del av barnets lärstig. Mångfalden hos barn samt barnens olika sätt att agera och lära sig ska värdesättas. Barnens uppfattningar och åsikter ska värdesättas och de ska få delta i utformandet av lärmiljöerna och enligt sina förutsättningar även i planeringen och utvärderingen av verksamheten. Barnen ska spöras till samarbete och gemenskap.

Varje barn har rätt till god undervisning. God förskoleundervisning kännetecknas av uppmuntrande respons och rättvist bemötande. Barnen har rätt att uttrycka sig och sina tankar, hantera känslor och konflikter samt pröva och lära sig nya saker. Förskoleundervisningen ska stödja

⁵⁴ Lag om grundläggande utbildning 35 §

⁵⁵ FN:s konvention om barnets rättigheter 1989

⁵⁶ Lag om grundläggande utbildning 3 a § (163/2022) och 29 §

⁵⁷ FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

barnens förmåga att förstå värderingar, tillägna sig hälsosamma levnadsvanor samt utveckla sina emotionella färdigheter och sitt sinne för estetik.

Samarbete mellan förskoleundervisningens personal och vårdnadshavarna bidrar till att trygga barnens välbefinnande. Personalen ska bemöta mångfalden av familjer och hemmens olika åskådningar, religioner, traditioner och syner på uppfostran med öppenhet och respekt för att skapa förutsättningar för konstruktiv kommunikation och undervisning⁵⁸.

I förskoleundervisningen ska man följa principerna om hållbar livsstil och beakta dess olika dimensioner: den sociala, den kulturella, den ekonomiska och den ekologiska. Verksamhetsmiljön i förskolan ska stödja jämlikhet och likabehandling. Det innebär bland annat jämlikhet i fråga om åsikter och jämställdhet mellan könen. Förskoleundervisningen ska främja barnens möjligheter att utveckla sina färdigheter och att göra val oberoende av könsbundna förväntningar. Strävan efter jämlikhet ska kompletteras av en övergripande princip om likabehandling⁵⁹. Undervisningen ska vara religiöst, konfessionellt och partipolitiskt obunden. Förskoleundervisningen får inte användas som kanal för kommersiell påverkan.

2.4. Synen på lärande

Grunderna för förskoleundervisningens läroplan har utarbetats utgående från en syn på lärande, enligt vilken barn tillägnar sig nya kunskaper och färdigheter genom växelverkan med andra barn, lärare, olika grupper och den närmaste omgivningen. Lärande är en helhetsbetonad process som inbegriper handlingar, känslor, sinnesförnimmelser, fysiska upplevelser och tankar. Det väsentliga i lärandet är att barnen själva är aktiva och litar på sina möjligheter som lärande individer. Också barnens vilja och tilltagande förmåga att samarbeta har betydelse för lärandet. I förskoleundervisningen lär sig barnen genom att leka, röra på sig, utforska, utföra små uppgifter, uttrycka sig själv och genom skapande verksamhet. Positiva känsloupplevelser, glädje och nyskapande verksamhet främjar lärandet och sporrar barnen att utveckla sin kompetens.

Utgångspunkten för lärandet är barnets tidigare erfarenheter och kunskaper. Det är viktigt att nya kunskaper och färdigheter har anknytning till barnens vardag och erfarenhetsvärld. Genom handledd verksamhet och lek i förskolan får barnen lära sig att samarbeta med andra och att ställa upp individuella och gemensamma mål. I verksamheten ska man lyssna på barnen, höra deras åsikter, diskutera med dem och stödja dem att ta hänsyn till andra. På det viset upplever barnen att de är en del av gruppen och gemenskapen. Målet är att nya kunskaper och färdigheter väcker barnens lust att lära sig mera.

2.5. Mångsidig kompetens i förskoleundervisningen

Med mångsidig kompetens avses en helhet som består av kunskaper och färdigheter, värderingar, attityder och vilja. Kompetens innebär också förmåga att använda sina kunskaper och färdigheter på det sätt som situationen kräver. Utvecklingen av mångsidig kompetens börjar i den tidiga barndomen och fortgår hela livet. Den stärks successivt under lärstigen genom studier inom olika kunskaps- och färdighetsområden, vardagliga aktiviteter och kommunikation. Behovet av mångsidig kompetens framhävs när den omgivande världen förändras. Att växa som människa, att studera och arbeta samt att fungera som samhällsmedborgare förutsätter både nu och i framtiden en bred kompetens som överskrider gränserna mellan olika kunskapsområden.

Uppdraget att utveckla mångsidig kompetens ska beaktas i all verksamhet i förskolan: vid utvecklandet av verksamhetskulturen och lärmiljöerna samt i det fostrande arbetet och i undervisningen. Uppdraget grundar sig på principen i statsrådets förordning⁶⁰ om att se undervisningen som en helhet. Detta förutsätter målmedvetet arbete och utvärdering av hur målen uppnås samt samarbete mellan förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen.

58 Statsrådets förordning (422/2012) 2 §

59 Diskrimineringslag 6 §

60 Statsrådets förordning (422/2012) och UKM:s premoria 28.6.2012

Utvecklingen av mångsidig kompetens främjar barnens växande som individer och som medlemmar i sin grupp. De olika delområdena inom mångsidig kompetens stödjer barnens förmåga att rikta in sig på livslångt lärande och lägger grund för en hållbar livsstil. I förskoleundervisningen ska tyngdpunkten ligga på de sociala och kulturella dimensionerna av hållbar livsstil. Arbetssätten i förskolan, hur lärmiljöerna utformas och hur barnens lärande och välbefinnande stöds påverkar utvecklingen av mångsidig kompetens i högre grad än innehållet i undervisningen.

Förmåga att tänka och lära sig

Tänkandet och färdigheten att lära sig utvecklas genom kommunikation och skapar förutsättningar för utvecklingen av övriga kompetenser och livslångt lärande. Mängden information, som hela tiden uppdateras, förutsätter förmåga att tillägna sig ny kunskap och att kunna styra sitt lärande. Strukturerad av information och skapande av ny kunskap förutsätter kreativt och kritiskt tänkande. Förskoleundervisningens uppdrag är att uppmuntra och hjälpa barnen att utveckla sin förmåga att tänka och lära sig och att stärka barnens tro på sitt eget kunnande.

Barnens minne och fantasi ska utvecklas med hjälp av till exempel ramsor, musik och drama. Lekar, spel och olika problemlösnings- och forskningsuppgifter ger barnen upplevelser samt möjligheter att känna glädje över att inse och upptäcka nya saker. Mångsidig rörelse och perceptionsmotoriska övningar stödjer barnens lärande. Barnen ska uppmuntras att pröva och lära sig också krävande saker, att fråga och ifrågasätta. De ska spöras att glädja sig när de lyckas och att uppmuntra andra och samtidigt att inte ge upp om de misslyckas. Verksamheten dokumenteras och man diskuterar och utvärderar tillsammans med barnen hur man lyckats. Samtidigt ska barnen få hjälp med att bli medvetna om sina framsteg och sitt lärande.

Kulturell och kommunikativ kompetens

Att kunna kommunicera, uttrycka sig och förstå andra har stor betydelse för individens funktionsförmåga och välbefinnande i en mångkulturell värld. Förmågan att lyssna, känna igen och förstå olika synsätt kännetecknar god kommunikation och kulturella färdigheter. För att skapa positiva människorelationer och lösa problemsituationer på ett konstruktivt sätt förutsätts samarbetsförmåga. Förskoleundervisningen ska erbjuda barnen möjligheter att på ett tryggt sätt öva sin förmåga att kommunicera och uttrycka sig i kamratgruppen och med vuxna i närmiljön. Utvecklingen av barnens språkmedvetenhet ska stödjas och barnen ska uppmuntras att uttrycka sig på olika sätt.

Barnen ska uppmuntras att lära känna och umgås med andra människor. Fester, lekar och aktiviteter som förutsätter samarbete ger barnen möjlighet att öva sig att uppträda i olika situationer och med olika människor. Barnen ska bemötas med respekt och lära sig att vara vänliga och uppföra sig väl mot andra. Tillsammans med barnen ska man bekanta sig med närmiljön och dess kulturella mångfald. Barnen ska lära sig att uppskatta sina egna och andra familjers traditioner och vanor.

Vardagskompetens

Alla behöver kunna ta hand om sig själva, värna om sin hälsa och trygghet och använda teknik i vardagen. Det handlar om individens välbefinnande och att tillägna sig en hållbar livsstil. Förskoleundervisningen ska stärka färdigheter som hör samman med barnens välbefinnande och uppmuntra dem att göra val som stämmer överens med en hållbar livsstil. Förskoleundervisningen ska också stödja barnen att förhålla sig positivt till framtiden.

I förskoleundervisningen ska barnen utifrån sina förutsättningar lära sig ta ansvar för sig själva och andra, för sina saker och den gemensamma miljön. Barnens vardagsrytm och betydelsen av måltider och vila ska tas upp i undervisningen och med vårdnadshavarna. Särskild vikt ska fästas vid mångsidig och tillräcklig fysisk aktivitet som en förutsättning för barnens lärande och välbefinnande. Med barnen diskuteras vad som inverkar positivt respektive negativt på deras välbefinnande. Barnen ska få lära sig att röra sig tryggt i trafiken. De ska uppmuntras att be om och söka hjälp vid behov. Tillsammans med barnen prövar man på tekniska lösningar och ger dem övning i att använda apparater och utrustning på ett tryggt sätt.

Multilitteracitet

Med multilitteracitet avses förmågan att tolka och producera olika slag av meddelanden. Multilitteracitet hänger nära samman med tanke- och kommunikationsfärdigheter och förmåga att söka, bearbeta, producera, presentera, bedöma och värdera information i olika miljöer och situationer. Informationen kan produceras och presenteras med hjälp av verbala, visuella, numeriska eller andra symbolsystem eller med kombinationer av dessa. Multilitteracitet omfattar olika former av läskunnighet, såsom grundläggande läsfärdighet, numerisk läskunnighet, bildkunskap och mediekunskap. Multilitteracitet har koppling till ett vidgat textbegrepp, enligt vilket texterna kan vara bland annat skriftliga, verbala, audiovisuella eller digitala. De olika områdena av multilitteracitet är grundläggande färdigheter ur individ-, samhälls- och arbetslivsperspektiv. Kompetens i multilitteracitet skapar grunden för övrigt lärande och övriga studier. Utvecklingen av multilitteracitet börjar redan i den tidiga barndomen och fortgår hela livet. Förskoleundervisningen ska tillsammans med vårdnadshavarna stödja utvecklingen av barnens multilitteracitet.

Barnen ska uppmuntras att undersöka, använda och producera olika slags texter eller uttrycksformer. På detta sätt övar sig barnen tillsammans att uttrycka sig och att leva sig in i de tankar och känslor som meddelanden väcker. Utvecklingen av barnens bildkunskap, skriv- och läsfärdighet och numeriska läskunnighet ska stödjas. För att småningom utveckla mångsidig läskunnighet behöver barnen en vuxen förebild, en rik textmiljö, kultur producerad av barn och kulturella tjänster avsedda för barn, såsom filmer, lekramsor och musik. Barnens delaktighet stärks i takt med att multilitteraciteten utvecklas. Samtidigt vidgas barnens värld, blir mera strukturerad och får nya betydelser.

Digital kompetens

Digital kompetens är en viktig medborgarfärdighet. Den behövs i barnens och familjernas vardag, för kommunikation mellan människor och för delaktighet i samhället. Digital kompetens är en del av den multilitteracitet och medie- och studiefärdighet som behövs i studierna och i arbetslivet. Förskoleundervisningen ska jämsides med vårdnadshavarna främja barnens digitala kompetens.

Barnen ska i undervisningen få bekanta sig med olika informations- och kommunikationsteknologiska verktyg, tjänster och spel. Barnens kommunikationsfärdigheter, färdighet att lära sig och deras begynnande skriv- och läsfärdighet ska stödjas med hjälp av informations- och kommunikationsteknik. Barnens kreativa tänkande och samarbetsförmåga utvecklas när de ges möjligheter att själva testa och producera. Barnen ska handledas i att tillägna sig säkra och ergonomiska arbetssätt.

Förmåga att delta och påverka

Aktiv och ansvarsfull delaktighet och påverkan lägger grunden för en demokratisk och hållbar framtid. Det förutsätter att individen har förmåga och vilja att delta i den gemensamma verksamheten och litar på sina möjligheter att påverka. Barnen har rätt⁶¹ att bli hörda och att vara delaktiga i frågor som påverkar deras liv. I förskoleundervisningen ska man respektera dessa centrala demokratiska principer. Förskoleundervisningen ska stödja barnens förmåga att delta och påverka.

Verksamheten i förskolan ska planeras, genomföras och utvärderas i samverkan med barnen, förskoleundervisningens personal och vårdnadshavarna. När barnen är med och påverkar lär de sig samtidigt att uppfatta betydelsen av gemensamma regler, överenskommelser och förtroende. Att bemöta barnen med respekt, ta hänsyn till deras tankar och ge dem möjlighet att vara tillsammans med andra barn och vuxna stärker barnens förmåga att delta och påverka. Barnen ska uppmuntras att hjälpa varandra och att vid behov be om hjälp. Det är viktigt att barnen upplever och vet att de som barn har rätt att få hjälp och skydd av vuxna.

61 FN:s konvention om barnets rättigheter 1989

2.6. Frågor som avgörs på lokal nivå

Vid uppgörandet av den lokala läroplanen är det viktigt att diskutera vad de föreskrivna uppdrag och allmänna mål för förskoleundervisningen som beskrivs i detta kapitel innebär och hur man ska gå till väga för att förverkliga de mål som uppställts för förskoleundervisningen.

I den lokala läroplanen ska fastställas och beskrivas

- hur förskoleundervisningen ordnas och vilka förpliktelser som styr ordnandet av förskoleundervisningen ur lokalt perspektiv
- förskoleundervisningens uppdrag under lärtiden ur lokalt perspektiv
- värdegrunden för förskoleundervisningen och eventuella lokala aspekter som kompletterar den
- synen på lärande i förskoleundervisningen och eventuella lokala perspektiv som kompletterar den
- målen för mångsidig kompetens och eventuella lokala prioriteringar som gäller dem, samt med vilka åtgärder man utvärderar målen och utvecklar främjandet av mångsidig kompetens.

Värdegrunden, synen på lärande och målen för mångsidig kompetens ska beaktas och fördjupas i de delar av läroplanen som beskriver verksamhetskulturen, genomförandet av undervisningen, stödet för lärande och deltagande i förskoleundervisningen och elevvården.

I LOJO

Förpliktelser som styr ordnande av förskoleundervisningen

Förskoleundervisningen följer arbets- och semestertider inom den grundläggande undervisningen i Lojo, med undantag för lördagar. Anmälan till förskoleundervisningen sker elektroniskt, och beslutet lämnas till vårdnadshavaren i första hand i elektronisk form. Vårdnadshavaren anmäler om sitt barns frånvarotider till barnets grupp. Vårdnadshavarna ansöker om över tre (3) dagars befrielser skriftligt, och direktören för småbarnspedagogik fattar beslut om dem. Förskoleundervisning ges 4 timmar per dagen minst 700 timmar per år på de dagar som fastställts av bildningsnämnden. Som boendekommun svarar Lojo för förskoleundervisning för de barn som placeras utanför hemmet. Småbarnspedagogiken svarar för att ordna förskoleundervisning i Lojo. Målet är att ordna förskoleundervisning i samband med skolorna. Småbarnspedagogik som kompletterar förskoleundervisning ordnas som ett naturligt kontinuum på barnets förskoleundervisningsdag. Förskoleundervisning för de barn som behöver skiftesvård ordnas på ett centraliserat sätt på det sätt som överenskommits med hänsyn till barnets varierande behov inom småbarnspedagogiken. Även en del av privata tjänsteproducenter erbjuder förskoleundervisning i Lojo stad.

Förskoleundervisningens uppgift som en del av lärtiden

Inlärningsframsteg hos varje barn som deltar i förskoleundervisning följs upp regelbundet. För varje barn utarbetas med vårdnadshavaren ett barns plan som innehåller en plan för tiden för förskoleundervisning och eventuell plan som förbereder för grundläggande undervisning. Närmare anteckningar om handlingarna för stödet finns i avsnitt 5. Barnets plan byggs utifrån observationer och dokument samt de diskussioner som förts med vårdnadshavarna och barnen. I planen antecknas barnets styrkor och intressen, målen med verksamheten samt pedagogiska lösningar för att stöda barnets inläring och tillväxt. Planen uppdateras, och under verksamhetsåret utvärderas regelbundet hur den genomförs. Barnets verksamhet dokumenteras mångsidigt bland annat i den elektroniska mappen för barnets tillväxt.

Värdegrund

Förskoleundervisningen ses som en viktig tidsperiod för tillväxt i barnets liv. Under denna period lär barn sig nya kunskaper genom att leka, röra på sig, testa och undersöka. Inom förskoleundervisningen utvecklas interaktionsfärdigheter då barn agerar med andra barn och vuxna. Barnens och vårdnadshavarnas önskemål och tankar hörs, och de beaktas vid planering,

genomförande och utvärdering av verksamhet och lärmiljöer. Naturen, läsning, motion och en välmående gemenskap upplevs som viktiga. Inom förskoleundervisningen blir barnets dag en helhet som stöder välbefinnande och inläring, och varje barn får känna sig vara unikt och värdefullt precis som hen är.

Inlärningsuppfattning

Förskoleundervisning är barnorienterad. Utgångspunkten är att bekanta sig med barnen genom att observera deras lekar och utreda deras intressen och genom att utnyttja vårdnadshavarnas kännedom om barnet. Observationer och information dokumenteras mångsidigt genom att använda olika redskap och metoder. Barnet ses som aktivt, man lyssnar på hen, blir intresserad av hens initiativ och tar dem på allvar. Barnet styrs till att agera i positiv interaktion med andra barn och vuxna. Man strävar efter att förebygga och förutse konfliktsituationer och övat tillsammans med en vuxen hur de kan lösas med positiva medel.

Mångsidig kompetens inom förskoleundervisning

Modersmålet och sagornas rika värld, många former av framställning i bilder och av konsthandverk, musik, teaterspel och motion såväl inomhus och i närmiljön erbjuder barn många möjligheter att lära sig nytt och få positiva upplevelser tillsammans. Så småningom utvecklas färdigheter för läsande och skrivande. Även matematiskt tänkande övas i form av mätning och klassificering samt jämförelse och kännedom om tal. Att klara sig av vardagliga situation, såsom måltider, påklädning och omsorg om sig själv och andra är viktiga kunskaper som man övar med stöd av en vuxen.

Lojo använder termen digital kompetens i fråga om informations- och kommunikationsteknologi. Inom förskoleundervisningen stöder och främjar den digitala kompetensen de pedagogiska mål som gäller ordnande av tillväxt och inläring. Lojo har upprättat målen för digital kompetens i samarbete med den grundläggande undervisningen. Målet med dem är att stöda barnens välbefinnande genom att erbjuda mångsidiga inlärningsupplevelser genom att stärka interaktionsfärdigheter och stöda individuell utveckling. De främjar delaktighet, kreativitet och problemlösningssfärdigheter och hjälper barn med att agera på ett tryggt och ansvarsfullt sätt i digitala miljöer.

Kommunen bestämmer årligen åtminstone en princip som tyngdpunkt som styr utvecklingen av verksamhetskulturen. Den princip som styr verksamhetskulturen bestäms av direktören för småbarnspedagogiken i samarbete med ledningsgruppen inom småbarnspedagogiken. Innan principen bestäms lägger den pedagogiska arbetsgruppen inom småbarnspedagogiken för ledningsgruppen fram ett förslag om tyngdpunkten. På så sätt får man även åsikter och upplevelser av personalen inom småbarnspedagogiken och förskoleundervisningen. Eventuella kommunspecifika betoningar om mångsidig kompetens antecknas årligen i läsårsplanen på enhetsnivå. Ledningsgrupperna inom småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildningen kommer överens om dessa betoningar.

3. Verksamhetskulturen inom förskoleundervisningen

Verksamhetskultur är ett historiskt och kulturellt format handlingsmönster som utvecklas i det sociala samspelet inom förskolegemenskapen. Utbildningsanordnaren och de personer som leder förskoleundervisningen ska skapa förutsättningar för att utveckla och utvärdera verksamhetskulturen på de olika verksamhetsställena för förskoleundervisning. Utgångspunkten för utvecklingen av verksamhetskulturen är en inkluderande förskoleundervisning där varje barn kan agera, utvecklas och lära sig som en unik individ och som medlem i gemenskapen. En bra verksamhetskultur främjar lärandet och välbefinnandet inom förskoleundervisningen.

Verksamhetskulturen inom förskoleundervisningen är en helhet som omfattar bland annat:

- värderingar, principer och syn på lärande
- tolkning av de normer och mål som styr arbetet
- lärmiljöer, arbetssätt och pedagogisk praxis, inklusive undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande
- olika former av samarbete
- kommunikationen och atmosfären
- personalens kompetens, professionalism och utvecklingsinriktat arbetssätt
- ledningsstrukturer och -praxis
- organisering, planering, genomförande och utvärdering av verksamheten.

Ledarskapet påverkar i hög grad verksamhetskulturen och dess utveckling och kvalitet. Utgångspunkten för ledarskapet inom förskoleundervisningen är att främja varje barns välbefinnande och lärande. Pedagogiskt ledarskap är en förutsättning för att utveckla verksamhetskulturen. Det pedagogiska ledarskapet innebär att leda, utvärdera och utveckla förskoleundervisningen på ett målinriktat och systematiskt sätt. Det omfattar alla sådana åtgärder som ger personalen förutsättningar för goda arbetsförhållanden, förutsättningar att utveckla och utnyttja sin yrkeskompetens och sin utbildning och att genomföra pedagogisk verksamhet.

3.1. Principer för utvecklandet av verksamhetskulturen

Verksamhetskulturen har en central betydelse för hur undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande, barnens delaktighet, jämlikhet och förskoleundervisningen som helhet förverkligas. Verksamhetskulturen inverkar alltid på hur barnen upplever kvaliteten på förskoleundervisningen. Verksamhetskulturen inbegriper all verksamhet inom förskoleundervisningen, som till exempel ordnandet av stöd för lärande och deltagande i förskoleundervisningen, utvärderingen av pedagogiken och tryggheten och säkerheten i lärmiljöerna.

Verksamhetskulturen ska utvärderas och utvecklas så att den stödjer målen för förskoleundervisningen. I utvecklandet är det viktigt att beakta att vissa faktorer som påverkar verksamhetskulturen är dokumenterade och allmänt kända, andra är omedvetna och ibland även oavsiktliga. Verksamhetskulturen påverkar alla som tar del av den, oberoende av om de är medvetna om dess betydelse och effekter eller inte. Det är viktigt att alla vuxna som arbetar med barnen är medvetna om att deras sätt att agera och kommunicera överförs till barnen.

Utvecklandet av verksamhetskulturen förutsätter pedagogiskt ledarskap och styrning när det gäller förfaringssätt samt att personalen och barnen är delaktiga och förbinder sig till de gemensamma förfaringssätten. Utbildningsanordnaren och de personer som leder förskoleundervisningen bär ansvar för utvecklandet. Verksamhetskulturen ska utvecklas bland annat genom att pröva mångsidiga arbetssätt, nya lösningar i lärmiljöerna och undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande samt genom att utveckla yrkeskompetensen i samarbetsnätverk.

Systematisk självvärdering och kontinuerlig utveckling ska vara en naturlig del av förskolans vardag.

Det är viktigt att barnens och vårdnadshavarnas erfarenheter och åsikter utnyttjas i utvecklingsarbetet.

Gemensam förskoleundervisning för alla

Utgångspunkten för utvecklandet av verksamhetskulturen är att förskoleundervisningen är gemensam för alla. Verksamhetskulturen inom förskoleundervisningen ska utvecklas och ordnas enligt inkluderande principer, och inklusionen anknyter på ett övergripande sätt till genomförandet av den pedagogiska verksamheten. En inkluderande verksamhetskultur främjar barnens delaktighet och lärandet och tillgodoser de olika behoven hos varje barn. Varje barn har rätt att vara en del av gruppen, delta i den gemensamma verksamheten och nå sin fulla potential med hjälp av sina egna styrkor och positiva lärupplevelser tillsammans med de övriga barnen i gruppen. Alla barn ska erbjudas lämpliga utmaningar i lärandet och få sådant stöd för sitt lärande och deltagande i förskoleundervisningen som de behöver och ta del av sådana undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande. Barnen ska uppleva att man är intresserad av dem, respekterar dem och att deras åsikter och handlingar har betydelse.

Verksamhetskulturen ska stödja språklig och kulturell mångfald, öppen kommunikation samt utveckling av kollaborativa arbetssätt. De språk och kulturer, religioner och åskådningar som finns representerade i barngruppen ska återspeglas i förskoleverksamheten. I en språkmedveten förskoleundervisning ska man stödja barns förmåga att kommunicera och fungera i kamratgruppen. De ska handledas att ta hänsyn till andra och att respektera andras integritet. Det skapar förutsättningar för att komma till rätta i ett pluralistiskt samhälle.

Glädje av lärande och insikt

Verksamhetskulturen inom förskoleundervisningen ska främja allas lärande. Förskolegemenskapen ska sporra barnen att våga pröva, försöka och misslyckas och att se saker positivt. Man gläds tillsammans över framgångar och insikt. Den kulturella årscykeln i förskolan berikas med olika evenemang, utflykter och fester.

Förskoleundervisningen ska planeras så att det finns utrymme för barnens lekar, initiativ och experiment. Barnen uppmuntras att uttrycka sig, att öva och lära sig olika färdigheter, kunskaper och arbetssätt i egen takt. Leken är viktig med tanke på bland annat barnets språkutveckling, när barnet ska lära sig nya färdigheter, hantera sina känslor och forma sin kulturella identitet. I förskoleundervisningen ska barnen ha möjlighet att leka på egna villkor och lära sig nya lekar och spel. Lekens olika former utnyttjas mångsidigt i undervisningen.

Barnet som delaktig aktör i sitt eget liv

Verksamhetskulturen ska stödja samarbete, gemensamt ansvar och delaktighet. Det är personalens uppgift att se till att alla barn får uttrycka sina åsikter och tankar och att barnens idéer och initiativ beaktas i verksamheten. Barnen ska få erfarenheter av att fatta beslut som rör förskolegruppen. Barnens beslut och aktivitet utvärderas gemensamt och barnen får samtidigt så småningom lära sig att ta gemensamt ansvar. Detta ger barnen erfarenhet av att vara delaktiga och aktiva.

Välbefinnande och en trygg vardag

Verksamhetskulturen ska stödja öppen kommunikation mellan barnen sinsemellan, mellan barnen och personalen och mellan de vuxna. Ömsesidig respekt, omsorg och omtanke om andra och miljön ska återspeglas i verksamheten. Barnen ska uppmuntras och handledas att identifiera, uttrycka och reglera olika slags känslor och att ta hänsyn till andra i olika konfliktsituationer.

I förskoleundervisningen ska man värna om hela gemenskapens fysiska, psykiska och sociala trygghet. Barnet ska skyddas från våld, mobbning och andra former av trakasserier. Barnet har rätt att få tröst då barnet behöver det. Mobbning, våld eller trakasserier tillåts inte. Personalen ska känna igen mobbning, ingripa vid mobbning och förebygga mobbning medvetet och systematiskt som en del av utvecklingen av verksamhetskulturen. Avgörande för att förebygga mobbning är att stödja barnens kamratrelationer och hela gemenskapens välbefinnande. Personalen har

en central roll när det gäller att stödja barnen i att träna och utveckla sociala och emotionella färdigheter. Personalen ska tillsammans med barnen lära sig att lägga märke till och lösa konflikter på ett konstruktivt sätt. I kommunikationssituationer är det viktigt med närvaro och handledning av en vuxen. I fall av trakasserier, mobbning eller våld ska personalen diskutera med barnens vårdnadshavare och söka lösningar tillsammans.

Hälsosamma levnadsvanor ska uppmärksammas i förskoleundervisningen. Man ska mångsidigt röra på sig tillsammans både inomhus och utomhus och handleda barnen att undvika långvarigt stillasittande och att byta arbetsställning. Förskoledagen ska också innehålla möjlighet till lugn och ro. Barnen ska få lära sig att agera tryggt och säkert i olika lärmiljöer. När det gäller trygga vardagsrutiner ska de säkerhetsprinciper och planer som beskrivs i kapitel 6 om elevvård följas.

3.2. Lärmiljöer i förskoleundervisningen

Med lärmiljöer i förskoleundervisningen avses de lokaler, platser, redskap, grupper och förfaringssätt som stödjer barnens utveckling, lärande och kommunikation. Lärmiljöerna ska bilda mångsidiga och flexibla pedagogiska helheter. De ska ge möjligheter till lek, kreativa lösningar och mångsidig analys av olika företeelser med hjälp av aktiverande arbetssätt som motiverar barnen.

Lärmiljöerna ska utvecklas utgående från den värdegrund, syn på lärande och de mål för utvecklandet av verksamhetskulturen som fastställs i föreliggande grunder. Utöver det ska barnens kunskaper, intressen och individuella behov samt principerna för förskoleundervisningen som beskrivs i Principer för förskoleundervisningen beaktas. Lärmiljöerna⁶² ska vara trygga och hälsosamma. De ska också ge barnen möjlighet att leka och arbeta i en lugn och avslappnad atmosfär. Lärmiljöerna ska utformas så att de är ergonomiskt, ekologiskt och estetiskt ändamålsenliga och så att de är tillgängliga och ljusa, rena och trivsamma och att inomhusluften är av god kvalitet.

Lärmiljöerna ska utvecklas så att de främjar kommunikation och kollaborativt kunskapsskapande. Gemensamt överenskomna regler och tillvägagångssätt skapar en trygg pedagogisk miljö där man respekterar varandra. Mångsidiga lärmiljöer stödjer barnens aktivitet och sunda självkänsla, utvecklingen av sociala färdigheter och förmågan att lära sig samt ökar jämlikheten. Barnen ska vara med och utforma lärmiljöerna. Deras idéer och alster ska synas i lärmiljöerna. Det stödjer barnens delaktighet och ger dem en känsla av att lyckas och stärker samspelet med kamratgruppen i enlighet med inkluderande principer.

Som lärmiljöer används lokaler inomhus och utomhus, den närbelägna naturen och den byggda miljön. Också informations- och kommunikationsteknik ska användas och tillämpas på ett ändamålsenligt sätt i förskoleundervisningen. De möjligheter som erbjuds av olika samarbetspartner, såsom biblioteks-, kultur- och idrottsväsendet, ska också utnyttjas. Barnens egna leksaker, informations- och kommunikationsteknisk utrustning och andra redskap kan användas enligt överenskommelse med vårdnadshavarna. Målet är att lärmiljöerna utgör ett helhetsbetonat lärlandskap som uppmuntrar till aktivt, kollaborativt och självständigt lärande.

3.3. Samarbete i förskoleundervisningen och vid övergångarna

Målet med samarbetet är att förskoleundervisningen, annan småbarnspedagogik och den grundläggande utbildningen bildar en logisk kontinuitet som stödjer barnets utveckling och lärande. Samarbetet ska säkerställa kvaliteten på förskoleundervisningen och stärka barnens och vårdnadshavarnas delaktighet. Samarbetet ska vara systematiskt. Samarbetet ska utvecklas och utvärderas tillsammans under ledning av utbildningsanordnaren.

Samarbete inom förskoleundervisningen

⁶² Statsrådets förordning (422/2012) 4 §

En förutsättning för undervisning av hög kvalitet är kännedom om målen och förfaringssätten under de olika etapperna av lärtigen. Genom att utarbeta och utveckla läroplanerna i samarbete mellan personalen i förskoleundervisningen, den övriga småbarnspedagogik och den grundläggande utbildningen främjas kvaliteten inom småbarnspedagogik, förskoleundervisning och grundläggande utbildning. Det är viktigt att personalen inom småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen och nybörjarundervisningen har möjlighet att bekanta sig med varandras verksamhet och lärmiljöer också i praktiken. För att stödja barnens lärande och deltagande i förskoleundervisning ska undervisnings- och stödmotoderna vara enhetliga.

Personalen inom förskoleundervisningen ska samarbeta med personalen inom välfärdsområdets social- och hälsovårdstjänster för att stödja barnens välbefinnande, växande och lärande. Stödet för lärande och deltagande i förskoleundervisning samt praxis inom förskolans elevvård ska utvärderas och utvecklas genom sektorsövergripande samarbete. Genom samarbete mellan och aktörer i närmiljön främjas att lärmiljöerna är mångsidiga. Samverkan med andra öppnar barnets lärmiljöer mot samhället och världen utanför.

Samarbete inom personalen är nödvändigt med tanke på en välmående arbetsgemenskap och för undervisningens kvalitet. Samtidigt fungerar samarbetet mellan de vuxna i förskolan som en bra modell för barnen. Att stärka barnens samarbetsförmåga är ett av de mest centrala målen i förskoleundervisningen. Olika samarbetsformer och smågruppsarbete ska användas inom förskoleundervisningen. Barnen ska uppmuntras och stödjas till att verka som medlemmar i en grupp och att utveckla sin samarbetsförmåga. Barnens åsikter ska höras⁶³ på ett för dem lämpligt sätt när verksamheten planeras, genomförs och utvärderas.

Samarbete med vårdnadshavarna

Utbildningsanordnaren ansvarar för att utveckla samarbetet med vårdnadshavarna. Utgångspunkten för samarbetet är att bygga upp förtroende, jämlik kommunikation och ömsesidig respekt mellan parterna. Samarbetet förutsätter initiativförmåga av förskoleundervisningens personal och att de har personlig kommunikation med vårdnadshavarna. Samarbetet ska ta hänsyn till familjernas mångfald, individuella behov och frågor som gäller vårdnad. Olika kommunikationsmedel ska användas i samarbetet och vid behov används en tolk eller språkassistent. Samarbetet med vårdnadshavarna ska också ge möjlighet till diskussion vårdnadshavarna emellan.

Vårdnadshavarnas erfarenheter gällande sitt barns tidigare uppväxtmiljöer, utveckling, lärande och intressen ska beaktas i förskoleundervisningen. Läraren ska diskutera med vårdnadshavarna om familjens och förskolans värden, fostringsmetoder och mål. Barnens och vårdnadshavarnas synpunkter ska beaktas i undervisningen och vid uppgörandet av den plan som eventuellt utarbetas skilt för varje barns lärande. Vårdnadshavarna ska ges tillfällen att bekanta sig med och delta i sitt barns förskoledag. För samtal med vårdnadshavarna ska reserveras tillräckligt med tid. Vårdnadshavarnas språk- och kulturkunskaper och annan sakkunskap kan utnyttjas i förskoleundervisningen.

Personalen inom förskoleundervisningen ska diskutera med vårdnadshavarna om hur barnens utveckling och lärande framskrider. Särskilt viktigt är samarbetet med vårdnadshavarna när ett barn behöver stöd för sitt lärande och deltagande i förskoleundervisning. Vårdnadshavarna ska få information om hur transporter och elevvård, och övriga tjänster inom småbarnspedagogiken som barnet utöver förskoleundervisningen har möjlighet till, ordnas under förskoleundervisningen. Respons från vårdnadshavarna och barnen ska tas i beaktande då undervisningen, olika former av stöd och verksamhetskulturen utvecklas.

Samarbete vid övergångarna

Övergången från hemmet eller den tidigare småbarnspedagogiken till förskolan och från förskolan till skolan är viktiga skeden i barnets liv. En smidig övergång främjar barnens känsla av trygghet och välbefinnande samt deras förutsättningar för att utvecklas och lära sig. Förfaringssätten vid övergångarna ska vara planmässiga. Det är viktigt att det i de lokala planerna för småbarnspedagogik och grundläggande utbildning finns en enhetlig linje för förfaringssätt i

samband med övergångarna. Förfaringssätten ska utvärderas och utvecklas genom samarbete bland personalen. Respons från vårdnadshavarna ska också beaktas.

Utbildningsanordnaren ska skapa sådana samarbets- och informationsrutiner att barnens övergång från hemmet eller den tidigare småbarnspedagogiken till förskoleundervisningen och vidare till den grundläggande utbildningen sker så smidigt som möjligt och stödjer barnens utveckling, lärande och välbefinnande. Information som är nödvändig för att ordna undervisningen, stödet för lärande och deltagande i förskoleundervisningen samt elevvården överförs när barnet övergår från ett verksamhetsställe till ett annat eller från ett utbildningsstadium till följande. Överföringen av information ska följa gällande lagar⁶⁴. Vid övergångarna och i synnerhet vid beslut om att inleda förskoleundervisningen eller den grundläggande utbildningen vid en avvikande tidpunkt ska man även utnyttja den sakkunskap som tidigare och framtida lärare har om barnets utveckling och lärande.

När ett barn börjar i förskolan och skolan ska man diskutera med barnet och vårdnadshavaren om mål, uppdrag och förfaringssätt. Målet är att barnen och vårdnadshavarna bekantar sig med lärmiljöerna, verksamheten och personalen i förskole- och nybörjarundervisningen innan undervisningen inleds. Barn och vårdnadshavare till barn som övergår till den grundläggande utbildningen ska informeras om morgon- och eftermiddagsverksamheten i den grundläggande utbildningen.

3.4. Frågor som avgörs på lokal nivå

I den lokala läroplanen ska beskrivas

- strukturer och ansvar för att utveckla verksamhetskulturen på lokal nivå
- målen för utvecklandet av verksamhetskulturen och utvärderingsmetoderna
- lärmiljöer som används i förskoleundervisningen och metoderna för att utvärdera dem
- strukturer för samarbete, mål och praxis för genomförandet av förskoleundervisningen, med vårdnadshavarna och vid övergångarna
- metoder för utvärdering av samarbete.

Utbildningsanordnaren ska se till att samtliga förskoleenheter eller verksamhetsställen för förskoleundervisning kan precisera målen för sin verksamhetskultur och för utvecklandet av lärmiljöerna samt praxisen i anslutning till samarbete i lärsplanen.

I LOJO

Strukturer och ansvar för utvecklande av verksamhetskultur

Lojo utvecklar verksamhetskulturen mångsidigt på olika nivåer. Ansvarspersonerna bestäms enligt nivåer. Ledningsgruppen inom småbarnspedagogiken beslutar och linjerar upp ärenden som gäller utvecklandet av verksamhetskulturen, och dess medlemmar ser till att informationen förmedlas vidare. På chefsnivå för direktörerna för småbarnspedagogik diskussion om verksamhetskulturen och svarar var för sin del för utveckling av överenskomna ärenden. På enhetsnivå ligger ansvaret hos varje direktör för småbarnspedagogik i samarbete med sin personal. På teamnivå ligger ansvaret hos läraren inom småbarnspedagogik i samarbete med socionomer inom småbarnspedagogiken, barnskötarna och den biträdande personalen.

I Lojo styr dessutom den pedagogiska utvecklingsgruppen inom småbarnspedagogiken utvecklandet av överenskomna delområden inom pedagogiken inom småbarnspedagogiken och förskoleundervisningen samt i välfärdsarbete. Gruppen planerar och genomför implementationen av nya verksamhetsformer och rapporterar om sin verksamhet till ledningsgruppen inom småbarnspedagogik.

Målen för att utveckla verksamhetskulturen och metoderna för att utvärdera den

⁶⁴ Lag om grundläggande utbildning 40 § (642/2010) och 41 §

Utveckling av verksamhetskultur styrs av främjande av positiv interaktion bland personalen, mellan barn och vuxna och i barnens ömsesidiga förhållanden. Vid utveckling och bedömning av verksamhetskultur involveras barn och vårdnadshavare på vardagliga möten. Samarbete utförs även inom den gemensamma elev- och studerandevården med personalen och elevvårdspersonalen.

Lojo utarbetar för varje läsår en enhetsspecifik läsårsplan. Planen har en gemensam mall på kommunal nivå som preciseras på enhetsnivå. I planen beskrivs följande:

- enhetens basuppgifter
- målen och samarbetsrutiner som gäller utveckling av verksamhetskultur och lärmiljöer
- planen för att främja operativt jämställdhetsarbete och likahandling
- plan för att skydda barn mot mobbning, trakasserier, diskriminering och våld
- grupp-specifika stödformer

Lärmiljöerna och metoderna för att utvärdera dem

Inom förskoleundervisningen används lokalerna flexibelt på det sätt som målen med undervisningen förutsätter genom att utnyttja indelning i smågrupper och gradering av verksamhet. Vid planering av nya lokaler beaktas framtidens undervisningsbehov. Lärmiljöer utvidgas genom att utnyttja både byggd och naturlig miljö. Lärmiljöerna bearbetas med beaktande av gruppens barns önskemål och behov, och de förändras genom verksamhetsåret för att motsvara dåtida behov och barnens intressen. Barnen deltar i att planera, bearbeta och utvärdera lärmiljöerna. Särskild uppmärksamhet fästs vid hur den omgivande naturen kan utnyttjas vid genomförande av förskoleundervisningen. Dessutom stöds barnens naturliga behov av motion.

Mål och praxis för samarbete inom förskolan, med vårdnadshavarna och vid övergångarna

Förskoleundervisning genomförs för att främja barns välbefinnande i samarbete med vårdnadshavarna. Samarbetet omfattar vårdnadshavarnas och barnens delaktighet i planering, genomförande och utvärdering av fostran och utbildning. Samarbetet bygger på tillit, ömsesidig respekt, lyssnande och beaktande av familjernas olika situationer. Samarbete görs både på individuell och gemensam nivå. Vid utarbetandet av planen för förskoleundervisning har vårdnadshavarna frågats om kommentarer och åsikter som gäller samarbetsrutiner och givande av feedback. Önskemålen betonar betydelsen av bemötande, öppenhet, aktivitet och aktualitet.

Lojo har allmänna anvisningar för övergångsfasen från förskoleundervisning till grundläggande undervisning. Genom ledningen säkerställs att samarbetet och gemenskapen genomförs som del av en enhetlig lärtig. Under olika övergångsperioder följs även precisare anvisningar som förvaltningen inom småbarnspedagogiken årligen ger. Den skickande aktören svarar för att överföra den information som anses nödvändig för att ordna verksamheten. Vid behov kan ordnas ett separat möte för informationsöverföring. Närvarande på mötet är utöver vårdnadshavarna även den skickande och den mottagande aktören samt övriga behövliga sakkunniga.

Metoder för utvärdering av samarbete

Inom förskoleundervisningen utvärderas samarbetet regelbundet i vardagen. Med den grundläggande undervisningen sker utvärderingen enligt anvisningarna för övergångsperioden. Med vårdnadshavarna sker utvärderingen bland annat på föräldravällor och på vardagliga möten samt i fostrande samtal för barnet.

4. Principer för förskoleundervisningen

Förskoleundervisningen ska följa de allmänna målen för förskoleundervisningen och målen för verksamhetskulturen.

4.1. Mångsidiga arbetssätt

Handledd och spontan lek samt åskådliggörande arbetssätt som främjar barnens aktivitet och kreativitet utgör en väsentlig del av förskolans verksamhet. Valet och användningen av arbetssätt ska styras av förskoleundervisningens uppdrag och mål och av barnens behov, förutsättningar och intressen. Barnens utveckling och lärande och utvecklingen av deras mångsidiga kompetens och sociala färdigheter ska stödjas genom användning av mångsidiga arbetssätt.

Arbetssätten i förskoleundervisningen är både verktyg och föremål för lärandet - färdigheter som utvecklas småningom och som barnen behöver under sin lärstig. Därför är det viktigt att läraren uppmuntrar barnen att pröva och använda olika arbetssätt i grupper, parvis och självständigt. Barnen ska få delta i planeringen av verksamheten och valet av arbetssätt och utföra olika slag av arbetsuppgifter. Det främjar barnens delaktighet i vardagen och stödjer utvecklingen av barnens förmåga att ta initiativ och ansvar. Lärandet främjas av att barnen är med och funderar över arbetets målsättningar och att de vet vad som förväntas av dem. De gjorda valen och slutresultaten utvärderas tillsammans.

När barnen leker lär de sig och gestaltar världen. Därför är lek i olika former central i förskoleundervisningen. Upplevelsebaserade och aktiverande arbetssätt ger barnen upplevelser och stärker deras motivation att lära sig. Målet är att barnen använder alla sina sinnen, rör på sig, utvecklar sitt minne och sin fantasi och njuter av att komma till insikt. Som stöd för lärandet och för att stödja utvecklandet av kollaborativa arbetssätt används olika slags spel. Vid gemensamt arbete ska barnen uppmuntras att fråga, undra, utforska, dra slutsatser och lösa problem samt att arbeta målinriktat mot det gemensamma målet. Barnen ska också ges möjligheter att experimentera och arbeta självständigt.

Användningen av mångsidiga arbetssätt förutsätter att lärmiljöerna i tillräcklig omfattning innehåller material, audiovisuella hjälpmedel och redskap som lämpar sig för lek och lärande samt möjligheter att använda informations- och kommunikationsteknik. Fungerande lärmiljöer ger möjligheter till att differentiera barnens arbete. Upplevelser av att lyckas och uppmuntrande respons bidrar till att utveckla en positiv självkänsla hos barnen. Målet är att barnens vilja att försöka och att lära sig stärks och att de förlitar sig på sin förmåga att lära sig nya saker.

Arbetssätten i förskolan ska utvecklas tillsammans utgående från personalens självvärdering och responsen från barnen och vårdnadshavarna.

4.2. Utvärdering som stöd för undervisningen och lärandet

Utvärderingen⁶⁵ utgör en viktig del av förskoleundervisningen. I förskoleundervisningen har utvärderingen två syften: den används som hjälp för att planera och utveckla undervisningen och för att stödja varje barns utveckling, lärande och välbefinnande. Utvärderingen är en helhet bestående av observation, dokumentation, evalueringssatser och respons, som utöver lärarna även den övriga personalen inom förskoleundervisningen samt barnet och barnets vårdnadshavare ska delta i.

Förskoleundervisningens uppdrag⁶⁶ är att tillsammans med vårdnadshavarna skapa gynnsamma förutsättningar för barnet att utvecklas och lära sig. För att undervisningen ska vara målinriktad och

⁶⁵ Lag om grundläggande utbildning 22 § och Förordning om grundläggande utbildning 14 §

⁶⁶ Statsrådets förordning (422/2012) 5 §

stödja barnets utveckling förutsätts att läraren får information om barnens tidigare uppväxtmiljö, utveckling, lärande och intressen. Centrala informationskällor är barnens vårdnadshavare, tidigare personal inom småbarnspedagogik och barnen själva. Läraren inom förskoleundervisning ska använda information om barnet i planeringen av förskolegruppens verksamhet. En plan för barnets lärande i förskoleundervisningen kan användas som hjälp vid planeringen.

Läraren ska följa upp⁶⁷ varje barns utveckling och lärande under förskoleåret genom att följa upp barnets arbete, beteende och hur lärandet framskrider inom olika kunskaps- och färdighetsområden. Uppföljningen ska basera sig på kontinuerlig observation och mångsidig dokumentation. Barnens alster och egna erfarenheter ska utgöra en del av dokumentationen och utvärderingen. Också vårdnadshavarnas iakttagelser av sitt barns lärande och välbefinnande är viktiga. Läraren ska utgående från uppföljningsinformationen och den utvärdering som baserar sig på den anpassa undervisningen och lärmiljöerna.

Läraren och den övriga personal som handleder barnen ska varje dag ge uppmuntrande respons till barnen om deras styrkor och lärande. Den dokumentation som finns används så att alla barn kan observera sina framsteg. När barnen bli varse sin egen utveckling utvecklar de en positiv uppfattning om sig själva som lärande individer. Det är viktigt att vårdnadshavarna ofta får respons⁶⁸ om sitt barns arbete, beteende och lärande, så att de för sin del kan stödja sitt barn.

Förskoleundervisningen ska utveckla barnens förutsättningar för självvärdering⁶⁹. Barnen ska uppmuntras att beskriva vad de tycker om i förskolan, vad de enligt egen åsikt lyckats med och vad de skulle vilja lära sig i fortsättningen. Läraren ska också uppmuntra barnen att fundera över hur gemensamma uppgifter lyckats. Självvärderingsförmågan som småningom utvecklas under barnens lärtid, utgör en del av förmågan att lära sig.

När barnet börjar i första klass är det viktigt att läraren har tillgång till nödvändiga uppgifter om varje barns arbete, utveckling och lärande i förskolan. Det förutsätter samarbete mellan förskolan, skolpersonalen, vårdnadshavarna och barnen. Utbildningsanordnaren har rätt att trots sekretessbestämmelserna få och lämna sådana uppgifter som är nödvändiga med tanke på barnets undervisning. I kapitel 5 föreskrivs om överföring av information i anknytning till stöd. Utbildningsanordnaren bär ansvar för att utveckla fungerande praxis för övergångarna. Vid överföring av information ska gällande bestämmelser iakttas⁷⁰.

Ett villkor för att kunna upprätthålla och utveckla kvaliteten på förskoleundervisningen är att undervisningspersonalen målmedvetet genomför självvärdering. Lärarna ska använda utvärderingsinformation och dokumentation om barnens utveckling och lärande för pedagogisk planering och för att utveckla förskoleundervisningen. Respons från barnen och vårdnadshavarna ska beaktas för att utveckla verksamheten.

När läsåret avslutas kan barnen ges ett intyg⁷¹ över deltagande i förskoleundervisningen. Intyget ges på begäran av vårdnadshavaren. I intyget antecknas intygets namn, vem som ordnat förskoleundervisningen, skolans/daghemmets namn, barnets namn och personbeteckning samt datum för när intyget ges. På betygen skall finnas en anteckning om att de är utformade i enlighet med de grunder för förskoleundervisningens läroplan som Utbildningsstyrelsen fastställt 22.12.2014. Intyget kan innehålla en allmän beskrivning av förskoleundervisningen. Intyget ska inte innehålla beskrivningar av barnets personlighet, lärande eller arbetssätt.

67 Lag om grundläggande utbildning 22 §

68 Förordning om grundläggande utbildning 10 §

69 Lag om grundläggande utbildning 22 §

70 Lag om grundläggande utbildning 40 § och 41 §

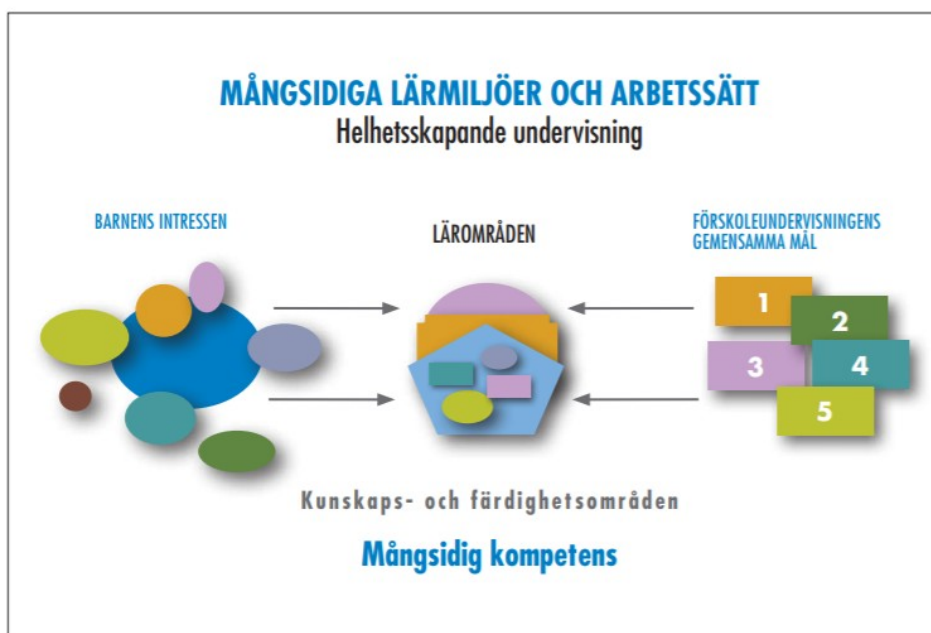
71 Lag om grundläggande utbildning 22 §

4.3. Gemensamma mål för undervisningen och lärområden

Undervisningen i förskolan ska vara helhetsskapande och bestå av lärområden av olika omfattning som genomförs på olika sätt. Lärområdena ska genomföras utgående från barnens intressen och de gemensamma mål för undervisningen som beskrivs i detta kapitel. De gemensamma målen baserar sig på mål inom olika kunskaps- och färdighetsområden som är väsentliga i förskolan och på målen för mångsidig kompetens. De gemensamma målen är mål som ska styra lärarens arbete.

Målet för undervisning som genomförs som lärområden är att stödja barnets utveckling och välbefinnande samt att erbjuda dem en mångsidig grund för sin kompetensutveckling. Leken och andra för barn naturliga sätt att arbeta och lära sig ska ligga som grund för lärande och all verksamhet. Hur lång tid som används för varje lärområde och hur de genomförs varierar beroende på ämnesområdet, situationen och på hur barnens lärande framskrider. Barnen ska under lärarens ledning delta i planeringen av lärområdena och i utvärderingen av genomförandet. Det är viktigt att alla barn har möjlighet att lära sig och de får arbeta i egen takt och utveckla sina färdigheter i mångsidiga lärmiljöer i växelverkan med andra barn, läraren och den övriga personalen. Syftet med lärområdena är att erbjuda barnen nya och inspirerande lärupplevelser och möjligheter att arbeta med uppgifter som innehåller lämpliga utmaningar i lärandet. Undervisningen och undervisningsarrangemangen som stöder förutsättningarna för lärande ska planeras och genomföras enligt gruppens behov. Barnen ska ges stöd på ett förebyggande och systematiskt sätt.

De gemensamma mål för undervisningen som beskrivs i detta kapitel är uppdelade i fem helheter. Varje helhet innehåller mål som har både didaktiska och pedagogiska syften som hör samman med varandra. När man skapar förskoleundervisningens lärområden ska målen och innehållet i helheterna kombineras på ett pedagogiskt ändamålsenligt sätt.

Mina många uttrycksformer

Barnens förutsättningar för lärande, sociala färdigheter och positiva självbild stärks när de lär sig att strukturera omvärlden. Den förmågan utvecklas när barnen får utforska, tolka och öva att uttrycka sig och världen på olika sätt. Det stödjer också utvecklingen av deras koncentrations- och självregleringsförmåga. Förskoleundervisningen uppdrag är att utveckla barnens uttrycksförmåga

genom träning av grundläggande färdigheter i att uttrycka sig genom **musik, bildkonst, slöjd samt verbalt och kroppsligt**. När barnen får bekanta sig med olika kultur- och uttrycksformer stärks deras förmåga att delta och påverka och multilitteraciteten utvecklas. Användningen av olika uttrycksformer i förskolans vardag och fest ger möjligheter att lyfta fram den kulturella mångfalden och glädjas över den.

Allmänna mål för undervisningen inom denna helhet

I förskoleundervisningen ska barnen uppmuntras och stödjas i att använda olika uttrycksformer. Undervisningen ska planeras så att barnen får upplevelser av konst och erfarenheter av en kreativ process bestående av planering, genomförande och utvärdering. Verksamheten ska utgå från barnens förmågor, iakttagelser och upplevelser. Barnen ska uppmuntras att berätta om sina idéer, sitt arbete och om sina olika erfarenheter i anknytning till dem. Slutprodukterna granskas tillsammans och de gemensamma produkterna ska synas i lärmiljöerna. När barnen uttrycker sig och när arbetet dokumenteras ska det finnas tillgång till många olika slags material, verktyg och redskap. Kulturutbudet och lärmiljöerna i den närmaste omgivningen ska mångsidigt utnyttjas i undervisningen.

Detaljerade mål

Den **musikaliska verksamheten** i förskolan ska vara mångsidig och multisensorisk. Målet är att stärka barnens musikintresse och förhållande till musiken. Barnen ska ges möjlighet att upptäcka sina egna musikaliska färdigheter med hjälp av sång, dans, rörelser och genom att spela och skapa egen musik. Barnen ska få lära sig sånger och bekanta sig med olika musikstilar och instrument. Man leker, experimenterar och improviserar med musik. Tillsammans med barnen iakttar man ljudnivå, ljudlängd, ljudstyrka och klangfärger i det musikaliska utövandet. Undervisningen ska ge barnen erfarenheter av att tillsammans göra musik.

I förskoleundervisningen ska barnen öva sig att **slöjda** och att använda olika arbetsredskap. Barnens intresse för slöjd ska väckas. Barnen får prova på att använda både hårda och mjuka material och lära sig de tekniker och basfärdigheter som behövs i användningen. De ska uppmuntras att planera och skapa olika slöjdarbeten tillsammans med andra inom ramen för sin fantasi och sina färdigheter. Barnen ska också planera och tillverka ett mera omfattande slöjdarbete under lärarens handledning. Lokala hantverkstraditioner eller traditioner som anknyter till barnens bakgrund kan utnyttjas i arbetet.

Utvecklingen av barnens **visuella tänkande och visuella uttryck** ska stödjas i förskoleundervisningen genom att barnen får skapa, tolka och bedöma olika bilder. Undervisningsinnehållet planeras utgående från barnens erfarenhetsvärld och intressen. Barnen ska uppmuntras att skapa bilder på olika sätt, med olika verktyg och material. Förmågan att skapa bilder tränas multisensoriskt, till exempel genom att måla, bygga och skapa mediepresentationer. Utöver de bilder barnen själva producerar ska man också tillsammans studera konstverk, mediebilder, formgivning av föremål och olika objekt i naturen och den byggda miljön. Barnen ska uppmuntras att tolka och beskriva sina tankar om de visuella budskapen. Bilder granskas med avseende på till exempel färg, form, material, upphovsman, i vilket sammanhang bilderna visas och vilka känslor de framkallar.

Barnen ska uppmuntras att **uttrycka sig muntligt och kroppsligt** med hjälp av lek och olika övningar. Målet är att barnen får erfarenheter av hur man kan leka och kommunicera på olika sätt med språket och kroppen. Barnens fantasier, upplevelser och iakttagelser bearbetas gemensamt med hjälp av olika uttrycksformer. Ramsor, dikter och barnlitteratur utnyttjas i undervisningen. Barnen ska få erfarenheter både av att uttrycka sig spontant och av gemensamt planerade processer. Som uttrycksformer kan användas dramaverksamhet, ordkonst eller dans.

Språkens rika värld

Språket är för barnen både ett föremål och ett verktyg för lärandet. I förskoleåldern blir språket allt mera ett verktyg för tänkande, uttryck och kommunikation, som barnen använder för att strukturera sin vardag och forma sin världsbild. Förskoleundervisningen uppdrag är att stödja utvecklingen av barnens **språkliga färdigheter** från en allmän uppfattning om språkets betydelse mot en mera detaljerad förståelse av språkets strukturer och form. Det centrala

är att väcka barnens intresse och nyfikenhet för talat språk och för att läsa och skriva. Språkexempel och positiv respons har stor betydelse för lärandet. Att tolka och producera olika slags texter muntligt och med hjälp av olika kommunikationsmedel är en del av den multilitteracitet och den mångsidiga kompetens i informations- och kommunikationsteknik som småningom utvecklas. Barnens språkliga och kulturella mångfald ska uppmärksammas och respekteras och dess kontinuitet stödjars i förskoleundervisningen. Att ge akt på olika språk stödjer språkmedvetenheten och utvecklingen av mångsidig kompetens med avseende på kulturella färdigheter och kommunikationsförmåga.

Allmänna mål för undervisningen inom denna helhet

Målet i förskoleundervisningen är att främja barnens språkliga utveckling och kommunikationsfärdigheter samt stärka deras intresse för språk och kultur. Utvecklingen av barnens språkliga medvetenhet främjas av språklekar och -ramsor och genom att barnen får bekanta sig med talat och skrivet språk på ett mångsidigt sätt. Barnens begynnande läs- och skrivfärdighet ska stödjas med hjälp av lekar och aktiverande övningar. Undervisningen och lärmiljöerna ska planeras så att de ger barnen goda möjligheter att iaktta, utforska och experimentera med talat och skrivet språk och att bredda sitt ordförråd. I förskoleundervisningen stöder läraren varje barn i att utveckla sina färdigheter i undervisningsspråket. Utöver undervisningsspråket ska man i förskoleundervisningen också uppmärksamma andra språk. Det är viktigt att barn som har ett annat modersmål än undervisningsspråket får mycket stöd så att deras kunskaper i undervisningsspråket utvecklas och att de samtidigt upplever att de språk de talar hemma är viktiga och värdefulla. I undervisningen ska man beakta att barnen kan tillägna sig flera olika språk samtidigt.

Detaljerade mål

Utvecklingen av barnens kunskaper i **svenska/finska/samiska/teckenspråk** ska stödjas på olika sätt i förskoleundervisningen.

Undervisningen ska ge barnen möjligheter att öva sig att lyssna och tala i olika situationer. De ska uppmuntras att berätta och diskutera, att leva sig in i, förstå och minnas det de hör. Tillsammans med läraren funderar barnen över ords betydelse och leker med ord. Gemensamma diskussioner utvecklar barnens förmåga att fråga, dra slutsatser och bedöma det de hör. Barnen ska inspireras att skapa berättelser och ges möjlighet att öva sig genom till exempel drama, egna berättelser och sagor, även digitala.

Barnen ska få lyssna till olika texter och diskutera dem tillsammans. Det hjälper dem att förstå betydelsen av att läsa. Lärarens exempel och olika övningar ger barnen erfarenheter av hur tal kan omvandlas till skrivet språk och skrivet språk till tal. Man undersöker tillsammans skrivet och talat språk. Barnen ska göras uppmärksamma på att talet kan indelas i mindre enheter, såsom ord, stavelser och ljud.

Utvecklingen av barnens begynnande läsfärdighet ska stödjas genom att de ges möjligheter att skriva på ett lekfullt sätt och att producera egna texter med hjälp av digitala verktyg. Barnen ska inspireras att tillsammans och på egen hand känna igen och producera bokstäver, ord och texter på olika sätt utgående från sin förmåga och sitt intresse i för dem relevanta sammanhang.

Barnlitteratur ska användas på ett mångsidigt sätt i undervisningen. Barnen ska uppmuntras att undersöka och läsa olika slags texter enligt sin förmåga och att berätta eller på olika sätt uttrycka vad de hört eller läst.

Utvecklingen av barnens finmotorik och barnens förmåga att gestalta rum och riktningar ska stödjas med hjälp av olika lekar och övningar. Barnen ska lära sig ett ändamålsenligt penngrepp och att använda tangentbord och andra digitala verktyg för sitt skrivande.

I förskoleundervisningen ska man tillsammans iaktta **olika språk** för att stödja barnens språkliga färdigheter. I synnerhet granskas de språk som talas i barngruppen och i närmiljön. På det viset stöds barnens språkmedvetenhet och utvecklingen av de egna språkliga och kulturella identiteterna. Samtidigt väcker man barnens intresse för både rikedom och det intressanta med olika språk och kulturer i omvärlden. I undervisningen kan till exempel sånger, lekar och tecken på olika språk användas.

Jag och vår gemenskap

När barnen växer blir deras revir större. Utöver det egna hemmets traditioner, regler, värderingar och synsätt möter barnen också andra sätt att tänka och handla. Förskoleundervisningens uppdrag är att stärka barnens förmåga att förstå och komma till rätta i ett pluralistiskt samhälle. Lärområdet ska behandlas ur ett **historiskt och samhälleligt perspektiv samt ur ett etiskt och livsåskådningsmässigt perspektiv**. Genom att fundera över närmiljöns historia och aktuella frågor riktas barnens intresse mot samhällsfrågor. Att reflektera över etiska val i vardagen, utveckla sina emotionella färdigheter och att träna konstruktivt beteende stärker barnens sociala färdigheter. Att bekanta sig med seder och bruk, religioner och andra åskådningar i närmiljön i kombination med andra övergripande mål stödjer utvecklingen av barnens kulturella och sociala färdigheter samt mångsidig kompetens med avseende på tänkande och lärande. Förskolan ska samarbeta med vårdnadshavarna och vara lyhörd för varje familjs bakgrund, synsätt och värderingar.

Allmänna mål för undervisningen inom denna helhet

Målet är att stärka barnens intresse för samhällelig verksamhet, i synnerhet i närmiljön, och att stärka barnens delaktighet i sin verksamhetsmiljö. Barnen ska göras uppmärksamma på nuet och ges möjligheter att leva sig in i händelser och situationer i det förflutna. Undervisningen ska stödja barnens förmåga till etiskt bemötande och tänkande samt utvecklingen av emotionella färdigheter. Under lärarens ledning ska barnen bekanta sig såväl med sin egen som med andra åskådningar och religioner som finns representerade i den egna barngruppen eller i närmiljön, och med seder och bruk som kännetecknar dem-. Barnen ska uppmuntras att fråga och ges utrymme att fundera och undra. Lämpliga arbetssätt är diskussioner och metoder som ger barnen möjlighet att leva sig in i olika situationer.

Detaljerade mål

Tillsammans med barnen bekantar man sig med en person eller ett objekt i närmiljön ur ett **historiskt** perspektiv. Ämnet behandlas på ett åskådligt sätt genom att använda flera sinnen och olika uttrycksformer. Också andra historiska händelser, personer, kulturer och kulturarv som intresserar barnen kan tas upp i undervisningen. Som informationskällor kan man använda personer, föremål och platser i den närmaste omgivningen samt vårdnadshavarnas sakkunskap om sitt eget kulturarv. Också olika festtraditioner, berättelser, traditionella lekar och sånger kan användas i undervisningen.

Barnens intresse för **samhällsfrågor** ska väckas med hjälp av diskussioner om aktuella frågor i närmiljön och samhället som intresserar barnen. Tillsammans med barnen bekantar man sig med medier och provar att producera media på ett lekfullt sätt. Tillsammans med barnen diskuterar man och ifrågasätter sanningsenligheten i medieutbudet. I undervisningen bekantar man sig med barnens rättigheter utgående från FN:s konvention om barnets rättigheter. Regler för förskolegruppen skapas och utvecklas tillsammans med barnen. Samtidigt lär man barnen att förstå att reglerna i samhället är avtal mellan människor. Närmiljön utnyttjas så att barnen har möjlighet att på riktigt delta och påverka.

Förskoleundervisningen ska innehålla gemensam **etisk fostran**. Den ska kopplas till barnens vardag och verkliga situationer som är förknippade med känslor och etiska val. Barnen ska få hjälp med att lära sig identifiera sina känslor, handla vänligt och ansvarsfullt och att lösa konfliktsituationer som uppstår mellan barnen på ett konstruktivt sätt. Tillsammans med barnen funderar man över vänskap och respekt för andra, glädje och rädsla, könsrelaterade antaganden och hur man skiljer mellan rätt och fel. Naturliga arbetssätt för etisk fostran är förutom gemensamma diskussioner till exempel rollekar, sagor och medieberättelser. Undervisningsmaterial och -program som utarbetats för att främja barns sociala och emotionella färdigheter utnyttjas i undervisningen.

Inom **åskådningsfostran** bekantar man sig tillsammans med de religioner och åskådningar som förekommer i barngruppen. Åskådningar som inte har någon religiös anknytning granskas vid sidan av övriga åskådningar. Åskådningsfostran kopplas ihop med vardagliga företeelser, fester och aktuella händelser som har religiös eller konfessionell innebörd. Målet är att hjälpa barnen att förstå och respektera både sina egna och andra barns och familjers olika konfessionella traditioner

och sedvänjor samt uppfattningar som hänger ihop med dem. Barnen ska uppmuntras att fundera över olika livsfrågor i samverkan med andra. Samtidigt stärks deras förmåga att förstå ord och begrepp som anknyter till religioner och åskådningar. I undervisningen kan man dra nytta av exempelvis besök av gäster och evenemang i närmiljön.

Jag utforskar min omgivning

Barnens omvärld – den närbelägna naturen och den byggda miljön samt de övriga lärmiljöerna i förskolan – erbjuder gott om material för barnens lärande. När det gäller träning av barnens **matematiska färdigheter** och **teknologi- och miljöfostran** är det särskilt viktigt att undervisningen knyts till barnens erfarenhetsvärld och omvärld. Att strukturera och beskriva sina iakttagelser, upplevelser och kunskaper som gäller omvärlden hjälper barnen att utvecklas som tänkande och lärande individer. Utveckling av förmågan att benämna saker och att förstå och använda olika begrepp främjar barnens multilitteracitet. Förskoleundervisningens uppdrag är att stödja utvecklingen av barnens matematiska tänkande och intresse för matematik. Den ska också stärka barnens naturkännedom och förhållande till naturen och göra dem bekanta med vardagsteknik. I förskolan bekantar sig barnen med undersökande lärande genom att iakttä och utforska omgivningen och genom att experimentera och dra slutsatser.

Allmänna mål för undervisningen inom denna helhet

Förskoleundervisningen ska stärka grunden för barnens matematiska tänkande och för matematiskt lärande. Barnen ska uppmuntras att upptäcka matematiken i vardagen och omgivningen. Undervisningen ska ge möjligheter att utveckla förståelse för begreppen tal, förändring och tid samt nivå och rymd och att utveckla mätkunskaper. Målet för undervisningen är att erbjuda barn som befinner sig i olika stadier av det matematiska tänkandet glädje över insikt och lärande.

Undervisningen ska omfatta iakttagelser i naturen. Utvecklingen av barnens känsla för miljön och deras förhållande till naturen stöds genom att barnen får röra sig i naturen och utforska den. Barnen ska också uppmuntras att iakttä hurudan teknik som finns i omgivningen och att testa egna lösningar.

Man bekantar sig med undersökande arbetssätt i undervisningen. Barnen ska uppmuntras att ställa frågor och att gemensamt söka svar på dem. Barnen ska lära sig att jämföra, klassificera och sortera information utgående från observationer eller mätningar. De ska uppmuntras att dra slutsatser och hitta lösningar på vardagliga problem och att testa olika lösningar. I undervisningen ska barnen öva sig att dokumentera med olika verktyg och att presentera resultat på olika sätt.

Detaljerade mål

Barnen sporras att utveckla sina **matematiska färdigheter** med hjälp av aktiverande övningar, genom lek och med hjälp av olika sinnen i olika lärmiljöer. I undervisningen bekantar man sig tillsammans med matematiken och dess delområden på ett åskådligt sätt.

Barnen ska uppmuntras att fundera över och beskriva sina matematiska observationer i olika vardagliga situationer med hjälp av att läraren beskriver och sätter ord på företeelserna. Barnen ska få öva sig att presentera sina observationer med hjälp av bilder och olika redskap. Undervisningen planeras så att barnen har gott om möjligheter att klassificera, jämföra och rangordna saker och ting och att hitta och skapa lagbundenheter. Undervisningen ska även omfatta lekar och uppgifter som utvecklar minnet. Barnen ska också uppmuntras att dra slutsatser och söka lösningar på problemlösningssuppgifter som anknyter till omvärlden.

Utvecklingen av barnens taluppfattning ska mångsidigt stödjas genom lek och övningar. Barnen ska uppmuntras att observera antal i omgivningen och att enligt sin förmåga kombinera dem med motsvarande räkneord och siffersymboler. Antalen jämförs och förändringen av antal undersöks med hjälp av praktiska exempel. Undervisningen ska i synnerhet fästa vikt vid utvecklingen av barnens förmåga att se och räkna upp talföljder.

Barnens förmåga att uppfatta nivå och läge ska stödjas genom olika övningar. Barnen ska till exempel med hjälp av rörelselekar uppmuntras att undersöka och testa två- och tredimensionalitet och lära sig plats- och jämförelsebegrepp, såsom framför, uppe och varannan. För att stärka

barnens geometriska tänkande ges barnen möjligheter att bygga, pyssla och modellera. Under lärarens ledning får barnen bekanta sig med former i omgivningen och öva sig att benämna dem.

I förskoleundervisningen ska barnen pröva på att mäta både med kroppen och med olika redskap. I undervisningen tränas tidsbegrepp såsom ibland, i går och i morse. Man funderar tillsammans på tidsföljder till exempel genom att observera dygnstider.

I undervisningen ska bland annat lekar, spel och berättelser samt informations- och kommunikationsteknik utnyttjas.

Miljöfostran i förskoleundervisningen ska ge barnen naturupplevelser och möjlighet att utforska och bekanta sig med växter, djur och naturfenomen. Omgivningen iakttas med olika sinnen och med hjälp av audiovisuella hjälpmedel. Undervisningen kan också innehålla mindre experiment. Man diskuterar observationerna och övar sig att klassificera information från sina observationer. Samtidigt övar barnen sig att använda begrepp som anknyter till naturen, att dra slutsatser och funderar över orsakssammanhang. Barnens kunskap om naturen utnyttjas i undervisningen. Man övar tillsammans att skaffa information om sådant som intresserar barnen. Man bekantar sig med naturskydd i undervisningen för att lägga grund för en hållbar livsstil. Barnen ska lära sig att värna om sin miljö och trivseln i miljön.

Man ger tillsammans med barnen akt på **tekniska lösningar** i vardagen, deras egenskaper och hur de fungerar. I undervisningen framhålls att teknik är resultatet av människans kreativitet. Barnen får bekanta sig med teknik genom att hitta på, pyssla och själva bygga olika konstruktioner och lösningar med olika material. Barnen ska uppmuntras att beskriva sina lösningar. Utöver redskapen i lärmiljöerna kan man till exempel använda barnens egna leksaker i undervisningen och fundera över hur de fungerar.

Jag växer och utvecklas

Förmåga att ta hand om sig själv och hantera vardagen ingår i den mångsidiga kompetens som är målet för förskoleundervisningen. Barnen behöver erfarenheter, information och reflektion för att småningom utveckla uppskattning för och färdigheter inom detta område. I förskoleundervisningen närmar man sig lärområdet ur **motions-, kost-, konsument-, hälso- och säkerhetsperspektiv**. Förskoleundervisningens uppdrag är att lägga grunden för en livsstil som värnar om hälsa, välbefinnande och fysisk aktivitet samt att utveckla barnens hälso- och säkerhetskompetens. Vidare ska förskoleundervisningen främja kost-, konsumtions och hygienvanor som hör samman med en hållbar livsstil.

Allmänna mål för undervisningen inom denna helhet

Barnen ska få mångsidiga erfarenheter av rörelse och börja förstå sambandet mellan fysisk aktivitet, välbefinnande och hälsa. Undervisningen ska ge barnen möjligheter att utveckla sina motoriska och sociala färdigheter. Särskild vikt ska fästas vid att utveckla de perceptionsmotoriska färdigheterna som är viktiga med tanke på barnens allmänna förutsättningar för lärande. Tillsammans med barnen bekantar man sig med hälsosam kost och funderar över dess betydelse. Barnen får lära sig måttlig konsumtion. Undervisningen ska ta upp hälsorelaterade faktorer och stödja barnens förmåga att sköta sin hälsa. Barnen ska få information om hur man rör sig tryggt i närmiljön och i lärmiljöerna i förskolan.

Detaljerade mål

Målet i förskoleundervisningen är att inspirera barnen att **röra på sig** på många olika sätt och känna glädje över att röra på sig. Med hjälp av rörelse och lekar utvecklas barnens förmåga att fungera tillsammans med andra. Samtidigt stärks deras kroppskontroll och förmågan att uppfatta sin kropp och dess olika delar i förhållande till det omgivande rummet, den använda tiden och kraften. Utöver handledd fysisk aktivitet ska barnen också varje dag ges möjligheter att frivilligt röra på sig både inomhus och utomhus. I samarbete med vårdnadshavarna ska barnen sporras att röra på sig också på fritiden i olika lokaler och i olika förhållanden utomhus.

Grundläggande motoriska färdigheter som behövs i vardagen tränas mångsidigt och regelbundet i olika miljöer i förskoleundervisningen. Sådana färdigheter är balans- och rörelseförmåga och förmåga att hantera redskap. Barnen får träna balans med hjälp av lekar där de övar att bromsa och finta eller genom att leka på en teknikbana. Rörelseförmågan främjas genom övningar

där barnen ska rulla, klättra, springa och hoppa. Förmågan att hantera redskap tränas genom att barnen får knuffa och dra och använda olika redskap och bollar på olika sätt. Barnen ska dessutom inspireras att träna sin finmotorik med hjälp av till exempel spel och lekar som utvecklar fingerfärdighet och precision. Målet är att undervisningen ger alla barn möjligheter att delta och att lyckas och att den stödjer barnens välbefinnande och funktionsförmåga.

I förskoleundervisningen ska måltidssituationen utnyttjas som en hälsofrämjande lärmiljö som utvecklar barnens **kunskaper om mat**. Måltidssituationerna görs så trivsamma som möjligt och barnen får lära sig ett gott bordsskick. Utöver den finländska matkulturen och de finländska sederna, bekantar man sig även med någon annan matkultur genom att utnyttja hemmens sakkunskap.

Man ska tillsammans med barnen undersöka reklam som riktas till barnen och fundera över betydelsen av **måttlig konsumtion**. Till exempel tolkningar av konsumtion och reklam som kommer till uttryck i barnens lekar och teckningar kan fungera som grund för konsumentfostran i förskolan.

Barnen får lära sig förstå betydelsen av att röra på sig, att vila och att ha goda människorelationer för **välbefinnandet och hälsan**. Tillsammans med barnen funderar man över hälsa och sjukdomar och orsakerna till dem samt över människans möjligheter att påverka sin fysiska hälsa och sitt psykiska välbefinnande. Man diskuterar goda människorelationer och vilken betydelse de har för det psykiska välbefinnandet. Barnen övar i vardagliga situationer att umgås med kompisar, ta hänsyn till andra, identifiera och behärska känslor. Tillsammans med barnen diskuterar man sömn och rörelse och funderar över hur de inverkar på att man varje dag är pigg och mår bra. I undervisningen ska man söka information om hygien och som en del av vardagen i förskolan övas grundläggande färdigheter i anslutning till hygien.

Barnen ska i förskolan få information om sin rätt till ett **tryggt** liv, respektfullt bemötande och integritet. Man ger tillsammans akt på och funderar över de vanligaste fysiska och psykiska risksituationerna i vardagen och i lärmiljöerna i förskolan. Målet är att stödja barnens känsla av trygghet och säkerhet, lära dem att be om och söka hjälp vid behov och att handla tryggt i de vanligaste vardagliga situationerna. Barnen ska uppmuntras att be om hjälp av en vuxen i problemsituationer i förskolan och om de upplever mobbning samt att berätta om sina bekymmer. I undervisningen tränas reglerna för hur man rör sig i trafiken och vistas tryggt i informations- och kommunikationstekniska miljöer på ett för åldern lämpligt sätt.

4.4. Preciseringsgällande språk och kultur

All förskoleundervisning ska följa samma allmänna mål för fostran och lärande som fastställs i grunderna för förskoleundervisningens läroplan. Barnens varierande språkliga och kulturella bakgrund och färdigheter ska beaktas i förskoleundervisningen. Förskoleundervisningens mål är att stödja utvecklingen av varje barns språkliga och kulturella identiteter och lära barnen att respektera olika språk och kulturer. Ett särskilt mål är att stödja språkfärdigheterna hos två- och flerspråkiga barn.

Enligt lagen om grundläggande utbildningen är undervisningsspråket i förskoleundervisningen svenska eller finska. Undervisningsspråket kan också vara samiska, romani eller teckenspråk. Undervisningsspråket kan också vara något annat språk, om det inte äventyrar möjligheterna att uppnå målen i läroplansgrunderna. I en särskild grupp kan förskoleundervisningen huvudsakligen eller helt ges på ett annat språk⁷². Informationen till vårdnadshavarna och olika centrala dokument ska finnas tillgängliga på undervisningsspråket enligt vad som fastställs i lagen om grundläggande utbildning.

Annan språklig och kulturell bakgrund i förskoleundervisningen

Förskoleundervisningen för **samiska barn** har som särskilt mål att stärka barnens samiska identitet och kunskap om sin kultur och ge barnen möjlighet att tillägna sig samiska traditioner.

⁷² Lag om grundläggande utbildning 10 §

Man kan i undervisningen dra nytta av närmiljön och samarbeta med vårdnadshavarna och det samiska samfundet. Förskoleundervisningen kan ordnas på samiska eller som tvåspråkig språkbadsundervisning.

När förskoleundervisningen ges på något av de tre samiska språken, är dess särskilda mål att stärka förmågan att förstå och använda samiska. Målet är att öka barnens förmåga att komma till rätta i samisk miljö, att lära sig samiska och att lära sig på samiska.

Det särskilda målet för förskoleundervisningen för **romska barn** är att stärka barnens identitetsutveckling och kännedom om sin historia och kultur. Utöver det ska tvåspråkighet stödjas i samarbete med barnens familjer. Barnen ska i mån av möjlighet ges undervisning i romani. I undervisningen i romani ska barnen bekanta sig med det romska språket och den romska kulturen, deras ordförråd utvidgas och de ska uppmuntras att använda språket i olika kommunikationssituationer.

Förskoleundervisning för **teckenspråkiga barn** genomförs i första hand i en skild grupp för teckenspråkiga eller i en blandad grupp, som består av teckenspråkiga barn och barn som använder talat språk. Målet för förskoleundervisningen för teckenspråkiga är att stödja och stärka barnens språkliga och kulturella identitet genom att ge dem möjlighet att tillägna sig teckenspråk. Målet är också att stärka kunskaperna i det svenska eller finska teckenspråket och teckenförrådet samt att sporra barnen att använda teckenspråk och öka deras förmåga att komma till rätta i olika språkmiljöer.

I förskoleundervisningen ska **barn med annat modersmål och flerspråkiga barn** få mångsidigt stöd för sin språkutveckling och för utvecklingen av sin identitet och självkänsla. Utvecklingen av barnens kunskaper i svenska eller finska ska främjas med en målinriktad och språkmedveten undervisning och utgående från barnens behov och förutsättningar på alla områden som barnets språkliga kunskaper och färdigheter omfattar. Det egna modersmålet och att lära sig svenska eller finska som andraspråk ligger till grund för barnets funktionella två- och flerspråkighet. Undervisning i barnens eget/egna modersmål erbjuds i mån av möjlighet. Om kommunen ordnar förberedande undervisning, kan barn med invandrarbakgrund delta i den. Om barnet kan följa förskoleundervisningen, kan det övergå till förskoleundervisning redan innan den förberedande undervisningen har avslutats⁷³.

Förskoleundervisning på två språk

Målet för förskoleundervisning på två språk är att utnyttja barnens sensitiva period för tidig språkinläring genom att erbjuda en mångsidigare språkfostran än i normal förskoleundervisning. Undervisningen ska erbjuda inspirerande språkinläringssituationer som lägger grund för livslångt språklärande. Målet är att verksamheten i en flerspråkig miljö utvecklar barnens språkmedvetenhet. Barnens två- eller flerspråkiga språkidentitet ska stödjas och de ska ges möjlighet att använda och lära sig språken på ett aktiverande och lekfullt sätt. I förskoleundervisning som ordnas på ovannämnda sätt möts också olika kulturer som medvetet tas upp och diskuteras på ett naturligt sätt.

I mindre omfattande förskoleundervisning på två språk är målet att väcka barnens intresse och skapa en positiv attityd till språket. I omfattande förskoleundervisning på två språk är strävan att ge barnen färdigheter att komma till rätta i en tvåspråkig miljö och att förutom på undervisningsspråket också lära sig på ett annat språk.

Undervisning på två språk kan genomföras på många sätt. Gemensamt för alla sätt är att språken inte endast är föremål för undervisning och lärande, utan att de används i undervisningen av lärområdena och i förskolans vardag.

Omfattande förskoleundervisning på två språk

Tidigt fullständigt språkbad i de inhemska språken i förskoleundervisningen

Språkbad på svenska kan ordnas i finskspråkig förskoleundervisning och språkbad på finska kan ordnas i svenskspråkig förskoleundervisning. Utöver det kan språkbad på samiska ordnas i

såväl finsk- som svenskspråkig förskoleundervisning. Tidigt fullständigt språkbåd i de inhemska språken är ett program som börjar i förskoleundervisningen och fortsätter till den grundläggande utbildningens slut. Undervisningsspråket i förskolan och i skolan och det andra inhemska språket eller samiska ska bilda en helhet. Förskoleundervisningen ska huvudsakligen ske på språkbådsspråket. Utvecklingen av barnens modersmål ska stödjas i samarbete med hemmen och vårdnadshavarna. Språkbådsläraren ska konsekvent använda enbart språkbådsspråket. Barnen ska spöras att använda språkbådsspråket mångsidigt, men de ska ha möjlighet att bli förstådda också på sitt modersmål. Barnen ska uppmuntras att bekanta sig med både undervisningsspråkets kultur och kulturen i det andra inhemska språket eller samisk kultur. Målet med språkbåd i de inhemska språken är att ge barnen färdigheter att fortsätta studera på både undervisningsspråket och det andra inhemska språket eller samiska. Genom samarbete mellan förskolan och den framtida språkbådsskolan säkerställs att skolan har tillräcklig information om i vilket stadium av språkutvecklingen de barn som börjar skolan befinner sig i.

Annan omfattande förskoleundervisning på två språk

I annan omfattande förskoleundervisning på två språk genomförs en del (minst 25 %) av verksamheten på något annat språk än de undervisningsspråk som fastställs i lagen om grundläggande utbildning. Språket i fråga kan vara modersmål för en del av barnen. Verksamheten ska planeras så att olika språkgrupper får behövligt stöd för sitt lärande. Det kan också finnas barn i gruppen, vars modersmål är något annat än de språk som används i undervisningen. Sådana barn hänvisas i allmänhet till förberedande undervisning, om sådan finns.

I förskoleundervisning på två språk ska verksamheten planeras så att undervisningen bildar en helhet, där bägge språken är närvarande och utvecklas gradvis som en följd av lärarens språkbruk och barnens aktiviteter. Om möjligt använder var och en lärare endast ett av de båda språken aktivt. Barnen ska spöras att använda språken mångsidigt. Barnen får också bekanta sig med de kulturer som anknyter till undervisningsspråken. Målet är att de får färdigheter att fortsätta studera på båda språken. Det här ställer krav på lärmiljöerna och förutsätter samarbete mellan förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen då barnen övergår till den grundläggande utbildningen.

Mindre omfattande förskoleundervisning på två språk

Språkberikad förskoleundervisning

Med språkberikad förskoleundervisning avses här förskoleundervisning, där mindre än 25 % av verksamheten regelbundet och systematiskt ordnas på ett annat språk än de undervisningsspråk som fastställs i lagen om grundläggande utbildning. Språkberikad förskoleundervisning ger naturliga möjligheter att lyfta fram flerspråkighet och kulturell mångfald i förskolans vardag och verksamhetskultur. Målet är att barnen är både språkinlärare och språkanvändare. Målet kan vara att övergå till språkberikad, eller annan grundläggande utbildning på två språk.

4.5. Frågor som avgörs på lokal nivå

Mångsidiga arbetssätt

I den lokala läroplanen ska beskrivas

- de lokala principerna för val och användning av arbetssätt
- hur personalens självvärdering samt respons från vårdnadshavarna och barnen används för att utveckla arbetssätten.

Utvärdering som stöd för undervisningen och lärandet

I den lokala läroplanen preciseras de utvärderingsprinciper och -förfaranden som beskrivs i grunderna för förskoleundervisningens läroplan. I den lokala läroplanen ska ytterligare fastställas och beskrivas

- överföringen av utvärderingsinformation då barnet övergår till grundläggande utbildning eller byter förskola

- hur information som grundar sig på personalens självvärdering och barnens och vårdnadshavarnas respons används för att upprätthålla och utveckla kvaliteten på förskoleundervisningen
- hurdan intyg över deltagande i förskoleundervisning som används.

Gemensamma mål för undervisningen och lärområden

De gemensamma målen för förskoleundervisningen ska bifogas till den lokala läroplanen för att säkerställa nationell enhetlighet. Därtill ska man i läroplanen beskriva hur barnens intressen beaktas i lärområdena. I den lokala läroplanen kan man precisera beskrivningen av de gemensamma målen.

Preciseringar gällande språk och kultur

Den lokala läroplanen ska ta hänsyn till att det i förskoleundervisningen kan finnas barn med annan språklig eller kulturell bakgrund. Läroplanen ska fastställa och beskriva undervisningen för olika språk- och kulturgrupper samt för undervisning på två språk och undervisning på främmande språk till den del det behövs för den lokala förskoleundervisningen.

Utbildningsanordnaren ska ge anvisningar om hur eventuella enhetsspecifika läroplaner för förskoleundervisning ska preciseras, för att de nationella och lokala målen ska kunna nås.

I LOJO

Mångsidiga arbetssätt

Förskoleundervisningens verksamhet tar form i gemensam interaktion mellan den vuxna och barnet. Där styrs verksamheten av barnets delaktighet, intressen och initiativ. Öppen interaktion och gemensam idégivning skapar en grund för inlärning, delaktighet och gruppens gemenskap. Då förskoleundervisning inleds reserveras tillräckligt med tid för gruppering och utnyttjas arbetssätt som stärker samhörighetskänslan. Inom småbarnspedagogiken i Lojo fungerar man i olika slags smågrupper. I en smågrupp får barnet påverka ärenden och får en känsla av att höra till en grupp. Att agera i en smågrupp säkerställer att varje barn blir sett och hört med sina styrkor och åsikter.

Förskolegrupperna planerar, utvärderar och utvecklar mångsidiga arbetssätt med hänsyn till barnens behov och önskemål. Vid planeringen utnyttjas stadens gemensamt bestämda tyngdpunktsområden, enhetens egna läsårsplan och de önskemål om tillväxt som fåtts av vårdnadshavarna och barngruppen. Enstaka barns tankar och idéer lyfts fram bland annat med hjälp av tankekartor, ritningar och sagotering. Dessutom frågar man efter åsikter till exempel genom enkäter och intervjuer samt på ett gruppsspecifikt sätt bland annat genom att rösta eller rita. Dessutom utnyttjas i alla förskolegrupper surfplattor för att stärka barnens delaktighet – till exempel vid fotografering av miljön, dokumentation, självbedömning och granskning av teknologi och hur dess betydelse ska uppfattas som en del av en mer omfattande världsbild. Inom förskoleundervisningen utnyttjas arbetsformer som är aktiva och lekfulla och som främjar barnets aktiva deltagande. Till stöd för gemensamt beslutsfattande görs till exempel omröstningar, utlottningar eller tabeller.

I samband med uppdateringsarbetet för planen för förskoleundervisning frågades barnen vad de skulle vilja göra under förskoleåret. Största delen av svaren gällde lekar, såsom stug- och bygglekar och motionslekar som tafatt. De vuxna i gruppen har i uppgift att målmedvetet stöda leken, erbjuda incitament för att börja och försätta leka samt planera plats och tid för leken. I de vuxnas verksamhet betonas observation och handledning av leken så att de stöder varje barns individuella utveckling och inlärning. En daglig, mångsidig lek, där en vuxen aktivt deltar, stöder väsentligt bildande av gemenskap och främjar utveckling av barnets sociala kompetens. Med hjälp av lekar skapar en vuxen varje dag betydelsefulla upplevelser och inlärningsmöjligheter. Dessutom önskade barnen funktionella arbetssätt som ritning, spel, pyssel, målning och utflykter.

En vuxens aktiva roll, närvaro och bra kännedom om gruppens barn hjälper dem att utvärdera hur bra den planerade verksamheten motsvarar barnens behov. Barnen handleds och uppmuntras i en positiv och trygg atmosfär. De vuxna för regelbundet samtal om sitt eget arbete bland sitt team. Detta gemensamma övervägande möjliggör utvärdering och ständig utveckling av verksamheten.

Utvärdering som stöd för undervisning och inlärnin

Tyngdpunkterna i utvärderingskulturen i Lojo är stärkande av barnets delaktighet, positivitet och en uppmuntrande atmosfär. Vid utvärderingen betonas inlärningsprocessen och de individuella framstegen i förhållande till barnets egna mål. Samarbetet mellan hemmet och förskoleundervisningen möjliggör vårdnadshavarnas delaktighet och stöder barnets helhetsbetonade utveckling. I utvärderingen utnyttjas observation av barn, uppföljning av inlärningsprocesser, gruppens atmosfär och feedback som fås av vårdnadshavarna. I Lojo har lärarna inom småbarnspedagogik vid behov till hands olika slags material för att utvärdera barnets kunskaper (t.ex. olika slags matematiskt och språkligt material och material för gestaltning). Vid utvärderingen utnyttjas barnets delaktighet och inlärningsprocess som helhet. Utvärderingen betonar barnets delaktighet och inlärningsprocess som helhet. Dialogen mellan barn och vuxna är tät och fortsätter genom förskoleåret.

I Lojo stad genomförs utvärderingen inom förskoleundervisning på fyra nivåer som kompletterar varandra: granskning av individuell inlärnin och individuellt välbefinnande, utvärdering av interaktion och pedagogik på gruppnivå, granskning av verksamhetskultur och ledning på enhetsnivå och utvärdering på stadsnivå. Detta mångsidiga förhållningssätt bygger på yrkesmässiga och pedagogiska utgångspunkter inom småbarnspedagogiken. Där ses utvärderingen som en del av högklassig och målinriktad verksamhet.

Nivåer av kvalitetsutvärdering inom förskoleundervisningen

Lojo använder kvalitetsutvärderingssystemet Valssi (senare kvalitetsutvärderingsenkät) som upprätthålls av NCU (Nationella centret för utbildningsutvärdering). Med hjälp av systemet utvärderas och utvecklas småbarnspedagogik som kompletterar förskoleundervisning. En enkät för personalen genomförs en gång om året. Enkätensresultaten bearbetas såväl på grupp- som på enhetsnivå. Genom utvärderingen tar man reda på de styrkor och utvecklingsobjekt på kommunal nivå som gäller utvärderingsobjektet, samtidigt som de konkreta åtgärderna definieras. Genom en regelbunden kvalitetsutvärdering säkerställs att pedagogisk verksamhet ständigt utvecklas och att personalens gemensamma förståelse av målen och innehållen inom småbarnspedagogiken främjas.

Utöver utvärderingsenkäter bedömer Lojo verksamhet på teammöten och i barnens planer. Med vårdnadshavarna diskuteras verksamheten vid dagliga situationer där barnet förs till och hämtas från undervisningen och på överenskomna möten. Med barnen utvärderas verksamhet tillsammans dagligen genom att diskutera och med hjälp av pedagogisk dokumentering. Målen med olika nivåer av utvärderingen beskrivs närmare under följande underrubriker.

Individnivå

Innan förskoleåret inleds samlas in information om barnens intressen, önskemål och behov. I Lojo ordnas under maj en introduktion till den kommande förskoleenheten. I samband med introduktionen har vårdnadshavarna möjlighet att lyfta fram egna önskemål och observationer om deras barns förskoleår. Vid behov kan enstaka arrangemang som stöder övergångsperioden erbjudas för familjen. I sådana ingår ett övergångsmöte eller ett inledande samtal i barnets hem.

Utifrån de ärenden som lyfts fram vid utvärderingen av barnets plan antecknas de pedagogiska mål som satts upp för verksamheten för att stöda barnets utveckling och inlärningsfärdigheter. Vid utvärderingen utnyttjas mångsidig dokumentation och observation av barnets vardag, till exempel elektroniska tillväxtmappar. Målet är att barnet ska delta i verksamheten på det sätt som hens kunskaper förutsätter och att trygga barnets upplevelser av att lyckas.

Samtal om förskoleundervisning utgör en viktig del av de vuxnas, barnens och vårdnadshavarnas gemensamma utvärdering. I Lojo dokumenteras inläring regelbundet. För alla barn utarbetas ett barns plan i samarbete med vårdnadshavarna. Under förskoleåret möts vårdnadshavare två gånger: en gång under höstterminen och en andra gång under vårterminen. Det rekommenderas att barnet deltar i ett samtal om förskoleundervisning så att hens egen upplevelse ska bli hörd. Barnen uppmuntras till att berätta vad de gillar inom förskoleundervisningen, vad de lyckats med och vad de skulle vilja lära sig i fortsättningen. Barnets deltagande i samtalet främjar hens självbedömningskunskaper, som är väsentliga färdigheter i skolan.

Barnet stöds till att undersöka sin egen inläring med hjälp av mångsidig dokumentation som involverar barn. Då framskridandet av inläringen följs upp, utnyttjas vuxnas mångsidiga pedagogiska dokumentation. Mångsidiga former av dokumentation, såsom inspelningar, videor, bilder, berättelser, animationer och dokumentationsväggen utnyttjas då arbetssättet, lärmiljöerna, verksamhetsmålen, metoderna och innehållen bearbetas. Vid dokumentationen har barnen alltid en aktiv roll.

Överföring av information i föreskolundervisningens olika övergångsfaser tryggar en enhetlig och sammanhängande lärtig. Vid informationsöverföring betonas öppet samarbete med vårdnadshavarna. Om barnet mitt i förskoleåret flyttas till annan förskoleenhet, lämnas barnets plan in till den nya enheten. Vid behov kommer man med vårdnadshavarna överens om ett överföringsmöte.

Då barnet övergår från förskoleundervisningen till den grundläggande utbildningen, fylls i en flyttningsblankett. Läraren inom småbarnspedagogik fyller i blanketten utifrån ett samtal om förskoleundervisning och överför den till skolan. Vid behov kan information i övergångsfasen överföras till skolan på ett samarbetsmöte i samarbete med vårdnadshavarna. Barnets plan överförs inte vidare från förskoleundervisningen, utan den arkiveras då föreskolundervisningen avslutas. Alla barn ges ett enhetligt intyg över deltagande då förskoleundervisningen avslutas.

Gruppenivå

Målet med utvärdering på gruppnivå är regelbundenhet vid utvärdering av pedagogik och utvecklande av behövlig kompetens för att säkerställa undervisningens kvalitet. Utvärderingen utnyttjas på gruppnivå för att utveckla verksamheten och inlärningsmiljöerna och för att stöda barnens inläring. Gruppens lärare inom småbarnspedagogik svarar för att se till att teamet behandlar aktuella ärenden, följer hur de framskrider och säkerställer att överenskomna rutiner genomförs gemensamt.

I gruppen upprätthålls synlig dokumentation dit man regelbundet återvänder tillsammans med barnen. Genomförd verksamhet går igenom med barnen för varje vecka, vilket stöder deras delaktighet och hjälper dem att strukturera det de lärt sig. Barnens feedback beaktas i fortsatt behandling av verksamheten, och planerna ändras flexibelt enligt gruppens behov och önskemål.

I Lojo ordnas småbarnspedagogik som kompletterar förskoleundervisning i barnets förskoleenhet. Dagens verksamhet planeras som en enhetlig helhet. I planeringen av verksamheten beaktas de ärenden som lyfts fram vid utvärdering av småbarnspedagogik och som bygger på utvärderingssystemet Valssi. Planen antecknas i läsårsplanen.

Enhetsnivå

Direktören för enheten för småbarnspedagogik leder en pedagogisk diskussion och är en utvecklare av pedagogik i sin enhet. Verksamheten ska vara förhandsplanerad och ska motsvara enhetens behov. Direktören för enheten för småbarnspedagogik bereder och genomför enhetsspecifika möten som antecknas i ett memorandum så att informationen kan nå hela personalen. Den lokala planen för förskoleundervisningen preciseras i en enhetsspecifik läsårsplan. Där beskrivs hur en lokal läroplan genomförs i enheten under läsåret i fråga. Läsårsplanen fylls i innan läsåret inleds och utvärderas i slutet av vårterminen.

Stadsnivå

Utvärderingsenkäten (Valssi) som årligen genomförs i Lojo producerar kommunspecifik information genom att tänka på småbarnspedagogikens och barnets totala dagar även för att stöda förskoleundervisningen. De styrkor och utvecklingsbehov som lyfts fram i resultaten behandlas av ledningsgruppen inom småbarnspedagogiken och på chefsmöten. Genom dessa förmedlas informationen till enheterna. Resultaten stöder utvecklingen av kvaliteten på förskoleundervisningen och svarar på ständig förbättring av verksamheten. Dessutom fungerar de som ett bra ledningsverktyg för direktören för småbarnspedagogik. Som en del av denna helhet utvärderar och uppdaterar en pedagogisk utvecklingsgrupp inom småbarnspedagogiken den lokala planen för förskoleundervisningen och mallen för den enhetsspecifika läsårsplanen.

Undervisningens gemensamma mål och lärområden

I Lojo påverkas de gemensamma målen av årligen överenskomna tyngdpunkter. De syns i vardaglig verksamhet, pedagogisk planering och de vuxnas samarbete samt personalens utbildningsplanering. Utgångspunkten för att genomföra inlärningshelheter är barnens intressen, de gemensamma tyngdpunkterna inom småbarnspedagogiken och förskoleundervisningen i Lojo samt enhetsspecifika tyngdpunktsområden.

Barnens åsikter och intressen beaktas vid genomförande av inlärningshelheter. Där ingår samarbete mellan olika inlärningsområden. Barnens aktiva deltagande i planering, genomförande och utvärdering spelar en väsentlig roll. Barnens inlärn timer syns i lärmiljön till exempel som barnens verk, gemensamma projekt och dokumentationsvägg.

Då känslomässiga färdigheter övas, utnyttjas material som stöder utveckling av barnens känslomässiga färdigheter och interaktionsförmåga samt sinnets välbefinnande, till exempel programmet Fun Friends. Målet är att stärka barnets självförtroende, resiliens eller förmåga att klara sig och färdigheter att identifiera och hantera känslor i vardagens olika situationer. En trygg och etisk vardag bygger på övande av goda seder och gemensamma spelregler då alla barn upplever att de hör till en grupp och blir hörda.

Pedagogiken inom förskoleundervisningen genomförs mångsidigt även i utomhusmiljön. Vid genomförande av inlärn timer helheter betonas fenomenbaserad inlärn timer, stöd för barnens övergripande välbefinnande och styrkande av delaktighet. Inlärn timer utomhus stöder barnets möjlighet att bekanta sig med sin närmiljö och de möjligheter som den erbjuder. Även en digital miljö är en väsentlig del av vardagen och välbefinnandet för barn i förskoleåldern. Barnets trygga aktivitet i en digital miljö förutsätter en vuxens förståelse av de möjligheter som en digital miljö erbjuder och av de risker som gäller den. Lojo främjar barnens digitala kompetens och säkerhet planmässigt genom att utnyttja aktivitetskort som bygger på målen med digital kompetens.

Dessutom får barnen utforska stadens egna kultur- och resmål enligt barns och ungas gemensamma plan för kulturförstran (Kulturstigen). Vid planeringen av förskolegruppens verksamhet uppmuntras förskolegrupperna till att utnyttja även andra lokala samsrbeitsaktörer.

Regelbundet samsrbeits med skolan är viktigt då positiva förväntningar som gäller inledande av skolan utformas. Samsrbeitsformer som genomförs med skolan omfattar bland annat

gemensamma evenemang, fester och projekt där barn får bekanta sig med skolans lokaler och vuxna under förskoleåret. I Lojo har materialet Kohti koulua skapats för övergång från förskoleundervisning till grundläggande undervisning. Direktören för enheten för småbarnspedagogik och rektorn svarar vid övergång för att komma överens om användningen av materialet. I materialet involveras vårdnadshavarna som med barnet diskuterar ämnen för stegen och gör uppgifter som gäller dem hemma tillsammans med barnet.

Preciserande frågor om språk och kultur

Barn vars modersmål är annat än finska får i Lojo undervisning i finska som andraspråk (S2). Undervisning i finska som andra språk är målinriktad och pedagogiskt planerad. Gruppens lärare inom småbarnspedagogik svarar för att planera, utvärdera och dokumentera undervisningen. De vuxna i gruppen svarar tillsammans för genomförande av undervisningen.

De allmänna målen med förskoleundervisningen går igenom med vårdnadshavarna, och viktigheten av stöd för barnets modersmål diskuteras. Modersmålet stärker barnets identitet och fungerar som grund för att lära sig ett nytt språk. Barnet kan delta i modersmålsundervisning i grupper inom grundläggande undervisning, om undervisning är tillgänglig och det finns plats i gruppen.

Med en två- eller flerspråkig familj används vid behov en tolk. På detta sätt säkerställs att vårdnadshavarna och de vuxna i gruppen har gemensam förståelse av de ärenden som ska diskuteras. Till hjälp i vardagssituationer används med vårdnadshavarna bilder, planscher eller foton för att illustrera till exempel dagens och veckans händelser. Med hjälp av användningen av bilder ökas vårdnadshavarnas kännedom om daghemmets vardag och verksamhet.

I Lojo antecknas ett två- eller flerspråkigt barns bakgrundsuppgifter som bilaga som läggs till på blanketten för bakgrundsinformation om språk och kultur. Till stöd för planerna används information om modersmålskunskaper som fått av vårdnadshavarna och en separat observationsblankett samt ständig observation av vardagen.

Inom förskoleundervisningen övas kunskaper i finska på många sätt, såsom genom att nämna saker och ting, att öppna begrepp och att formulera och illustrera aktiviteten och inlärningsmiljön. Metoder som stöder och ersätter tal används ständigt och regelbundet i grupper. Även med val av arbetssätt, såsom smågruppsverksamhet, stöds utveckling av de personer som talar finska som andraspråk. På detta sätt stärks deras språkkunskaper i interaktion med andra barn. Läraren inom småbarnspedagogik beaktar vilka slags pedagogiska arrangemang som hjälper barnet till att delta i gruppens verksamhet och lekar.

Utveckling av kunskaper i finska främjas inom olika områden inom språkkunskaper utifrån barnets behov och förutsättningar både i handledning och i vardagen inom förskoleundervisningen. De vuxna i förskolegruppen fungerar medvetet som språkmodell för barn som talar flera språk eller har invandrarbakgrund. De vuxnas verksamhet är interaktionsmässigt i dagens alla situationer. Utvecklingen av barnets språk följs upp genom olika lämpliga metoder med beaktande av ålder och utsättningstid. Familjer med invandrarbakgrund styrs vid behov till att utnyttja även Lojo stads övriga tjänster, såsom bibliotekstjänster, för att stöda utvecklingen av modersmålet.

Med vårdnadshavarna diskuteras även betydelsen av familjens kultur och åskådning samt viktiga helger. Tillsammans funderar man också på hur familjens kultur och åskådning kunde lyftas fram i undervisningen. Inom förskoleundervisningen stöds kulturellt mångfald till exempel genom vårdnadshavarens besök i förskolegruppen, inläring av fraser och hälsningar på olika språk, beaktande av helger i olika kulturer och uppmuntrande av barnet till att berätta om sin familjs kultur.

Barn med invandrarbakgrund deltar i huvudsak i förskoleundervisningen i sitt närområde. I förskolegruppen kan finnas ett barn som deltar i undervisning som förbereder på grundläggande undervisning för att få starkare stöd för att lära sig finska eller eftersom hen nyligen flyttat till Finland. Undervisning som förbereder för grundläggande undervisning bygger på den egna läroplanen och stöder barnet enligt hens individuella behov.

5. Stöd för lärande och deltagande i förskoleundervisning

Förskoleundervisning av hög kvalitet lägger grunden för barnets utveckling, lärande och välbefinnande. Svårigheter i anknytning till lärande eller deltagande i förskoleundervisning ska förebyggas till exempel med hjälp av mångsidiga arbetssätt och pedagogiska metoder, flexibel gruppindelning samt samarbete mellan lärarna och med den övriga personalen. Undervisningen ska ta hänsyn till både gruppens och det enskilda barnets behov.

Utbildningsanordnaren ska säkerställa undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande⁷⁴ som en del av all verksamhet inom förskoleundervisningen. I förskolegruppen och på verksamhetsstället ska lärmiljöerna utformas så att de lämpar sig för alla barn. I det praktiska genomförandet av undervisningen ska barnens olika förutsättningar att lära sig beaktas.

I detta kapitel föreskrivs om stödet för lärande och skolgång i enlighet med lagen om grundläggande utbildning⁷⁵. I grunderna för förskoleundervisningens läroplan används benämningen stöd för lärande och deltagande i förskoleundervisning i stället för stöd för lärande och skolgång. För den plats där förskoleundervisning ordnas används i huvudsak begreppet verksamhetsställe för förskoleundervisning och i stället för elevspecifika stödåtgärder används benämningen barnspecifika stödåtgärder.

5.1. Barnets rätt till stöd för lärande och deltagande i förskoleundervisning

Ett barn som har svårigheter att delta i undervisningen har rätt att få gruppsspecifika stödformer och barnspecifika stödåtgärder till stöd för sitt lärande och deltagande i förskoleundervisningen⁷⁶. Gruppsspecifika stödformer och barnspecifika stödåtgärder ska ordnas i enlighet med inkluderande principer. Gruppsspecifika stödformer som inleds tillräckligt tidigt stöder barnens lärande och deltagande i förskoleundervisningen. Om de gruppsspecifika stödformerna inte är tillräckliga ska barnspecifika stödåtgärder planeras, ordnas och beslutas om i enlighet med barnets bästa och utan dröjsmål. När barnets bästa utreds ska barnets åsikter beaktas i alla frågor som gäller barnet. Barnets åsikter ska beaktas med hänsyn till barnets ålder och utveckling. I kapitel 5.2 föreskrivs om de gruppsspecifika stödformerna och i kapitel 5.3 om de barnspecifika stödåtgärderna.

I läsårsplanen ska man beskriva hur de gruppsspecifika stödformerna planeras, genomförs och utvärderas. Dessutom ska man beskriva strukturerna, tillvägagångssätten, arbets- och ansvarsfördelningen, det yrkes- och sektorsövergripande samarbetet och samarbetet med vårdnadshavarna i samband med ordnandet av stödet för lärande och deltagande i förskoleundervisningen.

5.1.1. Principer för att ordna stöd

Målet med undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande, gruppsspecifika stödformer och barnspecifika stödåtgärder är att säkerställa att alla barn har möjlighet att lära sig och fungera i en grupp i enlighet med målen för förskoleundervisningen. Syftet med stödet för lärande och deltagande i förskoleundervisning⁷⁷ är att möjliggöra barnens rätt att få undervisning som tar hänsyn till deras behov och deras rätt att delta i förskoleundervisning.

I förskoleundervisningen ska man se till att alla barn får uppleva att de lyckas i lärandet och som medlem i gruppen. På det sättet stöder man barnens positiva uppfattning om sig själva.

⁷⁴ Lag om grundläggande utbildning 20 b § (1090/2024)

⁷⁵ Lag om grundläggande utbildning 4 a kap.

⁷⁶ Lag om grundläggande utbildning 20 a §

⁷⁷ Lag om grundläggande utbildning 20 a §

Mångsidig respons och information om lärandet ska systematiskt användas för att uppmuntra och handleda barnen. På det viset synliggörs lärandet för barnen och hur lärandet framskrider. Stödet för lärande och deltagande i förskoleundervisning innebär dels lösningar som berör hela gruppen och lärmiljöerna, dels lösningar som tillgodoser barnens individuella behov. Särskild uppmärksamhet ska fästas vid digital och fysisk tillgänglighet samt vid att förebygga och identifiera svårigheter i lärande i ett tidigt skede.

Med svårigheter i lärande avses till exempel svårigheter när det gäller språkliga färdigheter, läs- och skrivfärdigheter och utveckling av matematiska färdigheter. Svårigheter i lärande kan också höra samman med motoriska och perceptuella utmaningar. Förutom i lärandet kan ett barn ha svårigheter på grund av utmaningar i sociala relationer, reglering av känslor, uppmärksamhet eller beteende.

Med hjälp av undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande ska barngruppens behov beaktas så att målen för förskoleundervisningen kan uppnås⁷⁸, till undervisningsarrangemangen som stöder förutsättningarna för lärande. Med undervisningsarrangemang som utgår från gruppens behov och med gruppsspecifika stödformer främjar man alla barns lärande, delaktighet och engagemang i förskolegemenskapen. Genom undervisningsarrangemang och gruppsspecifika stödformer som ges i rätt tid är målet att göra det möjligt för varje barn att delta i gruppens gemensamma verksamhet.

Barnet har rätt till barnspecifika stödåtgärder⁸⁰ om barnet trots undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande och gruppsspecifika stödformer har svårt att lära sig och delta i förskoleundervisningen. En ska inledas när en lärare eller speciallärare inom förskoleundervisningen lägger märke till att undervisningsarrangemangen som stöder förutsättningarna för lärande och de gruppsspecifika stödformerna är otillräckliga för att stödja barnets lärande och deltagande i förskoleundervisningen. Också annan personal, elevvårdstjänsternas personal eller vårdnadshavaren kan ta initiativ till en bedömning av behovet av stödåtgärder. I kapitel 5.3.1 föreskrivs närmare om bedömningen av behovet av barnspecifika stödåtgärder.

Stöd för lärande och deltagande i förskoleundervisning som ges i en förskolegrupp bildar en helhet med elevvården. Tillsammans främjar de förutom lärande och deltagande även barnens delaktighet och engagemang i gruppen. Med hjälp av elevvården ska man främja och upprätthålla barnens lärande, psykiska och fysiska hälsa samt sociala välbefinnande. Elevvården genomförs i första hand som gemensam elevvård och den är en central form av stöd för deltagande i förskoleundervisningen. Med den gemensamma elevvården påverkar man i första hand hela gemenskapens verksamhetskultur. Det är viktigt att bygga upp en gemenskapsfrämjande verksamhetskultur för att barnens olika behov ska kunna tillgodoses på ett effektivt sätt. I lagen om elev- och studerandevård⁸¹ föreskrivs om rätten att få elevvårdstjänster inom ramen för den individuella elevvården samt om de anställdas skyldighet att kontakta elevvårdstjänsterna. I kapitel 6 föreskrivs närmare om elevvården.

5.1.2. Kontinuerligt stöd från småbarnspedagogiken till förskoleundervisningen och från förskoleundervisningen till den grundläggande utbildningen

För barnet är det viktigt att stödet ges kontinuerligt och konsekvent under tiden i småbarnspedagogiken och förskoleundervisningen samt när barnet övergår till den grundläggande utbildningen. Behovet av stöd har ofta upptäckts redan innan barnet inleder förskoleundervisningen. När barnet övergår från småbarnspedagogiken till

78 RP 114/2024 rd: Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om grundläggande utbildning och till lagar som har samband med den, s. 82–83

80 Lag om grundläggande utbildning 20 a §

81 Lag om elev- och studerandevård (1287/2013)

förskoleundervisningen och från förskoleundervisningen till den grundläggande utbildningen ska nödvändiga uppgifter som gäller ordnandet av undervisningen överföras trots skyldigheten att iaktta sekretess⁸². Det är viktigt att information också överförs när barnet byter grupp eller verksamhetsställe eller när barnet övergår till förskoleundervisning som ordnas av en annan utbildningsanordnare. Utbildningsanordnarna har ansvar för att skapa och utveckla smidiga rutiner för överföring av information.

Samarbete med förskoleundervisningen, småbarnspedagogiken och vårdnadshavaren tryggar kontinuiteten i barnets utveckling, lärande och välbefinnande. Information om stödåtgärder som barnet eventuellt fått före förskoleundervisningen och om åtgärdernas inverkan ska användas i förskoleundervisningen. Om barnet inom småbarnspedagogiken haft hjälpmedel, om barnet fått tolkningstjänster, barnspecifik assistenttjänst eller om barnet regelbundet eller på heltid fått undervisning av en speciallärare i en mindre grupp kan man vid övergången till förskoleundervisningen bedöma behovet av barnspecifika stödåtgärder och planera genomförandet av stödet utan att först ge gruppsspecifika stödformer.

När det gäller småbarnspedagogik som kompletterar förskoleundervisningen ska eventuellt stöd samordnas med stödet inom förskoleundervisningen och antecknas i barnets plan för småbarnspedagogik. Om barnet utöver förskoleundervisningen också använder andra tjänster inom småbarnspedagogiken ska personalen inom förskoleundervisningen och småbarnspedagogiken samarbeta i frågor som gäller stödet för barnets lärande och deltagande i förskoleundervisning.

5.2. Undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande och gruppsspecifika stödformer

Undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande är en del av all verksamhet inom förskoleundervisningen⁸³. Gruppsspecifika stödformer ska ges som ett tillägg⁸⁴ till undervisningsarrangemangen som stöder förutsättningarna för lärande. Syftet med undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande och gruppsspecifika stödformer är att förebygga uppkomsten av större stödbehov genom att i gruppen tillämpa sådana undervisningsarrangemang och stödformer som gynnar flera barn. På detta sätt främjar man alla barns lika rätt till lärande och ser till att arrangemangen för att ordna undervisningen är lämpliga för barnen och att arrangemangen baserar sig på behoven av stöd för lärandet.

Undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande

Undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande utgör en central del av verksamhetskulturen och ger förutsättningar för alla barns delaktighet, lärande och deltagande i förskoleundervisningen. Kompetensen hos lärarna och den övriga personalen, det yrkesövergripande samarbetet samt att utveckla och leda dessa utgör grunden för undervisningsarrangemangen som stöder förutsättningarna för lärande.

Undervisningsarrangemangen som stöder förutsättningarna för lärande ska planeras och genomföras lokalt och arrangemangen är direkt knutna till behoven i både förskolegruppen och hela förskolan. I kapitel 4.2 föreskrivs närmare om utvärderingen och utvecklingen av lärarnas pedagogiska arbete. Planeringen och utvärderingen av undervisningsarrangemangen som stöder förutsättningarna för lärande ska ledas separat för varje verksamhetsställe och grupp.

Med undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande avses till exempel att bilda undervisningsgrupperna på ett sådant sätt att läraren har möjlighet att beakta barngruppens behov och styrkor. Med undervisningsarrangemang avses också undervisning som tar hänsyn till barnens många olika behov och förutsättningar, såsom differentiering. Genom

⁸² Lag om småbarnspedagogik 41 § och Lag om grundläggande utbildning 41 §

⁸³ Lag om grundläggande utbildning 20 b §

⁸⁴ Lag om grundläggande utbildning 20 b §

differentiering av undervisningen beaktas inte bara stödbehoven, utan även barn som kommit längre i sitt lärande och som då erbjuds fler utmaningar. Språkmedveten undervisning hör till undervisningsarrangemangen som stöder förutsättningarna för lärande och den stöder barnens språkliga utveckling samt hjälper barnen att förstå och lära sig begrepp inom olika kunskaps- och färdighetsområden (se kapitel 4.3).

Arbetssätten och lärmiljöerna inom förskoleundervisningen ska utformas så att barnens rätt att lära sig och fungera i en kamratgrupp förverkligas med hänsyn till barnets bästa. I enlighet med förskoleundervisningens inkluderande värdegrund ska man vid planering och genomförande av pedagogiska arrangemang i första hand använda tillvägagångssätt där det stöd barnet behöver ges som en del av kamratgruppens verksamhet.

Pedagogiska arrangemang inbegriper dagliga aktiviteter och andra regelbundet återkommande aktiviteter samt att skapa en tydlig och förutsägbar dagsrytm för barnet. Sensitiva och tillgängliga sätt att samverka och kommunicera är en del av de pedagogiska lösningar som stöder förutsättningarna för lärande. Dessa kan vara kommunikationsmetoder som stöder och ersätter tal, såsom tecken, bilder eller olika tekniska lösningar. För att barnets behov ska bli tillgodosedda är det nödvändigt att personalen använder gemensamma och konsekventa pedagogiska arbetssätt och metoder samt olika former av differentiering

Strukturella arrangemang möjliggör att man enligt behov genomför pedagogiska arrangemang i gruppen. Till strukturella arrangemang hör arrangemang som främjar lokalernas tillgänglighet och som genomförs med hänsyn till behoven i barngruppen. Till strukturella arrangemang hör också att minska antalet barn i gruppen samt lösningar som gäller personalens dimensionering och/eller struktur så att målen för förskoleundervisningen kan uppnås i gruppen. I gruppen kan till exempel assisterande gruppsspecifik personal arbeta. Utbildningsanordnaren svarar för att personalen har tillräcklig kompetens när det gäller att upptäcka behov av stöd och att genomföra stöd. Personalens kompetens kan bland annat stärkas med hjälp av fortbildning och konsultation som ges av en speciallärare.

Gruppsspecifika stödformer

I lagen om grundläggande utbildning definieras tre gruppsspecifika stödformer⁸⁵. De gruppsspecifika stödformerna är allmän stödundervisning, stödundervisning i undervisningsspråket och undervisning som ges av en speciallärare i samband med annan undervisning. Gruppsspecifika stödformer ska tilldelas resurser och ges systematiskt som ett tillägg till undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande. Syftet med de gruppsspecifika stödformerna är att i ett tidigt skede och på ett förebyggande sätt tillgodose barnens många olika behov av stöd i gruppen. Stödformer i grupp möjliggör också kamratlärande, delaktighet och deltagande i förskoleundervisningens verksamhet. En förutsättning för att genomföra stödformerna är samarbete mellan läraren, specialläraren och den övriga personalen och att de tillsammans skapar en gemensam uppfattning om behoven av stöd i förskolegruppen och hos de barn som hör till gruppen.

Gruppsspecifika stödformer kräver ingen barnspecifik bedömning och inte heller en plan eller ett förvaltningsbeslut, utan de ska planeras som en del av förskoleundervisningens verksamhet⁸⁶. Utbildningsanordnaren ska se till att det finns tillräckliga resurser för att ordna gruppsspecifika stödformer enligt barnens behov. Gruppsspecifika stödformer ska planeras i läsårsplanen för förskoleundervisningen utifrån det kända behovet. De gruppsspecifika stödformerna preciseras under förskoleåret enligt de behov som framkommer i förskoleundervisningen.

Syftet med **allmän stödundervisning**⁸⁷ som ges av en lärare är att stödja barnens lärande och deltagande i förskoleundervisningen. I förskoleundervisningen innebär allmän stödundervisning att verksamheten i förskolegruppen differentieras och den ges i huvudsak i flexibla mindre grupper med hänsyn till barnens behov av stöd. Allmän stödundervisning anknyter i första hand till lärområdena. Allmän stödundervisning ska ordnas på ett pedagogiskt

⁸⁵ Lag om grundläggande utbildning 20 b §

⁸⁶ RP 114/2024 rd, s. 61–62

⁸⁷ Lag om grundläggande utbildning 20 b §

ändamålsenligt sätt och systematiskt och ges så ofta det behövs. Stödundervisningen kan också ges i förebyggande syfte och tillgodose barnens behov av stöd som beror på kortvarig sjukfrånvaro. Allmän stödundervisning ges i första hand av läraren som ansvarar för förskolegruppen. Allmän stödundervisning kan även ges av en annan lärare i form av samundervisning eller kompanjonundervisning. Samarbetet mellan lärarna är viktigt när den allmänna stödundervisningen planeras, genomförs och effekterna av den utvärderas.

Syftet med **stödundervisning i undervisningsspråket**⁸⁸ som ges av en lärare är att stärka barnens färdigheter i undervisningsspråket, vilket stöder barnens lärande och deltagande i förskoleundervisningen. Stödundervisning i undervisningsspråket är språkmedveten undervisning. Stödundervisning i undervisningsspråket ska ordnas på ett pedagogiskt ändamålsenligt sätt och systematiskt enligt barnens behov så att så många barn som möjligt kan dra nytta av den. Stödundervisning i undervisningsspråket kan genomföras som samundervisning eller kompanjonundervisning. Stödundervisningen ges som en del av undervisningen i förskolan så ofta det behövs. Stödundervisning i undervisningsspråket ges i första hand av läraren som ansvarar för förskolegruppen. Stödundervisning i undervisningsspråket kan även ges av en annan lärare. Samarbetet mellan lärarna är viktigt när stödundervisningen i undervisningsspråket planeras, genomförs och effekterna av den utvärderas.

Med **undervisning som ges av en speciallärare i samband med annan undervisning** avses undervisning som ges av en speciallärare, som bygger på specialpedagogisk kompetens och som stöder lärandet och deltagandet i förskoleundervisningen. Med undervisning som ges av en speciallärare avses sådan undervisning som ges av en lärare som har behörighet som speciallärare. Undervisningen som ges av en speciallärare i samband med annan undervisning ska fokusera på stödbehov och svårigheter som observerats på hela gruppens nivå och som kan åtgärdas genom stöd och undervisning av en speciallärare i form av samundervisning eller kompanjonundervisning. Undervisning som ges av en speciallärare i samband med annan undervisning ges till hela förskolegruppen, men den möjliggör också undervisning för mindre barngrupper. Gruppernas storlek ska baseras på det observerade behovet och grupperna ska bildas flexibelt.

Specialläraren kan också ge konsultation som riktar sig till läraren och den övriga personalen som arbetar i gruppen. Med konsultation avses att fråga råd och att undervisningspersonalen diskuterar med varandra för att hitta en lösning samt att en speciallärare ger råd till en lärare eller någon annan som hör till personalen i frågor som gäller barnen eller undervisningen. Konsultation av en speciallärare kan också gälla den undervisning som ges av specialläraren i förskolegruppen, och då stärker konsultationen till exempel lärarens och personalens kunskande, eller så kommer man överens om gemensamma principer för samundervisning och kompanjonundervisning.

5.3. Barnspecifika stödåtgärder och ordnande av sådana

Ett barn har rätt att få barnspecifika stödåtgärder⁸⁹ utan dröjsmål om de gruppsspecifika stödformerna är otillräckliga. Barnspecifika stödåtgärder ska ges utgående från det individuella behovet och regelbundet. Ett barn kan få flera barnspecifika stödåtgärder enligt sina stödbehov. I samband med barnspecifika stödåtgärder har barnet också rätt att få gruppsspecifika stödformer.

Barnspecifika stödåtgärder ska ordnas på basis av en bedömning av behovet av stöd och ett beslut om stöd med hänsyn till barnets bästa och i första hand på barnets eget verksamhetsställe för förskoleundervisning⁹⁰. Genomförandet av stödåtgärderna ska beskrivas i planen för genomförande av barnspecifikt stöd⁹¹.

⁸⁸ Lag om grundläggande utbildning 20 b §

⁸⁹ Lag om grundläggande utbildning 20 c § (1090/2024)

⁹⁰ Lag om grundläggande utbildning 20 c §

⁹¹ Lag om grundläggande utbildning 20 e § (1090/2024)

Regelbunden undervisning som ges av en speciallärare delvis i smågrupp och i samband med annan undervisning genomförs i barnets förskolegrupp i samband med annan undervisning eller i smågrupp. Med regelbunden undervisning som ges av en speciallärare avses undervisning under en långvarig period, till exempel en termin eller ett läsår.

Barnets individuella behov är utgångspunkten för planeringen av undervisningen som ges av en speciallärare i samband med annan undervisning i förskolegruppen. När undervisning av en speciallärare ges i smågrupper, avses med smågrupp en sådan förskolegrupp som har bildats för att genomföra barnspecifikt stöd och möjliggöra undervisning som ges av en speciallärare. Storleken på en smågrupp definieras lokalt. Undervisning som ges av en speciallärare som en barnspecifik stödåtgärd kan även genomföras som individuell undervisning om det är ändamålsenligt med tanke på barnets behov av stöd.

Undervisning som ges av en speciallärare i smågrupp ges på heltid. En smågrupp kan vara en specialgrupp eller en förskolegrupp med färre barn i vilken barnet deltar under den tid förskoleundervisningen pågår.

Med undervisning som ges av en speciallärare avses sådan undervisning som ges av en lärare som har behörighet som speciallärare.

Barnspecifika tolknings- och biträdestjänster samt hjälpmedel gör det möjligt för barnet att delta i undervisning i enlighet med grunderna för förskoleundervisningens läroplan.

Med **tolkningstjänster** avses tolkningstjänster som tillhandahålls genom teckenspråk eller andra kommunikationsmetoder. Rätt till tolkningstjänster har barn med hörselskada, synhörselskada eller talskada som behöver tjänsten för att kunna delta i förskoleundervisningen. Tolkningstjänsterna ska ordnas enligt barnets behov.

Barnspecifika biträdestjänster blir aktuella när andra arrangemang till stöd för lärande och deltagande och en assisterande personalresurs inte stöder barnets jämlika deltagande i förskoleundervisningen. Ett barnspecifikt biträde stöder barnets deltagande i gruppens verksamhet tillsammans med den övriga personalen i gruppen. Under förskoleundervisningen kan biträdet också hjälpa andra barn så att läraren kan undervisa barnet med hänsyn till barnets individuella behov.

Med **hjälpmedel** avses hjälpmedel som barnet behöver för att kunna delta i förskoleundervisningen och som stöder barnets möjligheter att lära sig och fungera i förskolegruppen i enlighet med målen för undervisningen. De hjälpmedel som krävs för deltagande i undervisningen ska ordnas enligt barnets behov och så att de finns tillgängliga för barnet i gruppen och individuellt. Hjälpmedlen är en del av undervisningsmaterialen. Det är viktigt att de personer som arbetar med barnet kan bekanta sig med användningen av de hjälpmedel som barnet behöver för att kunna delta i undervisningen samt vid behov handleda barnet och vårdnadshavaren i användningen av dem. Hjälpmedel som behövs för medicinsk rehabilitering⁹² ordnas inte som en barnspecifik stödåtgärd.

Lärarna och den övriga personalen i förskolegruppen ska samarbeta⁹³ när de barnspecifika stödåtgärderna genomförs, och åtgärderna kan kräva att en speciallärare konsulteras. När stödåtgärderna planeras kan man också konsultera andra sakkunniga än specialläraren vid verksamhetsstället för förskoleundervisning. Beslut om detta fattas i enlighet med utbildningsanordnarens anvisningar.

Vid behov ska man samarbeta sektorsövergripande i samband med planeringen och genomförandet av barnspecifika stödåtgärder. Detta är ändå inte en förutsättning för att stödåtgärderna ska kunna genomföras.

Personalen inom förskoleundervisningen ska samarbeta sektorsövergripande i synnerhet när de barnspecifika stödåtgärderna inte stöder barnet och barnets situation som helhet eller när den svåra situationen utgör en risk för barnets fysiska eller psykiska hälsa eller sociala välbefinnande. Barnspecifika stödåtgärder som förskoleundervisningens personal genomför ska alltid fokusera

⁹² Förordning om medicinsk rehabilitering (1015/1991)

⁹³ Lag om grundläggande utbildning 20 c §

på att stödja barnets lärande och deltagande i förskoleundervisning och ersätter inte social- och hälsovårdstjänster.

5.3.1. Bedömning av behovet av barnspecifikt stöd

När man granskar helheten av stöd ska man alltid för varje enskilt barn bedöma vilka lösningar som bäst tillgodoser barnets bästa. Barnets egna åsikter ska utredas⁹⁴ och beaktas på det sätt som barnets ålder och utveckling förutsätter. Barnets vårdnadshavare eller en annan laglig företrädare ska ges möjlighet att delta⁹⁵ i bedömningen av barnets behov av stödåtgärder.

Vid bedömningen av behovet av barnspecifikt stöd⁹⁶ ska man ta reda på behovet av stöd när det gäller lärande och deltagande i förskoleundervisning, förverkligade undervisningsarrangemang och gruppsspecifika stödformer samt eventuella förverkligade barnspecifika stödåtgärder. Utgående från dessa bedöms vilka stödåtgärder som bäst stöder barnet. I bedömningen får man behandla endast sådan information som är nödvändig för att planera och genomföra stödåtgärder.

Frånvaro i första hand ska gruppsspecifika stödformer tillämpas också för att stödja barn som reagerar med beteende. Barnet kan också stödjas med barnspecifika stödåtgärder om det är barnets bästa.

Läraren inom förskoleundervisningen⁹⁷ ansvarar för bedömningen av behovet av stöd. Om två lärare arbetar i förskolegruppen, gör lärarna bedömningen tillsammans. Vid behov deltar en speciallärare i bedömningen.

Om bedömningen av barnets behov av stöd förutsätter sektorsövergripande kompetens, deltar vid behov dessutom elevvårdstjänsternas personal eller andra sakkunniga i bedömningen⁹⁸. I första hand samarbetar man alltid yrkes- och sektorsövergripande med familjen och med elevvårdstjänsternas personal enligt lagen om elev- och studerandevård⁹⁹ när man sköter barnets ärenden. Med vårdnadshavarens samtycke kan man be andra sakkunniga från social- och hälsovårdstjänsterna¹⁰⁰ att delta i bedömningen av barnets behov av stöd. Sektorsövergripande samarbete stöder bedömningen av behovet av barnspecifika stödåtgärder. Sektorsövergripande samarbete, ett medicinskt utlåtande eller en exakt diagnos som fogas till beslutet krävs ändå inte för planering, genomförande eller beslut om stöd.

Om barnet inom småbarnspedagogiken fått pedagogiska, strukturella eller vårdinriktade stödformer¹⁰¹ eller stödtjänster¹⁰², beaktas uppgifterna om hur dessa genomförts och effekten av dem vid bedömningen av behovet av barnspecifika stödåtgärder inom förskoleundervisningen. Om barnet inom småbarnspedagogiken fått tolkningstjänster eller hjälpmedel och om behovet fortsätter när barnet övergår till förskoleundervisningen kan dessa barnspecifika stödåtgärder inledas utan att gruppsspecifika stödformer först ges. Om barnet inom småbarnspedagogiken fått undervisning av en speciallärare regelbundet eller på heltid eller haft en barnspecifik assistenttjänst och om stödtjänsten har tillgodosett barnets behov och varit förenlig med barnets bästa, kan bedömningen av behovet av barnspecifika stödåtgärder inledas redan innan förskoleundervisningen inleds.

94 Lag om grundläggande utbildning 20 d § (1090/2024)

95 Lag om grundläggande utbildning 20 d §

96 Lag om grundläggande utbildning 20 d §

97 Lag om grundläggande utbildning 20 d §

98 Lag om grundläggande utbildning 20 d §

99 Lag om elev- och studerandevård 3 §

100 Lag om elev- och studerandevård

101 Lag om småbarnspedagogik 15 b § (1183/2021)

102 Lag om småbarnspedagogik 15 c § (1183/2021)

5.3.2. Plan för genomförande av barnspecifikt stöd

Utgående från en bedömning av behovet av barnspecifikt stöd ska en plan för genomförande av stödet utarbetas¹⁰³. Planen utarbetas av läraren inom förskoleundervisningen¹⁰⁴. Om två lärare arbetar i förskolegruppen, bereder de planen tillsammans. Vid behov deltar specialläraren i utarbetandet av planen för genomförande av stödet. Planen ska utarbetas i samarbete¹⁰⁵ med barnet och vårdnadshavaren eller med en annan laglig företrädare för barnet. Planen kan dock utarbetas utan vårdnadshavarens bidrag, om vårdnadshavaren väljer att inte medverka.

Av planen ska det framgå

- vilka barnspecifika stödåtgärder barnet behöver utgående från bedömningen av behovet av barnspecifikt stöd
- motiveringar för varför barnspecifika stödåtgärder behövs eller inte behövs
- eventuella andra uppgifter och utredningar som man använt sig av i bedömningen av behovet av stöd
- hur de barnspecifika stödåtgärderna ska genomföras
- hur genomförandet av de barnspecifika stödåtgärderna och deras effekter ska följas upp¹⁰⁶.

När man planerar och genomför barnspecifika stödåtgärder ska man beakta pedagogiska och strukturella arrangemang som stöder lärandet och deltagandet i förskoleundervisningen i gruppen. När genomförandet av stödåtgärderna planeras och utvärderas ska barnets tankar och åsikter beaktas.

Planen för genomförande av barnspecifikt stöd ska användas när beslutet om stöd fattas. Beslutet om stöd fattas i enlighet med planerade stödåtgärder.

Vid behov, dock minst en gång per läsår¹⁰⁷, ska man bedöma om genomförandet av planen och stödåtgärderna är tillräckliga för att tillgodose barnets stödbehov. Om barnets behov så kräver ska bedömningen göras oftare.

Om barnet har fått barnspecifika stödåtgärder i förskoleundervisningen, ska informationen om hur stödet genomförts och effekterna av stödet beaktas när barnet övergår till den grundläggande utbildningen. Om barnet i förskoleundervisningen har haft tillgång till personliga hjälpmedel, barnspecifika tolknings- eller biträdestjänster eller undervisning av en speciallärare regelbundet eller på heltid i smågrupp ska detta beaktas när barnet övergår till den grundläggande utbildningen. Behovet av barnspecifika stödåtgärder ska bedömas i övergångsskedet och genomförandet av stödet ska planeras i samarbete med den grundläggande utbildningen. Inom den grundläggande utbildningen ska en plan för genomförande av elevspecifikt stöd utarbetas för eleven och ett beslut om stöd ska fattas i enlighet med grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen¹⁰⁸.

Vid bedömningen av behovet av barnspecifika stödåtgärder kan sektorsövergripande samarbete i första hand med elevvårdstjänsternas personal stödja planeringen av de barnspecifika åtgärderna. Samarbete är ändå inte en förutsättning för att ett beslut om stödåtgärder ska kunna fattas. Ett utlåtande kan vara till hjälp när utbildningsanordnaren fattar beslutet. Det stöd som ges av personalen inom förskoleundervisningen ska alltid fokusera på att stödja lärandet och deltagandet i förskoleundervisningen, och beslutet kan inte grunda sig på enbart en psykologisk eller medicinsk bedömning. Ordande av undervisning och barnspecifika stödåtgärder ersätter inte sådana tjänster som någon annan än utbildningsanordnaren är skyldig att organisera, till exempel välfärdsområdet.

103 Lag om grundläggande utbildning 20 e §

104 Lag om grundläggande utbildning 20 e §

105 Lag om grundläggande utbildning 20 e §

106 Lag om grundläggande utbildning 20 e §

107 Lag om grundläggande utbildning 20 e §

108 Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014

5.3.3. Beslut om stöd

Utbildningsanordnaren ska fatta ett skriftligt förvaltningsbeslut¹⁰⁹ om de barnspecifika stödåtgärderna som barnet ska ges. Beslutet ska fattas utan dröjsmål när behovet av barnspecifika stödåtgärder har bedömts och en plan för genomförande av stödåtgärderna har utarbetats. I förfarandet i samband med förvaltningsbeslutet ska förvaltningslagen¹¹⁰ iakttas.

Innan förvaltningsbeslutet fattas ska utbildningsanordnaren höra barnet och dess vårdnadshavare eller lagliga företrädare i enlighet med förvaltningslagen¹¹¹. Hörandet kan genomföras antingen skriftligt eller muntligt. Utbildningsanordnaren kan fatta ett positivt eller negativt beslut. Beslutet ska motiveras i enlighet med förvaltningslagen¹¹². I motiveringen ska det anges vilka omständigheter och eventuella andra utredningar i anknytning till bedömningen av stödbehovet och planen som har inverkat på avgörandet och vilka bestämmelser som har tillämpats.

Trots initiativ av vårdnadshavaren eller andra personer som nämns i kapitel 5.1 är det inte nödvändigt att fatta ett förvaltningsbeslut om det på basis av bedömningen av behovet av stöd¹¹³ anses att barnet inte behöver barnspecifika stödåtgärder och de som har deltagit i bedömningen av stödbehovet är överens. Ett negativt förvaltningsbeslut om stöd ska fattas om vårdnadshavaren kräver det trots att man i bedömningen kommit fram till att barnet inte behöver barnspecifikt stöd. Om det på basis av bedömningen av stödbehovet framkommer att det inte finns några som helst behov av barnspecifika stödåtgärder behöver man inte göra upp en detaljerad plan för genomförande av barnspecifikt stöd.

Barnet och vårdnadshavaren har rätt att i ärendet få ett beslut som uppfyller förvaltningslagens krav på förvaltningsbeslut och som de kan begära omprövning av¹¹⁴. Förvaltningsbeslut om barnspecifika stödåtgärder kan verkställas utan laga kraft¹¹⁵. Att verkställa beslutet innan det har vunnit laga kraft är väsentligt med tanke på rättsskyddet. Förvaltningsbeslutet ska ändras eller upphävas, om behovet av stöd förändras.

I förvaltningsbeslutet ska de barnspecifika stödåtgärderna fastställas utgående från den bedömning av barnets stödbehov och den plan som utarbetats för genomförande av stödet¹¹⁶. I beslutet bestäms enligt barnets behov av stöd om följande:

- regelbunden undervisning som ges av en speciallärare delvis i smågrupp och i samband med annan undervisning
- undervisning som ges av en speciallärare på heltid i smågrupp
- tolkningstjänster
- biträdestjänster
- hjälpmedel

Beslutet innehåller endast sådana barnspecifika stödåtgärder som nämns i lagen om grundläggande utbildning¹¹⁷ och som genomförandet av barnspecifikt stöd kräver. I beslutet beskrivs inte planen för genomförande av barnspecifika stödåtgärder.

Om någon annan utbildningsanordnare än en kommun inte ordnar barnspecifika stödåtgärder, fattas beslutet av barnets boningskommun på framställning av utbildningsanordnaren¹¹⁸.

109 Lag om grundläggande utbildning 20 f § (1090/2024)

110 Förvaltningslag (434/2003)

111 Förvaltningslag 34 §

112 Förvaltningslag 45 §

113 Lag om grundläggande utbildning 20 d §

114 Lag om grundläggande utbildning 42 § (959/2015) och Förvaltningslag 46 § (581/2010)

115 Lag om grundläggande utbildning 20 f §

116 Lag om grundläggande utbildning 20 e §

117 Lag om grundläggande utbildning 20 c §

118 Lag om grundläggande utbildning 20 f §

5.4. Samarbete i samband med stöd för lärande och deltagande i förskoleundervisning

Förskoleundervisningen ska ordnas i samarbete så att varje barn får undervisning, fostran och stöd enligt sin utveckling och sina behov. Stödet för lärande och deltagande i förskoleundervisning förutsätter fungerande samarbetsstrukturer på lokal nivå och att man utvecklar gemenskapsfrämjande verksamhetssätt.

5.4.1. Samarbete med vårdnadshavaren och barnet

När ett barn behöver stöd för sitt lärande och deltagande i förskoleundervisning ökar betydelsen av samarbete med vårdnadshavaren. Personalen inom förskoleundervisningen ska känna till de lagar och bestämmelser som gäller samarbetet med vårdnadshavaren i anslutning till barnets stöd. Alla vårdnadshavare ska informeras om undervisningsarrangemangen som stöder förutsättningarna för lärande och om barnets rätt till gruppsspecifika stödformer och vid behov till barnspecifika stödåtgärder.

Barnet deltar i samarbetet på ett ändamålsenligt sätt och på ett sätt som är lämpligt med tanke på barnets ålder och utveckling. Barnet ska höras och barnets åsikter ska beaktas.

Det är viktigt att personalen inom förskoleundervisningen kontakter vårdnadshavaren när det framgår att barnet har svårigheter med lärandet och deltagandet i förskoleundervisningen eller när barnets välbefinnande är i fara. Vårdnadshavaren ska ges tillräcklig information till exempel om hur barnets ärenden behandlas, hur uppgifter fås och lämnas ut samt om sekretessrelaterade frågor. Målet är att handla i samförstånd med barnet och vårdnadshavaren. Vårdnadshavarna ska informeras om att varken de eller barnet kan vägra att ta emot stöd för lärande och deltagande i förskoleundervisning och att deras samtycke inte behövs för att bedöma behovet av stöd eller för att planera stödet¹¹⁹. Barnet kan också behöva stöd inom den individuella elevvården. Detta stöd grundar sig på frivillighet och förutsätter vårdnadshavarens samtycke (se Elevvård kapitel 6).

5.4.2. Yrkes- och sektorsövergripande samarbete

Inom förskoleundervisningen samarbetar man både yrkesövergripande och sektorsövergripande. Det yrkesövergripande samarbetet är ett samarbete mellan de olika yrkesgrupperna inom förskoleundervisningen som förenar deras kunskaper och färdigheter. Yrkesövergripande samarbete är centralt när man planerar och genomför undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande samt gruppsspecifika stödformer och barnspecifika stödåtgärder som är lämpliga för barnet.

Med sektorsövergripande samarbete avses verksamhet och samarbete som förenar yrkespersoner inom olika förvaltningsområden och som överskrider deras gränser. I första hand samarbetar man med elevvårdstjänsternas personal (inklusive barnrådgivning). Andra centrala samarbetsparter är andra social- och hälsovårdstjänster såsom terapijänster, fostrings- och familjerådgivningen samt barnskyddet. Personalen inom förskoleundervisningen ska samarbeta sektorsövergripande på ett systematiskt sätt om barnet till exempel på grund av sitt hälsotillstånd, sina sociala förhållanden eller av någon annan orsak befinner sig i en livssituation som påverkar lärandet eller deltagandet i förskoleundervisningen. Det sektorsövergripande samarbetet ska utgå från barnets bästa. Sektorsövergripande samarbete ska i första hand genomföras med vårdnadshavarens samtycke. Vid samarbete ska man iaktta bestämmelser om sekretess och informationsöverföring¹²⁰.

Barnet kan under sin tid i förskoleundervisningen behöva arrangemang i samband med en kronisk sjukdom, läkemedelsbehandling och/eller diet. Man ska samarbeta med sakkunniga inom till exempel när det gäller handledning och konsultation för personalen inom förskoleundervisningen.

119 RP 114/2024 rd, s. 12–13

120 Lag om grundläggande utbildning 40 § och 41 §

På verksamhetsstället för förskoleundervisning samarbetar man vid behov sektorsövergripande i samband med sådan medicinsk rehabilitering som - och sjukvården ordnar och genomför samt i samband med användning av hjälpmedel. Personalen inom förskoleundervisningen ansvarar inte för genomförandet av rehabiliteringen, men samarbetar i enlighet med behovet med de sakkunniga för barnets rehabilitering. I samarbetet ska man tydligt komma överens om ansvar och principer för hur barnets rehabilitering samordnas med ordnandet av förskoleundervisningen. Arrangemangen för rehabilitering ska alltid beakta barnets bästa.

5.5. Avvikande ordnande av förskoleundervisning på grund av barnets stödbehov eller hälsotillstånd

5.5.1. Förlängd och tidigarelagd läroplikt

a) Förlängd läroplikt (i kraft till och med den 31 juli 2026)

Om barnet på grund av funktionsnedsättning eller sjukdom uppenbart inte på nio år kan nå de mål som ställts för den grundläggande utbildningen i lagen om grundläggande utbildning, blir barnet läropliktigt ett år tidigare¹²¹. Läroplikten upphör¹²² när den läropliktige fyller 18 år eller när den läropliktige före det med godkänt resultat har avlagt en examen på andra stadiet.

Barnet har rätt att delta i förskoleundervisning¹²³ året innan läroplikten uppkommer. För ett barn som omfattas av förlängd läroplikt¹²⁴ kan förskoleundervisningen omfatta ett eller två år. Vårdnadshavaren bestämmer om barnet deltar i förskoleundervisning före läroplikten uppkommer. Hur länge barnet ska delta i förskoleundervisningen och när barnet ska inleda den grundläggande utbildningen ska planeras utgående från barnets framsteg, behov av stöd och situation som helhet.

Ett beslut om förlängd läroplikt¹²⁵ ska i huvudsak fattas före läroplikten uppkommer. Ett beslut om särskilt stöd och en individuell plan för hur undervisningen ska ordnas (IP) är i kraft till dess att de senast den 31 augusti 2026 granskats i enlighet med kapitel 4 a i lagen om grundläggande utbildning. Från och med den 1 augusti 2025 ska beslutsfattandet och ordnandet av barnspecifika stödåtgärder genomföras utgående från en bedömning av behovet av barnspecifikt stöd¹²⁶, en plan för genomförande av barnspecifikt stöd¹²⁷ och ett beslut om stöd¹²⁸.

b) Tidigarelagd läroplikt (träder i kraft den 1 augusti 2026)

Syftet med tidigarelagd läroplikt är att stärka barnets inlärningsfärdigheter så att barnet har möjlighet att lära sig och utvecklas till sin fulla potential. Förskolestarten tidigareläggs och läroplikten börjar ett år tidigare än vad som föreskrivs¹²⁹, om det bedöms att barnet behöver mera tid för att uppnå målen för förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen på grund av en funktionsnedsättning, en sjukdom eller begränsad funktionsförmåga som påverkar inlärningsförmågan och den övergripande utvecklingen. I sådana fall fattas ett beslut om tidigarelagd läroplikt¹³⁰.

En funktionsnedsättning kan till exempel vara en syn- eller hörselskada, intellektuell funktionsnedsättning, svåra utvecklingsstörningar eller omfattande svårigheter i lärande. En

¹²¹ Läropliktslag 2 §

¹²² Läropliktslag 2 §

¹²³ Lag om grundläggande utbildning 26 a §

¹²⁴ Lag om grundläggande utbildning 9 §

¹²⁵ Läropliktslag 2 §

¹²⁶ Lag om grundläggande utbildning 20 d §

¹²⁷ Lag om grundläggande utbildning 20 e §

¹²⁸ Lag om grundläggande utbildning 20 f §

¹²⁹ Läropliktslag 2 §

¹³⁰ Läropliktslag 2 §, beslut om tidigarelagd läroplikt kan beredas från och med den 1 oktober 2025 och besluten kan fattas under perioden 1.8.2026-31.8.2026

kronisk sjukdom som påverkar barnets kognitiva färdigheter och funktionsförmåga kan vara orsak till tidigarelagd läroplikt. En kronisk sjukdom som inte påverkar barnets inlärningsförmåga kan beaktas genom undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande: ett biträde kan till exempel arbeta i gruppen. I sådana fall finns ingen grund för att fatta ett beslut om tidigarelagd läroplikt. Begränsad funktionsförmåga avser faktorer som påverkar vardagskompetensen, delaktigheten och välbefinnandet och som orsakar barnet hinder för att delta eller omfattande behov av hjälp och stöd.

För ett barn som fått ett beslut om tidigarelagd läroplikt börjar läroplikten det år då barnet fyller sex år och barnet har rätt till förskoleundervisning det år då barnet fyller fem år¹³¹. I detta fall kan förskoleundervisningen pågå i två år när barnet är fem och sex år. Barnet ska delta i förskoleundervisning, som hör till läroplikten¹³².

Anordnaren av småbarnspedagogik eller utbildningsanordnaren fattar beslutet om tidigarelagd läroplikt i enlighet med förvaltningslagen innan den grundläggande utbildningen inleds. Om barnet inte deltar i småbarnspedagogik eller förskoleundervisning fattas beslutet om tidigarelagd läroplikt av barnets boningskommun. Vårdnadshavaren kan också ta initiativ till ett beslut om tidigarelagd läroplikt. Beslutet ska fattas när barnet är i daghems- eller förskoleåldern. Beslutet kan inte fattas efter att den grundläggande utbildningen har inletts.

Beredningen av förvaltningsbeslutet görs i samarbete med sakkunniga från småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen. När man bedömer om ett barn behöver tidigarelagd läroplikt, ska man granska funktionsnedsättningen, sjukdomen eller den begränsade funktionsförmågan ur olika perspektiv för att få en helhetsbild av barnets stödbehov och förutsättningar för lärande. Samarbetet är viktigt för att barnets lärtig från småbarnspedagogiken till förskoleundervisningen och från förskoleundervisningen till den grundläggande utbildningen ska bilda en sammanhängande helhet som beaktar barnets bästa.

När ett förvaltningsbeslut om tidigarelagd läroplikt fattas används eventuella psykologiska eller medicinska utlåtanden om barnet eller någon annan motsvarande utredning. Med tanke på beslutsfattandet är det väsentligt att det av ett utlåtande eller en utredning framgår varför barnet skulle gynnas av tidigarelagd läroplikt. När beslutet fattas kan man också använda sig av den uppfattning om barnets situation som man tidigare eller under bedömningen kommit fram till med hälso- och sjukvården. Beslutet fattas alltid utifrån en helhetsbedömning av barnets situation, styrkor och behov av individuellt stöd. Ett förvaltningsbeslut om tidigarelagd läroplikt ska motiveras och ett eventuellt utlåtande eller en annan motsvarande utredning fogas till beslutet.

Övergången från förskoleundervisning till grundläggande utbildning för ett barn som fått ett beslut om tidigarelagd läroplikt

Då barnet har ett förvaltningsbeslut om tidigarelagd läroplikt och behovet av stöd fortsätter i den grundläggande utbildningen, ordnas barnets undervisning så att barnet har rätt till elevspecifika stödåtgärder när barnet inleder den grundläggande utbildningen och vid behov till avvikelse från den grundläggande utbildningens lärokurs eller målen i läroplanen. Om de elevspecifika stödåtgärderna och avvikelserna från den grundläggande utbildningens lärokurs eller målen i läroplanen är otillräckliga och barnet på grund av en funktionsnedsättning, en sjukdom eller begränsad funktionsförmåga som påverkar inlärningsförmågan inte kan studera läroämnena i den grundläggande utbildningen, kan undervisningen ordnas enligt verksamhetsområde.

ett barn som har ett beslut om tidigarelagd läroplikt övergår till den grundläggande utbildningen bedömer personalen inom förskoleundervisning och grundläggande utbildning ordnandet av undervisningen och stödåtgärderna för barnet inom den grundläggande utbildningen i ett yrkes- och sektorsövergripande samarbete. Då används eventuella utlåtanden för tidigarelagd läroplikt eller annat samarbete med yrkespersoner från hälso- och sjukvården som genomförts tidigare eller som genomförs i samband med bedömningen för att få stöd för bedömningen av barnets situation. Vid bedömning av ordnandet av undervisningen i den grundläggande utbildningen ska man granska barnets funktionsnedsättning, sjukdom eller begränsade funktionsförmåga

131 Lag om grundläggande utbildning 26 a §

132 Läropliktslag 3 §

ur olika perspektiv för att förstå barnets helhetssituation. Bedömningen av ordnandet av den grundläggande utbildningen och de elevspecifika stödåtgärderna ska grunda sig dels på en bedömning av vilka stödåtgärder som behövs för att barnet ska nå målen för lärokursen och för att barnet ska kunna delta i undervisningen, dels på en bedömning av om ordnandet av undervisningen är ändamålsenligt. En viss medicinsk diagnos innebär inte automatiskt att vissa stödåtgärder ska genomföras eller att ett beslut ska fattas om ordnande av grundläggande utbildning för en elev med en funktionsnedsättning, en sjukdom eller begränsad funktionsförmåga som påverkar inlärningsförmågan¹³³. Ett beslut om stöd som utgår från en bedömning kan inte grunda sig endast på en medicinsk bedömning, eftersom det stöd som ges av undervisningspersonal inom den grundläggande utbildningen alltid fokuserar på att stödja lärande och skolgång, och målet är att ge varje elev möjlighet att uppnå målen i läroplanen, fullgöra den grundläggande utbildningens lärokurs och delta i undervisningen.

Den grundläggande utbildningen för ett barn som har fått ett förvaltningsbeslut om tidigarelagd läroplikt inleds senare endast av grundad anledning och efter noggrant övervägande (se kapitel 5.5.5). Ett sådant skäl kan till exempel vara att barnet på grund av en sjukdom inte alls eller nästan inte alls har deltagit i förskoleundervisning och det anses ligga i barnets intresse att delta i förskoleundervisning.

5.5.2. Sjukhusundervisning och konsultativ sjukhusundervisningstjänst

Sjukhusundervisning för ett barn som är patient inom den specialiserade sjukvården

Om ett barn har en allvarlig sjukdom eller svår livssituation krävs särskilt övervägande när förskoleundervisningen ordnas och det behövliga stödet planeras. För ett barn som får specialiserad sjukvård ordnas förskoleundervisningen i första hand på barnets egen plats för förskoleundervisning¹³⁴. Den kommun där sjukhusets verksamhetsenhet finns är skyldig att för ett barn som är patient på sjukhuset ordna undervisning i den omfattning detta är möjligt med hänsyn till barnets hälsa.

Den kommun där sjukhusets verksamhetsenhet som svarar för vården finns är skyldig att ordna undervisning och stöd även för andra barn än sådana som är intagna för specialiserad sjukvård på sjukhus i den omfattning detta är motiverat med beaktande av barnets hälsa, pedagogiska specialbehov och vårdmässiga och rehabiliterande åtgärder inom den specialiserade sjukvården. Sjukhusundervisning ska ordnas, om förskoleundervisningen inte kan ordnas på något annat sätt med hänsyn till barnets bästa. Även kommuner där det finns en annan verksamhetsenhet inom den specialiserade sjukvården kan ordna sjukhusundervisning för barn som får specialiserad sjukvård.

Den kommun där det sjukhus eller någon annan verksamhetsenhet inom den specialiserade sjukvården som svarar för vården finns och barnets utbildningsanordnare samt barnets hemkommun enligt lagen om hemkommun eller boendekommunen för ett barn som saknar hemkommun ska tillsammans komma överens om hur barnets förskoleundervisning ordnas¹³⁵. Barnet, barnets vårdnadshavare eller andra lagliga företrädare samt barnets utbildningsanordnare och elevvårdstjänsternas personal ska höras när det gäller ordnandet av förskoleundervisningen. Om utbildningsanordnaren är någon annan än barnets hemkommun under vårdperioden ska även barnets hemkommun eller boendekommun höras¹³⁶. Om man inte når samförstånd ska förvaltningsbeslutet fattas av den kommun där sjukhuset finns¹³⁷.

Konsultativ sjukhusundervisningstjänst

¹³³ Lag om grundläggande utbildning 18 § (1090/2024)

¹³⁴ Lag om grundläggande utbildning 4 a § (1090/2024)

¹³⁵ Lag om grundläggande utbildning 4 a §

¹³⁶ Lag om grundläggande utbildning 4 a §

¹³⁷ Lag om grundläggande utbildning 4 a §

Den kommun där sjukhuset eller någon annan verksamhetsenhet inom den specialiserade sjukvården finns ska utöver sjukhusundervisning ordna konsultativ sjukhusundervisningstjänst på barnets egen plats för förskoleundervisning¹³⁸. Den konsultativa sjukhusundervisningstjänsten riktas i första hand till lärare, eftersom man med konsultation avser förhandlingar mellan professionella och sakkunniga för att hitta en lösning eller få råd.

Den konsultativa sjukhusundervisningstjänsten ska erbjuda personalen konsultativt stöd för planeringen och genomförandet av barnets lärande och deltagande i förskoleundervisningen. Tjänsten ska ordnas i situationer där det behövs krävande sektorsövergripande kompetens för att planera eller vidta förebyggande eller korrigerande åtgärder för förskoleundervisning av andra barn än barn som är patienter inom den specialiserade sjukvården¹³⁹. Man kan också använda sig av den konsultativa sjukhusundervisningstjänsten i undervisningen av andra barn än de som är patienter inom den specialiserade sjukvården.

Syftet med den konsultativa sjukhusundervisningstjänsten är att stärka lärarnas och den övriga personalens kompetens samt det tidiga stödet som en del av verksamhetskulturen inom förskoleundervisningen. Den konsultativa sjukhusundervisningstjänsten stärker dessutom strukturerna för det yrkes- och sektorsövergripande samarbetet mellan sjukhusundervisningens personal och förskoleundervisningens personal. Genom att tillhandahålla tjänster vid rätt tidpunkt i barnets egen förskolegrupp kan man förhindra att problem anhopas och stödja barnets deltagande i förskoleundervisningen.

Utbildningsanordnaren ska tillsammans med den kommun där det sjukhus eller någon annan verksamhetsenhet inom den specialiserade sjukvården som svarar för vården finns i ett yrkesövergripande samarbete komma överens om den konsultativa sjukhusundervisningstjänsten och ordna det stöd för ordnande av förskoleundervisningen som är nödvändigt med tanke på övergången¹⁴⁰. Om utbildningsanordnaren är någon annan än barnets hemkommun under vårdperioden eller boningskommunen för ett barn som saknar hemkommun ska även barnets hemkommun eller boningskommun höras. När sjukhusundervisningen avslutas fortsätter barnet på det verksamhetsställe för förskoleundervisning till vilket barnet hörde före sjukhusundervisningen.

5.5.3. Övriga undervisningstjänster

Ett barn kan även få övriga undervisningstjänster i samband med förskoleundervisningen, om dessa behövs för att stödja barnets deltagande i förskoleundervisningen. Dessa övriga undervisningstjänster är avgiftsfria¹⁴¹ för barnet i likhet med tolknings- och biträdestjänsterna samt hjälpmedlen. Utbildningsanordnaren bestämmer hur de övriga undervisningstjänsterna ska ordnas, och det ska fattas ett beslut enligt förvaltningslagen om ordnandet av tjänsterna.

5.5.4. Avvikande ordnande av barnets förskoleundervisning på grund av barnets hälsotillstånd

Förskoleundervisningen för ett barn kan ordnas delvis på ett annat sätt än vad som bestäms och föreskrivs i lagen och förordningen om grundläggande utbildning, om det är motiverat av skäl som har samband med barnets hälsotillstånd¹⁴². Till exempel en kronisk sjukdom kan hindra eller försvåra barnets deltagande i förskolans undervisning. Det är inte möjligt att förkorta tiden för deltagande i förskoleundervisning eller att ordna förskoleundervisning på ett avvikande sätt utan ett beslut om avvikande ordnande av förskoleundervisning. Ett förvaltningsbeslut ska alltid fattas om avvikandet inte är tillfälligt eller litet.

138 Lag om grundläggande utbildning 4 a §

139 Lag om grundläggande utbildning 4 a §

140 Lag om grundläggande utbildning 4 a §

141 Lag om grundläggande utbildning 31 §

142 Lag om grundläggande utbildning 18 § (1090/2024)

Vårdnadshavaren lämnar in en ansökan till utbildningsanordnaren om att förskoleundervisningen ska ordnas på ett avvikande sätt. Ett beslut kan fattas endast av skäl som beror på barnets situation och har samband med barnets hälsotillstånd. Barnets hälsotillstånd bedöms av yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården. För förvaltningsbeslutet behövs ett expertutlåtande om den situation som påverkar deltagandet i förskoleundervisningen. Utlåtandet ska fogas till vårdnadshavarens ansökan. Eftersom det är fråga om ett beslut som fattas av utbildningsanordnaren, ska den som fattar beslutet alltid bedöma barnets helhetssituation också pedagogiskt, det vill säga hur barnets rätt till förskoleundervisning möjliggörs. Beslut om avvikande ordnande av förskoleundervisning fattas alltid från fall till fall utifrån det enskilda barnets situation. Beslutet ska fattas med hänsyn till barnets bästa.

I beslutet om avvikande ordnande av förskoleundervisning ska det anges hur barnets förskoleundervisning avviker från vad som bestäms och/eller föreskrivs i lagen och förordningen om grundläggande utbildning och grunderna för förskoleundervisningens läroplan. Beslutets giltighetstid ska framgå av beslutet. Ett beslut om avvikande ordnande av förskoleundervisning gäller för viss tid, högst ett läsår. Om den förskoleundervisning som barnet får understiger minimiantalet timmar i förskoleundervisningen, det vill säga 700 timmar, eller om beslutet gäller platsen för förskoleundervisning, ska man regelbundet bedöma om lösningen fungerar. Allt som bestäms i beslutet ska motiveras.

5.5.5. Inledande av den grundläggande utbildningen senare

Ett barn kan inleda den grundläggande utbildningen ett år senare¹⁴³ om det är förenligt med barnets bästa. Vårdnadshavaren lämnar in en ansökan till utbildningsanordnaren om att inleda den grundläggande utbildningen ett år senare än vad som föreskrivs. Till ansökan ska fogas en psykologisk och vid behov medicinsk utredning. Utbildningsanordnaren fattar ett positivt eller negativt förvaltningsbeslut. Beslutet ska motiveras och psykologiska och eventuella medicinska utredningar fogas till beslutet.

Ett förvaltningsbeslut om att inleda den grundläggande utbildningen senare än föreskrivet ska fattas endast av grundad anledning och efter noggrant övervägande. Ett beslut kan inte fattas till exempel med hänvisning till att man i den grundläggande utbildningen inte skulle ha möjlighet att tillgodose barnets behov av stöd för lärande och skolgång. Beslutet om att inleda den grundläggande utbildningen senare ska fattas innan barnet inleder den grundläggande utbildningen.

När ett barn har fått tillstånd att inleda den grundläggande utbildningen ett år senare än vad som föreskrivs, har barnet rätt att delta i förskoleundervisning ännu ett förskoleår.

5.6. Frågor som avgörs på lokal nivå

Kapitel 5 i grunderna för förskoleundervisningens läroplan införs i den lokala läroplanen som sådan, och i kapitlet inkluderas frågor som ska avgöras på lokal nivå enligt nedanstående.

I den lokala läroplanen ska fastställas och beskrivas:

- För kapitel 5.1
 - Lokala rutiner och ansvar som styr hur stödet för lärande och deltagande i förskoleundervisningen ska ordnas
 - Daghemsföreståndarens eller rektorns ansvar i genomförandet av stödet
 - Läsårsplanens struktur när det gäller ordnandet av stöd samt principer och ansvar för att utarbeta och precisera den
 - Verksamhet vid övergångarna samt rutiner och ansvar för överföring av information
 - Lokala rutiner för samordning av stödet inom förskoleundervisningen med det stöd inom småbarnspedagogiken som kompletterar förskoleundervisningen

¹⁴³ Lag om grundläggande utbildning 27 §
50

- *För kapitel 5.2*
 - *Genomförandet av undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande samt samarbetsstrukturer och ansvar på anordnarnivå, vid verksamhetsstället och på gruppnivå*
 - *Rutiner och ansvar för genomförande av gruppspecifika stödformer*
- *För kapitel 5.3*
 - *Rutiner och ansvar när det gäller att säkerställa att de gruppspecifika stödformerna räcker till, bedöma behovet av barnspecifika stödåtgärder samt utarbeta en plan för genomförande av stödåtgärderna*
 - *Rutiner och ansvar för beredning av beslut om stöd samt ansvar för beslutsfattandet*
- *För kapitel 5.4*
 - *Rutiner för samarbete med vårdnadshavaren och barnet när man bedömer, planerar och fattar beslut om barnspecifika stödåtgärder*
 - *Principer för samarbete och utvecklingsarbete med elevvårdstjänsternas personal och andra sektorsövergripande samarbetspartner*
- *För kapitel 5.5*
 - *Rutiner för samarbete och ansvar för beslutsfattande och genomförande av tidigare lagd läroplikt (träder i kraft den 1 augusti 2026)*
 - *Rutiner för samarbete och ansvar för ordnande av sjukhusundervisning*
 - *Rutiner för samarbete och ansvar för genomförande av konsultativ sjukhusundervisningstjänst*
 - *Rutiner och ansvar för avvikande ordnande av barnets förskoleundervisning och beslutsfattandet*
 - *Samarbete, rutiner och ansvar i anknytning till inledande av den grundläggande utbildningen ett år senare än föreskrivet*

I LOJO

Lokala rutiner och ansvar som styr hur stödet för lärande och deltagande i förskoleundervisningen ska ordnas

I Lojo är utgångspunkten för att genomföra stöd är hela förskolegruppens och varje barns personliga styrkor och stödbehov. Stöd genomförs enligt principen för inklusion i barnets naturliga miljö så nära hemmet som möjligt. Även barnets kommande skolstig beaktas då förskoleplatsen planeras. Väsentligt med personalens tänkande är genomförande av värderingar inom inklusiv förskoleundervisning och småbarnspedagogik och säkerställande av barnens delaktighet. En lyckad inklusion förutsätter att gruppernas personal och vårdnadshavarna får konsultation och stöd av specialläraren inom småbarnspedagogik och vid behov av personalen inom elev- och studerandevården.

Lojo har en omfattande mall som gäller speciallärare inom småbarnspedagogik. Specialläraren inom småbarnspedagogiken kan arbeta i en eller flera enheter genom att genomföra gruppspecifika stödformer och barnspecifika stödåtgärder tillsammans med personalen inom småbarnspedagogiken. Specialläraren inom småbarnspedagogik är med i att bilda förskolegrupper med direktören för enheten för småbarnspedagogik. När det gäller genomförande av stöd planerar läraren inom småbarnspedagogik och specialläraren inom småbarnspedagogik tillsammans förskoleundervisning. Specialläraren inom småbarnspedagogik är med i att bilda förskolegrupper tillsammans med direktören för enheten för småbarnspedagogik. I daghemmet Havumetsän påväkoti genomförs på heltid den undervisning som ges av specialläraren inom småbarnspedagogik i en grupp vars storlek har minskats. Resursen för specialläraren med omfattande undervisningsområde riktas inte till denna grupp. Speciallärarna inom småbarnspedagogik får för sitt arbete konsultativt stöd och handledning av specialsakkunniga inom småbarnspedagogik vid förvaltningen inom småbarnspedagogiken.

Genomförande och utvecklande av inklusiva verksamhetsformer i Lojo:

Ansvar som gäller förvaltningen:

- leder genomförande och utvecklande av inklusiva verksamhetsformer
- utvecklar och främjar genomförande av multidisciplinärt samarbete
- tryggar tillräckliga personalresurser för att genomföra stöd
- säkerställer personalens kompetensnivå med hjälp av utbildningar
- säkerställer friska, trygga och tillgängliga lokaler för verksamheten

Ansvar som gäller direktören för enheten för småbarnspedagogik:

- leder inklusivt genomförande av verksamheten
- främjar sin arbetsgemenskaps pedagogik mot en mer inklusiv riktning
- planerar och genomför tydliga mötes- och samtalsstrukturer
- svarar för att inklusivt bilda barngrupper i samarbete med servicechefen, specialsakkunnig inom småbarnspedagogik och specialläraren inom småbarnspedagogiken
- svarar för att lokaler och verksamhetsredskap används ändamålsenligt

Ansvar som gäller specialläraren inom småbarnspedagogik:

- konsulterar och handleder personalen för att genomföra principer, inställning och verksamhetsmodeller
- arbetar planmässigt med barn och barngrupper genom att stöda en inklusiv verksamhetsmiljö
- bidrar till att på ett inklusivt sätt bilda barngrupper i samarbete med direktörerna och förvaltningen
- speciallärarna samarbetar med vårdnadshavarna tillsammans med personalen inom småbarnspedagogiken

Ansvar som gäller gruppens personal:

- diskuterar pedagogiken och anpassar sin verksamhet och inlärningsmiljö för att motsvara barnens behov
- kan motivera sin verksamhet pedagogiskt i barnens intresse
- gör verksamhetskulturen och värderingarna synliga på en konkret vardagsnivå
- kommer med vårdnadshavarna överens om samarbetsrutiner
- indelar gruppens verksamhet i smågrupper enligt behoven
- förbinder sig till att agera så att barnen får stödåtgärderna enligt behovet, t.ex. användning av bildstöd i vardagen
- förstår och godkänner den inklusiva verksamheten som värde, mål och ändamål – definierar förskoleundervisningens verksamhet
- stöder och främjar barnets och familjens övergripande välbefinnande med sin verksamhet
- möter och lyssnar på barnet och säkerställer barnets delaktighet i gruppens verksamhet
- säkerställer framgångar för varje barn i vardaglig verksamhet med beaktande av deras styrkor och behov
- utför regelbundet och rättidigt samarbete med vårdnadshavarna enligt överenskomna rutiner

Daghemmets direktörs (direktör för enhet för småbarnspedagogik i Lojo) eller rektors ansvar vid genomförande av stödet

I Lojo lyder förskoleundervisningen under daghemmets förvaltning, och verksamheten leds av direktören för småbarnspedagogiken. På enhetsnivå leds förskoleundervisningen av direktörerna för enheter för småbarnspedagogik. Vad gäller genomförande av stöd svarar direktörerna för enheter för småbarnspedagogik för att övervaka och se till att personalen förbinder sig till att genomföra behovsenligt stöd som läroplanen för förskoleundervisningen förpliktar till. Direktörerna för enheter för småbarnspedagogik har också i uppgift att se till att personalen har tillräcklig kompetens och eventuellt fortbildar sig för det kompetenskrav som kännedom om stödbehov förutsätter. Direktören för enheten för småbarnspedagogik har i sitt uppdrag i uppgift att planera de stödåtgärder som barngruppens behov förutsätter.

Planeringen sker i yrkesövergripande samarbete med specialläraren inom småbarnspedagogik och förvaltningen inom småbarnspedagogik. Direktören svarar för att med rektorn komma överens om samarbetsrutiner enligt anvisningarna om övergångsfasen och samarbetet från förskoleundervisning till grundläggande undervisning. Dessutom svarar direktören för att genomföra den gemensamma elev- och studerandevården på enhetsnivå.

Läsårsplanens struktur när det gäller ordnandet av stöd samt principer och ansvar för att utarbeta och precisera den

I läsårsplanen ska man beskriva hur de gruppspecifika stödformerna planeras, genomförs och utvärderas. Dessutom ska man beskriva strukturerna, tillvägagångssätten, arbets- och ansvarsfördelningen, det yrkes- och sektorsövergripande samarbetet och samarbetet med vårdnadshavarna i samband med ordnandet av stödet för lärande och deltagande i förskoleundervisningen. Ansvar för antecknande av organiseringen av stöd ligger hos direktören för enheten för småbarnspedagogik i samarbete med personalen och specialläraren inom småbarnspedagogik. På enhetsnivå beaktas handlingarnas offentlighet vad gäller antecknande av stöd i läsårsplanen. Ansvar ligger hos direktören för enheten för småbarnspedagogik.

Rutiner vid övergångar samt förfaranden och ansvarsfördelning för överföring av information

Lojo har gett anvisningar för informationsöverföring i övergångsfasen från småbarnspedagogik till förskoleundervisning. För att säkerställa smidig kontinuitet i stöd både inom småbarnspedagogiken och vid övergång till förskoleundervisningen ska den skickande aktören på ett överenskommet sätt med läraren sammankalla ett överföringsmöte för att överföra den behövliga informationen (specialläraren inom småbarnspedagogiken koordinerar ärendehelheten). Vårdnadshavarna och representanterna för de skickande och mottagande aktörerna är närvarande på överföringsmötet. Med vårdnadshavarna tänks ut vilka andra deltagare som eventuellt behövs. Även introduktionsrutiner övervägs i samarbete på överföringsmöten. Det är bra att vid behov ordna barnspecifika överföringsmöten, även om ett förvaltningsbeslut inte skulle finnas om stödet. I samarbete med vårdnadshavarna överväger gruppens lärare i småbarnspedagogik praxis för informationsöverföring och inbjuder vid behov med specialläraren inom småbarnspedagogiken. Om barnet inom småbarnspedagogiken har haft ett beslut om effektiverat eller särskilt stöd, är det vid övergång till förskoleundervisningen bra att inleda bedömning av stödbehov redan innan förskoleundervisningen börjar. Läraren inom småbarnspedagogik och specialläraren inom småbarnspedagogik svarar för bedömning av stödbehov i en förskolegrupp. Det är bra att i utvärderingen ta med läraren inom småbarnspedagogik inom mottagande förskoleundervisning och specialläraren inom småbarnspedagogik. Vårdnadshavarna är alltid med i utvärderingen. En utredning om stödbehov som gjorts i ett tidigt skede tryggar rätt slags genomförande av och kontinuitet i stödet redan då förskoleundervisningen inleds. Eventuellt beslut om barnspecifika stödåtgärder kan fattas innan förskoleundervisningen inleds.

Övergångsfasen/informationsöverföringen från förskoleundervisningen till den första undervisningen beskrivs som en årsklocka med ansvarspersonerna i anvisningarna om övergångsfasen och samarbete från förskoleundervisning till grundläggande undervisning. Vid gemensam vårdnad ska en uppsagd eller flyttad plats anmälas och kommas överens mellan de båda vårdnadshavarna som årsklocka med ansvarspersoner i anvisningarna för övergångsfas och samarbete från förskoleundervisning till grundläggande undervisning. Specialläraren inom småbarnspedagogik uppdaterar och upprätthåller enligt behoven anvisningarna i samarbete med specialsakkunnig inom grundläggande undervisning. Dessutom delar hen informationen till direktörerna för enheter för småbarnspedagogik och rektorerna inom grundläggande undervisning. Lösningar för stödet och lärtigen planeras tillräckligt tidigt i multidisciplinärt/ sektorsövergripande samarbete med vårdnadshavarna och andra behövliga sakkunniga enligt barnets intresse. Läraren inom småbarnspedagogik och specialläraren inom småbarnspedagogik svarar i överenskommet samarbete för sammankallandet. Utöver specialläraren inom småbarnspedagogik är även den konsulterande specialläraren och/eller som överenskommet den eventuella mottagande skolans rektor med i processen och utvärderingen som gäller inledande av grundläggande undervisning som undervisningsarrangemang i regionala smågrupper eller i stadens gemensamma klasser.

Lokala rutiner för samordning av stödet inom förskoleundervisningen med det stöd inom småbarnspedagogiken som kompletterar förskoleundervisningen

Ur stödets synvinkel tryggas enhetligheten med kontinuiteten i småbarnspedagogik som kompletterar förskoleundervisning bra genom att kompletterande småbarnspedagogik i Lojo ordnads i samma grupper som barnets förskoleundervisning. Således förblir även personalen densamma och stöder idén om barnets totala dagar. Även den utsedda specialläraren inom småbarnspedagogik är densamma inom förskoleundervisningen och småbarnspedagogiken som stöder den.

Genomförandet av undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande samt samarbetsstrukturer och ansvar på anordnarnivå, vid verksamhetsstället och på gruppnivå

Ansvaret för förutsättningarna för lärande har redan ovan lyfts fram i fråga om genomförande av inklusiv verksamhet. Svårigheter förebyggs genom pedagogiska arrangemang och olika slags arbetssätt. Planmässig differentiering av verksamheten och smågruppsverksamhet samt ett tydligt dagsschema stöder mer individuellt genomförande. Vid behov riktas en tilläggsresurs till gruppen eller lösningar som gäller minskning av gruppstorlekar övervägs för att genomföra stöd utifrån barnens behov. Genomförande av stöd förutsätter att gruppernas hela personal förbinder sig till att genomföra de planerade stödåtgärderna.

Rutiner och ansvar för genomförande av gruppsspecifika stödformer

Läraren i småbarnspedagogik svarar för planering, bedömning och genomförande av gruppsspecifika stödåtgärder, eller om två lärare inom småbarnspedagogik arbetar i gruppen, är ansvarsfördelningen sådan arbetsfördelning som de ömsesidigt kommit överens om. Läraren inom småbarnspedagogik ber vid behov om konsultation och handledning av specialläraren inom småbarnspedagogik med omfattande undervisningsområde. I ömsesidigt samarbete kan man också komma överens om den undervisning som specialläraren ger i gruppen. I den minskade gruppen i Havumetså ligger ansvaret hos läraren inom småbarnspedagogik och specialläraren som på heltid arbetar i gruppen.

Då gruppernas verksamhetssätt och pedagogik utvecklas, fästs vid genomförande av stöd särskild uppmärksamhet vid interaktion och inlärningsmiljöer. Att stöda vuxnas och barns interaktion samt barns ömsesidiga interaktion ses som en viktig faktor som bidrar till inläringen. Genom val av arbetssätt säkerställs upplevelser av delaktighet för varje barn, såsom ett individuellt bildstöd som bygger på stödbehoven. Man ska fästa särskild uppmärksamhet vid lärmiljön och ska i synnerhet satsa på att skapa en psykologisk lärmiljö. En kultur med en positiv atmosfär där man bryr sig om andra främjar för sin del barnets tillväxt och inläring och stöder inlärningsfärdigheter. En atmosfär med glädje i arbete och hur den avspeglas i barnets ansikte ska vara ett mål för varje förskolegrupps arbete. Hela gruppens personal svarar för att genomföra allmän stödundervisning, men huvudansvaret för planeringen och genomförandet ligger hos läraren/lärarna inom småbarnspedagogik.

Läraren för förskolegruppen svarar för att ge stödundervisning i undervisningsspråket. I Lojo kan hen få stöd för sitt arbete av läraren inom småbarnspedagogiken, vars arbetsuppgift är att vara språk- och kulturlärare (KIEKU). I Lojo arbetar en lärare i uppdraget i fråga. Huvudvikten ligger på konsultativt stöd, handling och vid behov arbete och modellering i barngrupper.

Speciallärarna inom småbarnspedagogik fungerar i grupper enligt vad som överenskommet, och vad gäller stödåtgärder i gruppform har samarbetet antecknats i läsårsplanen. Specialläraren i småbarnspedagogik är med i att planera, bedöma och genomföra stöd och svarar för att genomföra sektorsövergripande samarbete med läraren inom småbarnspedagogik. Observation och utredning av observationer av situationen samt handledning med gruppens personal och vårdnadshavaren är väsentliga arbetsmetoder för att utvecklingen ska framskrida och att inläringssvårigheter ska förebyggas och ur det tidiga stödets perspektiv. I Lojo samarbetar dessutom speciallärarna inom den grundläggande undervisningen som överenskommet med varje förskolegrupp.

Rutiner och ansvar när det gäller att säkerställa att de gruppspecifika stödformerna räcker till, bedöma behovet av barnspecifika stödåtgärder samt utarbeta en plan för genomförande av stödåtgärderna

Till stöd för bedömning av stöd använder Lojo en verktygslåda för att genomföra pedagogisk verksamhet och stöd inom småbarnspedagogiken/förskoleundervisningen. Då gruppspecifika stödåtgärder övervägs ska bedömningen ske på gruppnivå genom att utnyttja verktygslådan. Läraren inom småbarnspedagogik svarar för att genomföra bedömningen. Då gruppens verksamhet bedöms utnyttjas kompetensen av specialläraren inom småbarnspedagogik. Rollen för specialläraren inom småbarnspedagogik bestäms i motiveringstext när det gäller genomförande av stödåtgärder.

Rutiner och ansvarsfördelning i anknytning till beredning av beslut om elevspecifika stödåtgärder samt ansvar för beslutsfattandet

I Lojo svarar läraren inom småbarnspedagogik tillsammans med läraren inom småbarnspedagogik för beredningen av det förvaltningsbeslut som gäller stödet. Genomförandet och bedömningen av och planen för förskoleundervisningens verksamhet antecknas på blanketten för genomförande av barnspecifikt stöd som finns i verksamhetsstyrningssystemet. I Lojo ska läraren/lärarna inom småbarnspedagogik utnyttja kompetens hos specialläraren inom småbarnspedagogik.

Att fatta förvaltningsbeslut förutsätter med stöd av förvaltningslagen att barn och vårdnadshavaren/vårdnadshavarna hörs. I Lojo svarar specialläraren inom småbarnspedagogik för genomförandet av processen i sin helhet. Specialläraren inom småbarnspedagogik kan göra arbetsfördelning i helheten för hörande med gruppens lärare inom småbarnspedagogik. Inbjudan till hörande ska framställas på ett sätt som kan verifieras i efterhand, till exempel via ett elektroniskt meddelande eller brev där vårdnadshavaren ska göra en kvittering om att ha fått beskedet.

Handlingen om utvärderingen och planen som gäller genomförandet av barnspecifika stödåtgärder, som finns i verksamhetsstyrningssystemet, läggs tillräckligt tidigt till påseende för vårdnadshavarna. På så sätt har vårdnadshavarna möjlighet att ta del av de handlingar som ligger till grund för beslutet och berätta sina åsikter och uppfattningar. Vårdnadshavarnas hörande antecknas på en blankett där även barnets hörande antecknas. Barnets åsikt och uppfattning ska utredas med beaktande av åldern och utvecklingsnivån. Vid barnets hörande används vid behov till exempel bildstöd eller ritning. Om hörande med hänsyn till ålders- och utvecklingsnivån inte är möjligt, antecknas dock hur och när man har försökt genomföra ett hörande. Ett hörande som vårdnadshavaren eventuellt lämnat in skriftligt till exempel via ett e-postmeddelande eller ett hörande i annan meddelandekanal bifogas till handlingen om utvärderingen och planen som gäller genomförande av barnspecifikt stöd.

I Lojo fattas beslut om barnspecifika stödåtgärder i ärendehanteringssystemet enligt Lojo stads gällande förvaltningsstadga. Att fatta beslut förutsätter inget sakkunnigutlåtande. Det är dock bra att eventuellt utnyttja de multidisciplinära sakkunniga eller tjänster inom elev- och studerandevården som redan sköter barnets ärende. Att upphäva och ändra beslut bygger på bedömning i samarbete med vårdnadshavare och/eller genom att utnyttja de ovannämnda nätverken.

Rutiner för samarbete med vårdnadshavaren och barnet när man bedömer, planerar och fattar beslut om barnspecifika stödåtgärder

Att tidigt stöd identifieras och förs på tal förutsätter av personalen en aktiv och förtroendefull dialog med barnet och vårdnadshavarna. Personalen inom förskoleundervisningen svarar för att få till stånd dialogen. Speciallärarna inom småbarnspedagogik (omfattande undervisningsområde) planerar tillsammans med läraren inom småbarnspedagogik och vårdnadshavarna på ett multidisciplinärt sätt vilka multidisciplinära aktörer planeringen, genomförande och utvärderingen av stödet förutsätter. Här utnyttjas de befintliga samarbetsaktörerna i barnens vardag, såsom rehabiliterande terapeuter eller hälsovårdare som redan är bekant för barnet. I samarbete med vårdnadshavare som talar olika modersmål används en tolktjänst. Om barnets ärende redan inte innehåller sektorsövergripande samarbete, är det bra att utnyttja tjänsterna inom elev- och studerandevården vid planeringen av stöd.

Stödets lämplighet och hur stödet genomförs bedöms regelbundet tillsammans med vårdnadshavarna och vid behov i yrkesövergripande samarbete. Även barnets synpunkter i fråga om stödets lämplighet ska utredas. Lojos plan ska bedömas, och genomförandet av planen ska granskas minst två gånger efter att det utarbetats. Specialläraren inom småbarnspedagogik svarar för utvärderingen tillsammans med gruppens lärare inom småbarnspedagogik. Läraren inom småbarnspedagogik svarar till de planerade stödåtgärdernas del för genomförandet av stödet i vardagen. Specialläraren inom småbarnspedagogik svarar för genomförandet av stödet till de uppgifters del som planerats för hen. Direktören för enheten för småbarnspedagogik leder helheten för genomförandet av de stödåtgärder som genomförs i enheten.

Då eventuellt behov av vårdstöd uppstår, betonas samarbete mellan vårdnadshavarna, och kompetens för omsorg, assistens och svarande på hälsovårdsmässiga behov ska finnas hos personalen i hela gruppen. Läkemedelsvård antecknas på blanketten för barnets plan för sjukdomsvård eller vårdplan för diabetes. Beslut om barnspecifika åtgärder fattas då barnets vård förutsätter till exempel assistenttjänster.

Samarbetet som ska genomföras tillsammans med elevvårdstjänsternas personal och andra sektorsövergripande samarbetspartner samt principer för utveckling av samarbetet

Lojo stad anser att betydelsen av sektorsövergripande samarbete är viktigt vid barnets ärende, och samarbetet sker med vårdnadshavarna. Speciallärarna inom småbarnspedagogik spelar en stark roll i sektorsövergripande samarbete och genomförande av det i samarbete med vårdnadshavaren och gruppens personal. Speciallärarna inom småbarnspedagogik har till exempel möjlighet att i samarbete med vårdnadshavarna skriva en remiss till rehabiliteringstjänsterna vid Västra Nylands välfärdsområde då oro väcks. Bekymmer på grund av vilka barn/familjer styrs till rehabiliteringstjänster för barn kan finnas t.ex. i språkliga kunskaper, uppmärksamhet, inlärning, helhetsutveckling, sinneshantering, kontakt eller kompisfärdigheter. Förskoleundervisningen samarbetar också med rehabiliterande tjänster som eventuellt sköter barnets ärende, såsom olika slags terapeuter. Man strävar efter att göra det möjligt att genomföra dessa i enhetens lokaler. När det gäller tjänsterna inom elev- och studerandevården inom förskoleundervisningen i Lojo kommer lärarna inom småbarnspedagogiken och speciallärarna inom småbarnspedagogiken i ömsesidigt samarbete överens om arbetsfördelningen och ansvaret.

När det gäller tillgänglighet av elev- och studerandevårdstjänsterna inom förskoleundervisningen, producerar Västra Nylands välfärdsområde uppdaterad information om produktion av tjänster för kommunen. Västra Nylands välfärdsområde har i kommunalt samarbete producerat innehåll för den lokala delen i läroplanen (*har kursiverats*).

Det sektorsövergripande samarbetet med yrkesutbildade personer inom elevhälsotjänsterna i anslutning till stöd för lärande och deltagande i förskoleundervisning är inte elevvård enligt lagen om elev- och studerandevård, utan styrs av lagen om grundläggande utbildning. Varje yrkesutbildad person inom elevhälsotjänsterna ger sin sakkunskap inom sitt eget område och/eller den sakkunskap om och förståelse för barnets situation som uppstått genom klientrelationen, när hen vid behov och på begäran deltar i bedömningen och planeringen av elevspecifika stödåtgärder enligt lagen om grundläggande utbildning.

Om barnet har andra befintliga vårdkontakter inom social- och hälsovården är det också möjligt att vid behov be dem delta i bedömningen och planeringen av det elevspecifika stödbehovet. Elevhälsans kurator är expert på det sociala området samt på social växelverkan och välbefinnande. Kuratorn deltar vid behov och på begäran i bedömningen och planeringen av de elevspecifika stödåtgärderna med utgångspunkt i omständigheterna, de mänskliga relationerna, den sociala interaktionen och välbefinnandet, beteendet, känslolivet och livskompetensen.

Elevhälsans kurator deltar vid behov i planeringen av stödet i anslutning till övergången mellan skolstadier. Förskoleundervisningens kurator sköter den nödvändiga överföringen av information till kuratorn inom den grundläggande undervisningen. Kuratorn deltar också vid behov i överföringen av information från förskoleundervisningen till den grundläggande utbildningen, när denna information är nödvändig för att ordna undervisningen.

Elevhälsans psykolog är expert på barnets och den ungas psykiska välbefinnande och lärandepsykologi. Psykologen deltar vid behov och på begäran i bedömningen och planeringen av de elevspecifika stödåtgärderna med tanke på lärandet, den psykiska utvecklingen, utmaningarna med självreglering och den psykiska hälsan. Elevhälsans psykolog kan vid behov ge ett psykologiskt utlåtande eller någon annan motsvarande utredning i anslutning till ordnande av avvikande förskoleundervisning på grund av stödbehov eller hälsotillstånd hos barnet, inledande av grundläggande utbildning ett år senare än vad som föreskrivs eller behov av förlängd/tidigare läroplikt. Psykologen kan dessutom på begäran och vid behov konsulteras om behovet av tolknings- och assistenttjänst av hälsoskäl. Elevhälsans psykolog deltar vid behov i planeringen av stöd i anslutning till övergången mellan skolstadier. Förskoleundervisningens psykolog sköter den nödvändiga överföringen av information till psykologen inom den grundläggande utbildningen. Psykologien deltar också vid behov i överföringen av information från förskoleundervisningen till den grundläggande utbildningen, när denna information är nödvändig för att ordna undervisningen.

Rådgivningens hälsovårdare är expert på främjande av hälsa och välbefinnande samt på barns och ungas uppväxt och utveckling. Hälsovårdaren deltar vid behov och på begäran i bedömningen och planeringen av de elevspecifika stödåtgärderna med tanke på barnets hälsotillstånd och funktionsförmåga. Hälsovårdaren deltar vid behov i planeringen av stöd i anslutning till övergången mellan skolstadier. Rådgivningens hälsovårdare sköter den nödvändiga överföringen av information till skolhälsovårdaren och skriver en sammanfattning om barnet i samband 6-åringens rådgivningsbesök.

Rådgivningsläkaren är medicinsk expert på barns och ungas fysiska och psykiska tillväxt och utveckling samt på problem i anslutning till detta. Hälsovårdaren, psykologen eller kuratorn kan konsultera läkaren om det behövs läkarexpertis för att bedöma och planera de elevspecifika stödåtgärderna.

Sätt att genomföra samarbetet med yrkesutbildade personer inom elevhälsotjänsterna i utvärderingen och planeringen av elevspecifika stödåtgärder

- Samarbetet kan ske till exempel genom att direkt muntligt eller skriftligt (elektroniskt) konsultera en expert inom elevvårdstjänster vars sakkunskap barnets ärende omfattas av.
- Om läraren inte vet vilken expert som borde konsulteras, kan hen konsultera någon yrkesutbildad person inom elevhälsotjänsterna och de yrkesutbildade personerna kommer sinsemellan överens om vem som är den bästa experten i barnets ärende.
- Läraren sammankallar ett pedagogiskt möte om barnet (till exempel samtal om barnets plan för förskoleundervisningen) för bedömning och planering av de elevspecifika stödåtgärderna
 - De anställda inom elevhälsotjänsterna kommer vid behov och på begäran med om en anställd inom elevhälsotjänsterna på förhand vet vilken elevs stödåtgärder som behandlas under mötet och hen har en kort sammanställning av elevens tidigare pedagogiska stödåtgärder och information om för vilket ärende åsikten från en expert inom elevhälsotjänsterna behövs.
- Om det i fråga om elevens ärende finns behov av att inrätta en sektorsövergripande expertgrupp enligt lagen om elev- och studerandevård eller om en sådan redan finns, kan ärenden som gäller elevens lärande och förskoleundervisning också behandlas i detta sammanhang och läraren kan anteckna de överenskomna stödåtgärderna i elevens pedagogiska dokument/plan för genomförandet av stödet. Vid ett sådant möte behandlas sålunda två olika ärenden som antecknas i två olika dokument (elevhälsojournal, lagen om elev- och studerandevård 20 §/plan för genomförande av stöd, lagen om grundläggande utbildning 20 f §/annan pedagogisk handling).

Rutiner för samarbete och ansvar för beslutsfattande och genomförande av tidigarelagd läroplikt (träder i kraft 1.8.2026)

Då tidigarelagd läroplikt planeras och övervägs svarar specialläraren inom småbarnspedagogik för att vårdnadshavarna i ett tillräckligt tidigt skede får besked om möjlighet att ansöka om beslut om tidigarelagd läroplikt. Huvudansvaret för att arrangera tidigarelagd läroplikt i

Lojo ligger hos specialläraren inom småbarnspedagogik i samarbete med gruppens lärare inom småbarnspedagogik. Beslut om läroplikt fattas av förvaltningen inom den grundläggande utbildningen med stöd av Lojo stads förvaltningsstadga.

Rutiner för samarbete och ansvar för ordnande av sjukhusundervisning samt rutiner för samarbete och ansvar för genomförande av konsultativ sjukhusundervisningstjänst

Förskoleundervisningen har inom Lojo stad möjlighet till konsultering av kompetens inom psykiatrisk sjukvård i Klassen för specialstöd inom grundläggande undervisning i Lojo. på Vid denna samarbetsform har specialläraren inom småbarnspedagogik en konsulteringsmöjlighet.

När det gäller sjukhusundervisning utförs kommunalt samarbete. Ekparkens skola är Raseborgs stads specialskola som ger sjukhusundervisning på finska och svenska. Ekparkens skola erbjuder närkommunerna lagstadgade konsultationstjänster inom sjukhusundervisning. Även elevens vårdnadshavare, vården eller socialförvaltningen kan be den egna förskoleenheten att inleda en konsulteringsprocess. Konsultativ sjukhusundervisningsservice riktas mot att stärka stödåtgärder och nätverkssamarbete i den egna förskoleenheten. I Lojo svarar specialläraren inom småbarnspedagogik för denna samarbetsform.

Rutiner och ansvar för avvikande ordnande av barnets förskoleundervisning och beslutsfattandet

Vid bedömning av beslut om avvikande ordnande av förskoleundervisning samarbetar läraren inom småbarnspedagogik och specialläraren inom småbarnspedagogik alltid med vårdnadshavarna. Vårdnadshavaren styrs till att skaffa ett utlåtande som behövs till grund för beslutet och att göra en anmälan som gäller ärendet. Avvikande ordnande av förskoleundervisning bygger på en orsak som gäller barnets hälsotillstånd. Beslut om avvikande ordnande fattas av direktören för småbarnspedagogik.

Samarbete, rutiner och ansvar i anknytning till inledande av den grundläggande utbildningen ett år senare än föreskrivet

Beslut om senarelagd läroplikt ska fattas i samarbete med barnet, vårdnadshavarna och förskoleundervisningen och den grundläggande undervisningen. Läraren inom småbarnspedagogik och specialläraren inom småbarnspedagogiken styr vårdnadshavaren till att fylla i en ändamålsenlig ansökningsblankett och att i god tid skaffa ett behövligt sakkunnigutlåtande, om en försening i sektorsövergripande samarbete har konstaterats vara en motiverad lösning enligt barnets intresse. Förvaltningsbeslut om försening fattas enligt förvaltningsstadgan av barnets rektor enligt barnets adress.

6. Elevvård

I det här kapitlet anges de centrala principerna för elevvården i enlighet med lagen om grundläggande utbildning och målen för den elevvård som hör till undervisningsväsendet samt utbildningsanordnarens skyldighet att göra upp en elevvårdsplan enligt lagen om elev- och studerandevård.¹⁴⁴

I detta kapitel används begreppen barn, förskoleundervisning, förskola och förskoleenhet. Det som nedan föreskrivs om välfärdsområden gäller även Helsingfors stad.¹⁴⁵

Elevvård innebär att främja och upprätthålla barnets lärande, goda psykiska och fysiska hälsa, sociala välbefinnande samt verksamhet som ökar förutsättningarna för dessa i förskolan¹⁴⁶. Barnet har rätt att avgiftsfritt få den elevvård som behövs för att barnet ska kunna delta i förskoleundervisningen¹⁴⁷. Barnets bästa¹⁴⁸ beaktas inom elevvårdsarbetet.

Elevvården ska genomföras som systematiskt samarbete mellan undervisningsväsendet och välfärdsområdet och barnen och deras vårdnadshavare samt vid behov andra samarbetspartner¹⁴⁹. Elevvården utgörs av såväl gemensamt som individuellt elevvårdsarbete. Den gemensamma elevvården är förebyggande och det primära sättet att ordna elevvård inom förskoleundervisningen. Elevvården är en gemensam uppgift för alla yrkesverksamma i förskolan. Barnet har dessutom rätt till elevvårdstjänster, som utgörs av rådgivningsbyråttjänster enligt åldersgrupp och kurators- och psykologtjänster¹⁵⁰. Elevvårdstjänsterna ska ordnas som närservice, som utbildningsanordnaren ska erbjuda ändamålsenliga lokaler för¹⁵¹.

6.1. Frågor som avgörs på lokal nivå och utbildningsanordnarens elevvårdsplan

Utbildningsanordnaren ska göra upp en elevvårdsplan¹⁵² för genomförandet av den samlade elevvården. För den allmänna planeringen, utvecklingen, styrningen och utvärderingen av den anordnarspecifika elevvården svarar en sektorsövergripande styrgrupp¹⁵³. Elevvårdsplanen ska göras upp i samarbete¹⁵⁴ med förskoleundervisningens och elevvårdstjänsternas personal, barnen och deras vårdnadshavare. Välfärdsområdet har i enlighet med hälso- och sjukvårdslagen en samarbetskyldighet¹⁵⁵ vid beredningen av utbildningsanordnarens elevvårdsplan.

Utbildningsanordnarens elevvårdsplan ersätter den lokala läroplanen för elevvårdens del. I elevvårdsplanen ingår¹⁵⁶ de anordnarspecifika målen och de centrala principerna för elevvårdsarbetet samt åtgärderna för att genomföra och följa upp elevvården (egenkontroll) och preciserade uppgifter för helheterna 1–5 (se nedan) enligt förskoleenhet. I elevvårdsplanen ska utbildningsanordnaren beskriva hur man i förskoleenheterna följer upp och vid behov ser över hur planen genomförs.¹⁵⁷

144 Lag om grundläggande utbildning 14 § och Lag om elev- och studerandevård 13 § (377/2022)

145 Lag om elev- och studerandevård 1 § (1225/2020)

146 Lag om elev- och studerandevård 3 §

147 Lag om elev- och studerandevård 9 § (1225/2020)

148 FN:s konvention om barnets rättigheter 1989

149 Lag om elev- och studerandevård 3 §

150 Lag om elev- och studerandevård 3 § och 4 §

151 Hälso- och sjukvårdslag (1326/2010) 15 a § (378/2022) och Lag om elev- och studerandevård 9 §

152 Lag om elev- och studerandevård 13 §

153 Lag om elev- och studerandevård 14 §

154 Lag om elev- och studerandevård 13 §

155 Hälso- och sjukvårdslag 15 a §

156 Lag om elev- och studerandevård 13 §

157 Lag om elev- och studerandevård 13 §

Utbildningsanordnaren ska i enlighet med bestämmelserna bereda en elevvårdsplan för varje utbildningsform. Utbildningsanordnaren avgör på lokal nivå hur de nödvändiga uppgifterna om helheterna sammanställs och hur förskoleenheternas verksamhet styrs med hjälp av uppgifterna. För elevvårdstjänsternas del sker detta i samarbete med välfärdsområdet. Planen bifogas till kommunens välfärdsplan för barn och unga¹⁵⁸.

Utbildningsanordnaren svarar för¹⁵⁹ att följande uppgifter enligt förskoleenhet ingår i planen för hur elevvården ska genomföras, utvärderas och utvecklas (helheterna 1–5):

1) En uppskattning av det totala behovet av elevvård och tillgängliga elevvårdstjänster

För uppskattningen av det totala behovet av elevvård och tillgängliga elevvårdstjänster (rådgivningsbyråttjänster enligt åldersgrupp och kurators- och psykologtjänster) sammanställs uppgifter för varje förskoleenhet. Uppgifterna anges i utbildningsanordnarens elevvårdsplan som årsverken för elevvårdstjänsternas personal. Med uppskattningen säkerställs elevvårdstjänsternas tillräcklighet¹⁶⁰ med beaktande av barnens behov och behoven inom förskoleenheterna, genomförandet av hälsoundersökningar och förverkligandet av personaldimensioneringen samt anordnandet av tjänsterna inom lagstadgad tid.

En uppskattning av det totala behovet av elevvård

I uppskattningen av det totala behovet av elevvård ingår de nödvändiga resurserna för den individuella och gemensamma elevvården samt för samarbetet inom elevvården. Vid uppskattningen av det totala behovet beaktas bland annat antalet förskoleenheter och antalet barn inom förskoleundervisningen samt särdragen i verksamhetsmiljön. Vid uppskattningen beaktas även till exempel antalet och andelen barn i behov av stöd för lärande och deltagande i förskoleundervisning och barn med invandrabakgrund.

En uppskattning av tillgängliga elevvårdstjänster

I utbildningsanordnarens uppskattning av de elevvårdstjänster som är tillgängliga anges antalet årsverken för elevvårdstjänsternas personal (rådgivningsbyråttjänsterna enligt åldersgrupp och kurators- och psykologtjänsterna).

2) Förskolans åtgärder för att främja den gemensamma elevvården

Den gemensamma elevvården är en viktig del av verksamhetskulturen inom förskoleundervisningen och för att utveckla denna krävs ledarskap. Främjande av barnens hälsa och välbefinnande ingår i enlighet med 6 § i lagen om elev- och studerandevård (elevhälsa enligt läroplanen och elevhälsa som anordnas av utbildningsanordnaren) i den samlade gemensamma elevvården. Med detta avses verksamhet¹⁶¹ med hjälp av vilken man följer upp och utvecklar det gemensamma och det individuella välbefinnandet samt uppkomsten av en sund, trygg och tillgänglig lärmiljö, främjar den psykiska hälsan och lärandet och förebygger marginalisering. Förskolans personal bär det primära ansvaret för välbefinnandet i förskolan¹⁶².

I utbildningsanordnarens elevvårdsplan beskrivs

- tillvägagångssätten för den gemensamma elevvården inom förskoleundervisningen
- de förskoleenhetsspecifika elevvårdsgruppernas¹⁶³ ledning, sammansättning och verksamhetssätt

3) Åtgärder för att tillhandahålla de stödinsatser som behövs (den individuella elevvården)

Med den individuella elevvården¹⁶⁴ avses rådgivningsbyråttjänster enligt åldersgrupp, elevvårdens kurators- och psykologtjänster samt den sektorsövergripande individuella elevvården

158 Lag om elev- och studerandevård 13 §

159 Lag om elev- och studerandevård 13 §

160 Lag om elev- och studerandevård 15 § och 17 § och Hälso- och sjukvårdslag 15 §

161 Lag om elev- och studerandevård 6 § (886/2017)

162 Lag om elev- och studerandevård 4 §

163 Lag om elev- och studerandevård 14 §

164 Lag om elev- och studerandevård 5 §

för enskilda barn, som genomförs i en sektorsövergripande expertgrupp. Inom den individuella elevvården följer man upp och främjar barnets helhetsmässiga hälsa, välbefinnande, delaktighet och lärande, samt förebygger problem och erbjuder tidigt stöd.

Den individuella elevvården inom förskoleundervisningen bygger på vårdnadshavarens samtycke¹⁶⁵. Barnets delaktighet och åsikter¹⁶⁶ ska tas i beaktande vid åtgärderna och lösningarna i enlighet med dennes ålder och utvecklingsnivå. Inom den individuella elevvården ska man följa bestämmelserna om sekretess samt mottagande och utlämnande av uppgifter¹⁶⁷.

I utbildningsanordnarens elevvårdsplan beskrivs

- hur barnet hänvisas till elevvårdstjänsterna¹⁶⁸ (rådgivningsbyråttjänster enligt åldersgrupp, kurators- och psykologtjänster)
- hur den sektorsövergripande expertgruppen till stöd för ett enskilt barn¹⁶⁹ sammansätts, hur samtycke inhämtas och hur man deltar i arbetet
- hur elevvårdsjournalerna utarbetas och förvaras samt hur en ansvarsperson för utbildningsanordnarens elevvårdsregister utses¹⁷⁰
- rutinerna för att meddela om barnets specialdiet eller medicinering inom förskoleundervisningen

4) Samarbetet med barnen och deras familjer samt personalen vid förskolan och andra aktörer som stöder barnens välbefinnande

Elevvården är en gemensam uppgift¹⁷¹ för alla som arbetar i förskolan och elevvårdstjänsternas personal. Det centrala inom elevvården är att barnen, vårdnadshavarna, förskoleundervisningens personal och elevvårdstjänsternas personal samt samarbetsparterna är delaktiga i planeringen, förverkligandet och utvärderingen av tillvägagångssätten inom elevvården. Detta förutsätter gemensamma tillvägagångssätt och samarbete i synnerhet mellan utbildningsanordnaren och välfärdsområdet.

I utbildningsanordnarens elevvårdsplan beskrivs

- hur barnen, vårdnadshavarna, förskoleundervisningens personal och elevvårdstjänsternas personal tar del i¹⁷² utarbetandet av utbildningsanordnarens elevvårdsplan och genomförandet av den gemensamma elevvården
- hur man ser till att förskoleundervisningens personal och den övriga personalen introduceras i och innehar den kompetens som behövs inom den gemensamma elevvården
- det sektorsövergripande samarbetet¹⁷³ inom elevvården i samband med stöd för lärande och deltagande i förskoleundervisning och sjukhusundervisning
- samarbetet mellan förskoleundervisningen och andra aktörer som stöder barnens välbefinnande, såsom familjerådgivningen, barnskyddet och specialistsjukvården
- hur barnen, vårdnadshavarna, personalen och samarbetsparterna informeras om¹⁷⁴ principerna för och verksamheten inom den gemensamma och individuella elevvården

5) Planer för hur barnen ska skyddas mot våld, mobbning och trakasserier samt krisplanen

165 Kulturutskottets betänkande 14/2013 rd

166 Lag om elev- och studerandevård 18 §

167 EU:s dataskyddsförordning (679/2016), dataskyddslag (1050/2018), lag om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999), lag om elev- och studerandevård 22 § (377/2022) och 23 §, lag om grundläggande utbildning 40 §, lag om patientens ställning och rättigheter (1992/785) och lag om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (2000/812)

168 Lag om elev- och studerandevård 16 § (377/2022)

169 Lag om elev- och studerandevård 19 §

170 Lag om elev- och studerandevård 20 § (377/2022) och 21 § (377/2022)

171 Lag om elev- och studerandevård 4 §

172 Lag om elev- och studerandevård 13 §

173 Lag om grundläggande utbildning 4 a kap.

174 Lag om elev- och studerandevård 11 §

Barnet har rätt till trygga lärmiljöer.¹⁷⁵ Det innebär fysisk, psykisk, social och pedagogisk trygghet. Utbildningsanordnaren bär ansvaret för systematisk utveckling av verksamhetskulturen, gemensam beredning och utarbetande av gemensamma tillvägagångssätt tillsammans med förskoleenheterna i syfte att säkra tryggheten. Utbildningsanordnaren introducerar sin personal och elevvårdstjänsternas personal i förfaringssätten i olika problemsituationer och sköter kommunikationen om och uppdateringen av planerna.

Planer för att skydda barnen mot våld, mobbning och trakasserier

I utbildningsanordnarens elevvårdsplan beskrivs separat åtgärderna för att förebygga våld, mobbning och trakasserier, följa upp deras förekomst och ingripa i problemsituationer samt rutinerna som förutsätts för uppföljningen efteråt. I planen beskrivs lärarens, rektorns eller småbarnspedagogikens ledares skyldighet att meddela om¹⁷⁶ trakasserier, mobbning, diskriminering eller våld som skett i lärmiljön eller på väg till eller från förskolan och som kommit till hans eller hennes kännedom, till vårdnadshavaren eller någon annan laglig företrädare för de inblandade barnen. Dessutom beskrivs tillvägagångssätten för att hänvisa barnen som är i behov av stöd (både barnet som misstänks för gärningen och barnet som utsatts) till elevvårdstjänsterna. En beskrivning av samarbetet¹⁷⁷ med vårdnadshavarna och myndigheterna, inklusive förfaringssätten gällande anmälningsskyldigheten till socialvården och/eller polisen, är en del av planen.

Krisplan (plan för kriser, hot och faror)

I utbildningsanordnarens elevvårdsplan ska en krisplan för agerandet vid plötsliga kriser och hotfulla eller farliga situationer ingå. I planen beskrivs hur man förebygger och förbereder sig på samt agerar i krissituationer och hur man övar beredskapen att agera. I planen beskrivs dessutom principerna för ledningen av helheten, samarbetet samt arbets- och ansvarsfördelningen. I planen beskrivs principerna för den interna och externa kommunikationen samt informationsgången mellan utbildningsanordnaren och förskoleenheten. Planen ska beredas i samarbete med myndigheterna i välfärdsområdet och övriga nödvändiga myndigheter med beaktande av övriga anvisningar angående kriser och hotfulla eller farliga situationer samt principerna för anordnandet av psykosocialt stöd.

I LOJO

Lojo har utarbetat en elev- och studerandevårdsplan på kommunal nivå. Från och med hösten 2025 innehåller planen ärenden som gäller förskoleundervisningen, den grundläggande undervisningen och andra stadiet. I Lojo styr, utvecklar och utvärderar en kommunspecifik handledningsgrupp genomförande av elev- och studerandevården. Handledningsgruppen består av företrädare inom förskoleundervisningen, den grundläggande undervisningen och andra stadiet. Inom förskoleundervisningen har skapats en årsklocka för sammankomster för den enhetsspecifika, gemensamma elev- och studerandevården. Direktörerna för småbarnspedagogik svarar för sammankallandet.

Lojo har upprättat en handbok om säker och välmående småbarnspedagogik och förskoleundervisning som bilaga till planen för elev- och studerandevård. Den innehåller två plandelar som stöder varandra – främjande av jämställdhetsarbete och likabehandling samt en plan för arbete mot mobbning, trakasserier, diskriminering och våld. De verksamhetställesspecifika funktionella plandelarna antecknas från och med 1.8.2025 i läsårsplanen för förskoleundervisning. Då säkerhet och välbefinnande skapas ligger tyngdpunkten starkt i förebyggande arbete, som hör till alla enheters pedagogiska vardag. Då den pedagogiska vardagen planeras är barnets intresse som prioritet ett centralt värde. En funktionell jämställdhets- och likabehandlingsplan är ett verktyg för att utveckla verksamhetskulturen enligt de inklusiva principerna. Jämställdhets- och likabehandlingsplanen granskar och utvecklar funktionssätt hos de vuxna som arbetar inom småbarnspedagogiken. Utgångspunkten är att barnets intresse

¹⁷⁵ Lag om grundläggande utbildning 29 §

¹⁷⁶ Lag om grundläggande utbildning 29 §

¹⁷⁷ Lag om grundläggande utbildning 40 §, lag om elev- och studerandevård 23 §, barnskyddslag 25 § (88/2010) och socialvårdslag (1301/2014) 35 §

förverkligas. Jämställdhets- och likabehandlingsarbete är påverkande arbete för välbefinnande, som är en viktig del av arbete mot mobbning, trakasserier, diskriminering och våld.

7. Förskoleundervisning som baserar sig på en viss världsåskådning eller pedagogisk princip

Statsrådet kan bevilja en registrerad sammanslutning eller stiftelse tillstånd att ordna förskoleundervisning¹⁷⁸. I tillståndet kan utbildningsanordnaren beviljas en särskild utbildningsuppgift som baserar sig på en viss världsåskådning eller pedagogisk princip.

I förskoleundervisning som baserar sig på en viss världsåskådning eller pedagogisk princip bör verksamheten, fostran och undervisningen följa de allmänna mål som fastställts för förskoleundervisningen samt de gemensamma mål som fastställts för förverkligandet av lärområden. Förskoleundervisningen ska följa föreliggande grunder för förskoleundervisningens läroplan utan att binda barnen vid något värde- eller fostringsfilosofiskt system som ligger bakom en speciell världsåskådning eller pedagogisk princip. Om avvikelser och prioriteringar bestäms i tillståndet att ordna förskoleundervisning och i statsrådets förordning¹⁷⁹.

7.1. Frågor som avgörs på lokal nivå

Den lokala läroplanen för förskoleundervisningen kan vara gemensam för anordnarens samtliga förskoleenheter, specifik för varje enhet eller verksamhetsställe, eller en kombination av dessa i enlighet med anordnarens beslut. En lokal läroplan för förskoleundervisning som baserar sig på en viss världsåskådning eller pedagogisk princip kan ha en speciell utformning inom ramen för tillståndet att ordna undervisning och statsrådets förordning¹⁸⁰. Den lokala läroplanen kan inte stå i konflikt med lagstiftning gällande förskoleundervisning eller med grunderna för förskoleundervisningens läroplan.

Utöver det som tidigare fastställs i läroplansgrunderna ska utbildningsanordnaren i sin läroplan fastställa och beskriva

- vilka är de aspekter som bygger på en viss världsåskådning som kompletterar förskoleundervisningens värdegrund och hur syns de i förskolans verksamhetskultur, i arbetssätten och i prioriteringar av innehållet i lärområdena
- vilka är de pedagogiska principer och lösningar som bygger på en viss pedagogik och hur syns de i förskolans verksamhetskultur, i arbetssätten och i prioriteringar av innehållet i lärområdena.

I LOJO

Lojo genomför förskoleundervisning som bygger på Montessoripedagogiken. Undervisningen ansvaras av en privat serviceproducent i daghemmet Touhula Vappula. När det gäller förskoleundervisningen i Touhula Vappula, följs de riksomfattande grunderna för förskoleundervisningen och Lojos läroplan för förskoleundervisningen. Montessoripedagogikens motto lyder "hjälp mig att göra det själv". Montessorimiljön hjälper barnet att bli självständigt och stöder hans initiativkraft. Miljön motsvarar barnens ålder, storlek och utvecklingsfaser. Då barnet ges ansvar för sin miljö och verksamhet, lär hen sig uppskatta sig själv och respektera andra. Barnet behöver konkreta verktyg för att förstå nya saker. Med hjälp Montessoripedagogikens redskap får barnet uppleva glädjen i att lära sig. Samtidigt hjälps hens inlärn timer så att hen så bra som möjligt klarar sig av framtida inlärn timer. Montessoriverktygen indelas i fem grupper: vardagssysslor, sinnesverktyg, språk, matematik och kultur. Musik-, konst-, natur- och motionsfostran hör starkt till Montessoriverksamheten. Inom Montessoripedagogiken utnyttjas

¹⁷⁸ Lag om grundläggande utbildning 7 §

¹⁷⁹ Statsrådets förordning (422/2012) 3 § och 10 §

¹⁸⁰ Statsrådets förordning (422/2012) 3 § och 10 §

barnets kritiska perioder. Samtidigt som de kritiska perioderna styr barnets utveckling, får barnet även intryck av sin miljö. Man anser att barnet har ett mottagande sinne, och barnet tar emot intryck på andra sätt än vuxna.

I denna läroplan av Lojo stad har antecknats som delgivning att även förskoleundervisning som bygger på steinerpedagogik ordnas i Lojoområdet. Den privata skolan Vapaan Kyläkoulun Kannatusyhdistys ry har förskoleundervisning som genomför ett världsåskådnings- eller pedagogiskt system (steinerpedagogik) med undervisnings- och kulturministeriets tillstånd för att ordna grundläggande undervisning. Steinerdaghemmet Pääskynpesä, som upprätthålls av Understödsföreningen för steinerpedagogisk småbarnspedagogik i Västra Nyland rf, svarar för att genomföra verksamheten.